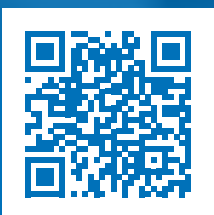
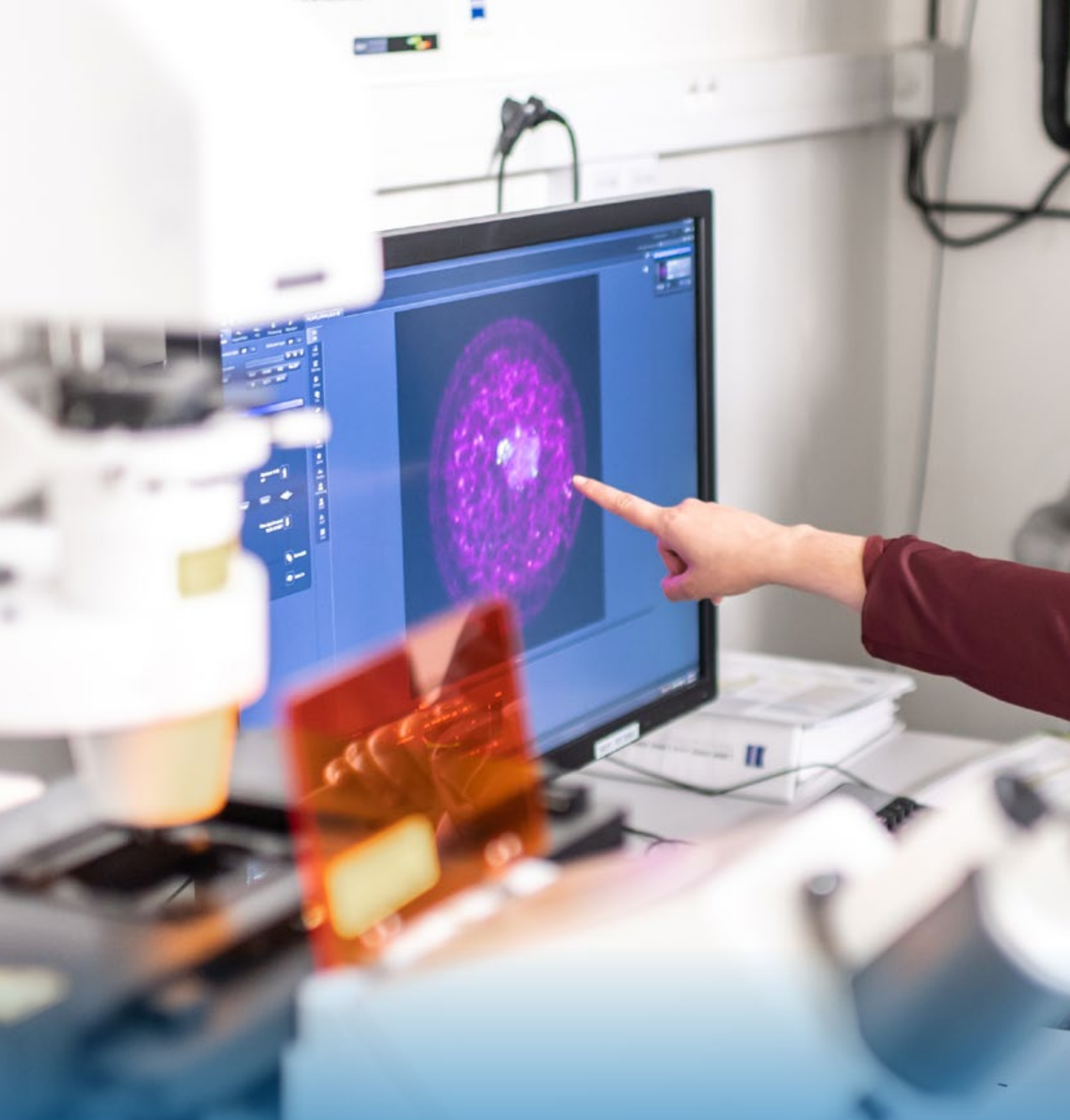

2025

Výroční zpráva

o činnosti Akademie věd České republiky

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY AV ČR	5
POSLÁNÍ A STRUKTURA AKADEMIE VĚD ČR	7
VYBRANÉ VÝSLEDKY	11
STRATEGIE AV21	25
VÝZKUM PRO PRAXI	31
PODPORA EXCELENCE A KARIÉR	39
MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	47
REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE	53
UDRŽITELNOST	57
VZDĚLÁVACÍ ČINNOST	61
POPULARIZACE	67
VYDAVATELSKÁ ČINNOST	75
SPOLUPRÁCE S VĚDECKÝMI SPOLEČNOSTMI	79
ZAMĚSTNANCI A MZDY	83
FINANČNÍ ZDROJE A JEJICH POUŽITÍ	87
AKADEMIE VĚD ČR V SYSTÉMU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ	95
ORGANIZAČNÍ ZÁLEŽITOSTI	99
AKTIVITY VĚDECKÉ RADY AV ČR	103
HODNOCENÍ VÝZKUMNÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI PRACOVIŠŤ AV ČR	109
OCENĚNÍ UDĚLENÁ AV ČR	113

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

máte před sebou Výroční zprávu Akademie věd České republiky, v níž najdete konkrétní informace o našich hlavních aktivitách v roce 2025. Zpráva je nově koncipována tak, aby byla textově čitelná, vizuálně atraktivní a čtenáři umožnila získat rychlý přehled o našem působení, dosažených výsledcích a celkovém přínosu pro společnost. Domníváme se, že tento přístup – společně s výrazným zestručněním jednotlivých odborných pasáží – usnadní čtenářům orientaci v textu výroční zprávy.

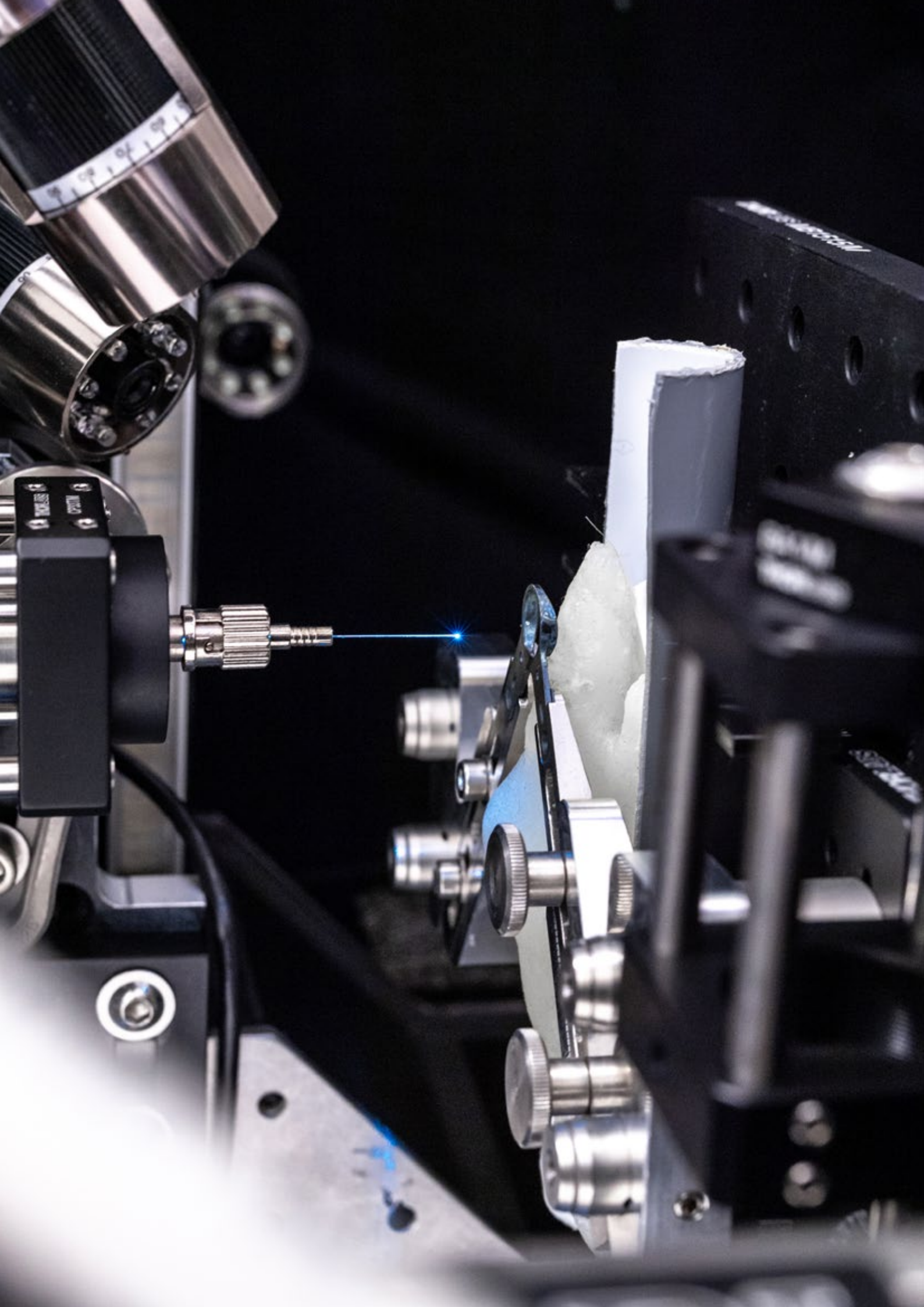
Rok 2025 nebyl pro Akademii věd nejjednodušší, neboť i v tomto roce pokračoval reálný pokles jejího institucionálního financování – i přes nominální růst rozpočtových prostředků. Ve stálých cenách roku 2010, ve kterých se neobjevuje pozdější inflační znehodnocení, se reálný objem institucionální podpory již třetím rokem v řadě propadl pod úroveň referenčního roku 2010. Situaci dále zhoršilo neočekávané krácení rozpočtu v samém závěru fiskálního roku. Výsledkem je, že prostředky na vědu a výzkum v reálném vyjádření fakticky klesají. Kumulovaný skrytý deficit institucionálního financování dosáhl jen v posledních třech letech přibližně jedné miliardy korun. Jde přitom o klíčovou rozpočtovou položku, která zajišťuje stabilní fungování Akademie věd a vytváří předpoklady pro to, aby její pracoviště byla schopna dlouhodobě a systematicky plnit stanovené výzkumné úkoly. Současný vývoj tak významně komplikuje možnosti koncepční a kontinuální vědecké práce na pracovištích Akademie věd.

Navzdory zmíněným ekonomickým potížím Akademie věd obhájila svou pozici nejvýkonnější české vědecko-výzkumné instituce a dosáhla řady významných vědeckých výsledků napříč jednotlivými vědními oblastmi – ty nejvýznamnější najdete ve třetí kapitole této

výroční zprávy. Vzhledem k tomu, že jde o jednu z nejdůležitějších částí celé publikace, rozhodli jsme se výrazně navýšit počet prezentovaných výsledků. Věřím, že čtenáři ocení jak jejich šíři a kvalitu, tak i jasně formulovaný společenský přínos. Současně to umožní získat ucelenější představu o hlavních oblastech činnosti Akademie věd v roce 2025. O kvalitě výzkumu v Akademii věd svědčí rovněž řada ocenění jejích pracovníků. Za všechny si dovoluji připomenout profesora Tomáše Jungwirtha z Fyzikálního ústavu, jehož mimořádné vědecké výsledky ocenil prezident Petr Pavel u příležitosti státního svátku 28. října udělením medaile Za zásluhy, a profesora Julia Lukeše z Biologického centra, který získal Národní cenu vlády Česká hlava za dlouhodobé excelentní výsledky a mezinárodní uznání v oboru parazitologie.

Oblast vědy a výzkumu v České republice – včetně Akademie věd jako její nejvýznamnější složky, která v posledních letech jednoznačně prokazuje svou výkonnost a schopnost dalšího rozvoje – však současně zůstává výrazně institucionálně podfinancována. Proto považujeme za nezbytné i nadále apelovat na vládu České republiky, aby podporu vědy a výzkumu vnímala jako skutečnou rozpočtovou prioritu a tento závazek naplňovala. Jsem přesvědčen, že garance finanční stability pro Akademii věd a klíčové aktéry systému výzkumu, vývoje a inovací povede k efektivnějšímu využití jejich potenciálu ve prospěch České republiky a jejích občanů.

prof. RNDr. Radomír Pánek, Ph.D.
předseda Akademie věd ČR

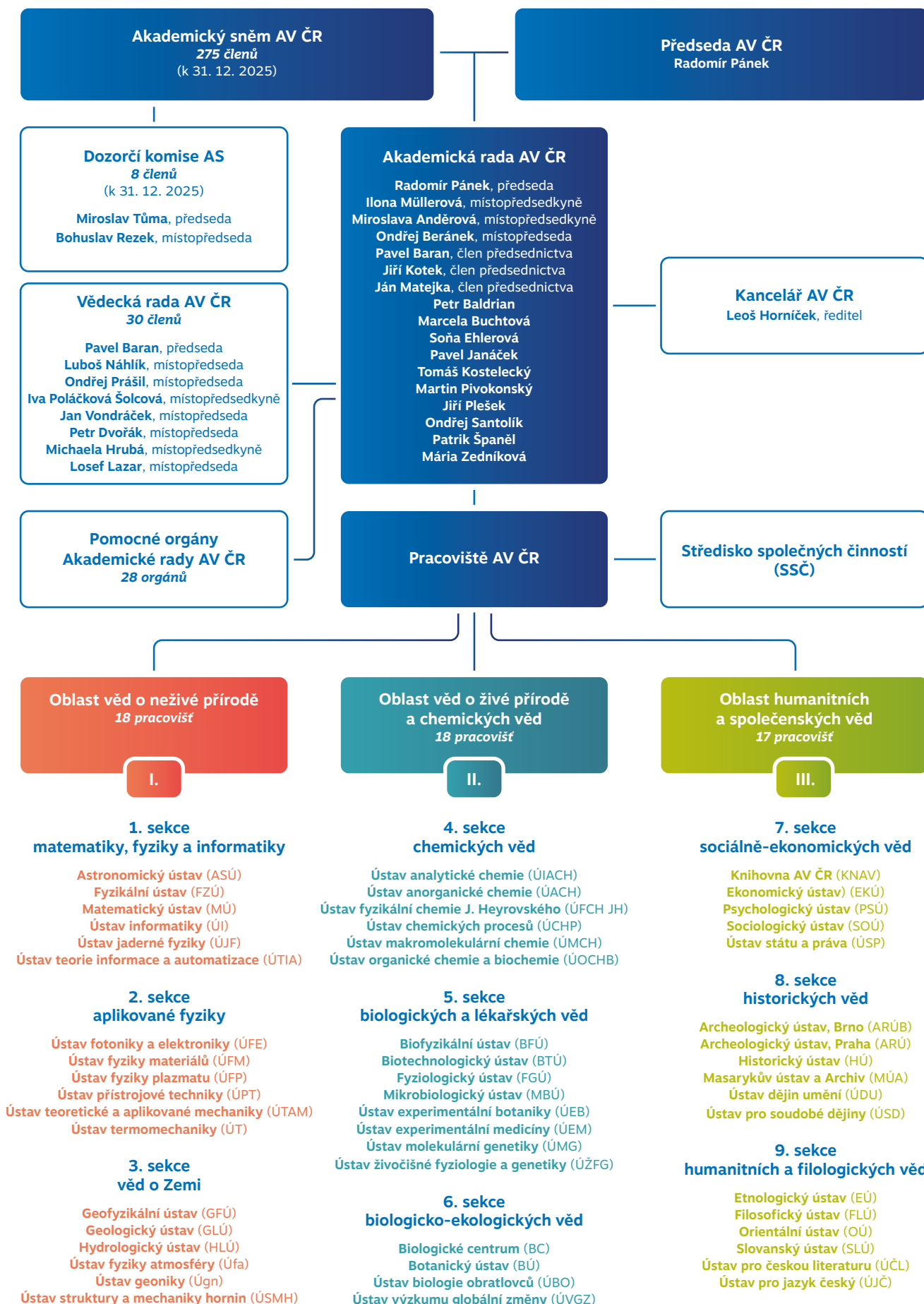

POSLÁNÍ A STRUKTURA AKADEMIE VĚD ČR

Hlavním posláním Akademie věd České republiky (AV ČR) je provádět vědecký výzkum v oblasti přírodních, technických, humanitních a sociálních věd. Tento výzkum – jak základní, tak aplikovaný – usiluje o rozvoj lidského poznání, respektuje však přitom aktuální potřeby české společnosti a domácí kultury.

Vědecký výzkum probíhá na pracovištích AV ČR, které jsou veřejnými výzkumnými institucemi. Dohromady v nich pracuje více než 12 000 zaměstnanců. Kromě výzkumu se pracoviště AV ČR podílejí na vzdělávání, a to především výchovou mladých vědců prostřednictvím doktorských studijních programů, ale i pedagogickou aktivitou svých pracovníků na vysokých školách. AV ČR též rozvíjí spolupráci s aplikovaným výzkumem a průmyslem. Je zapojena do řady mezinárodních projektů a spolupracuje s četnými zahraničními institucemi.

MDCCLXXXVI

AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY

KARLOVA
PRÁHA 1

1665

3

43b

1665

VYBRANÉ VÝSLEDKY

Na vědeckých výsledcích, jichž AV ČR v uplynulém roce dosáhla, se podílelo všech jejích 54 pracovišť. Jednotlivá pracoviště AV ČR působí ve třech vědních oblastech: první zahrnuje vědy o neživé přírodě, do druhé patří vědy o živé přírodě a chemické vědy, třetí se věnuje vědám humanitním a společenským. Vědecký výzkum AV ČR v roce 2025 přinesl mnoho zajímavých výsledků, z nichž vybíráme následujících patnáct.

JAK ČERNÁ DÍRA REGULUJE HVĚZDNÝ VÍTR: NOVÝ POHLED NA Cyg X-1

Astronomický ústav AV ČR

Objevili jsme nový mechanismus vzájemného působení mezi černou dírou a její hmotnou hvězdou v ikonickém systému Cyg X-1 v souhvězdí Labutě. Pomocí přesných optických spektroskopických měření s Perkovým dalekohledem jsme oddělili světlo pocházející přímo z atmosféry hvězdy od záření vznikajícího v proudu hmoty, který směřuje do černé díry. Výzkum odhalil výraznou antikorelaci mezi rentgenovým a optickým zářením. To znamená, že když kolem černé díry zesílí rentgenové záření vyzařované dopadající hmotou, hvězdný vítr její průvodkyně zeslábně. Černá díra tak aktivně ovlivňuje proudění hmoty, kterou následně sama akreuje neboli „spolkne“. Výsledek přináší nový důkaz, že změny aktivity černých

děr nejsou způsobeny pouze procesy v akrečním disku, ale souvisejí i s dynamikou hvězdného větru. Studie tak významně přispívá k pochopení toho, jak se černé díry „krmí“ a proč přecházejí mezi různými aktivními stavy.

Citace:

Brigitte, M., Hadrava, P., Kubátová, B., Cabezas, M., Svoboda, J., Šlechta, M., Skarka, M., Alabarta, K., Maryeva, O., Russell, D. M., Baglio, M. C. Disentangling the stellar atmosphere and the focused wind in different accretion states of Cygnus X-1. *Astronomy & Astrophysics*. 2025, 695 (March), A115. ISSN 0004-6361. E-ISSN 1432-0746.

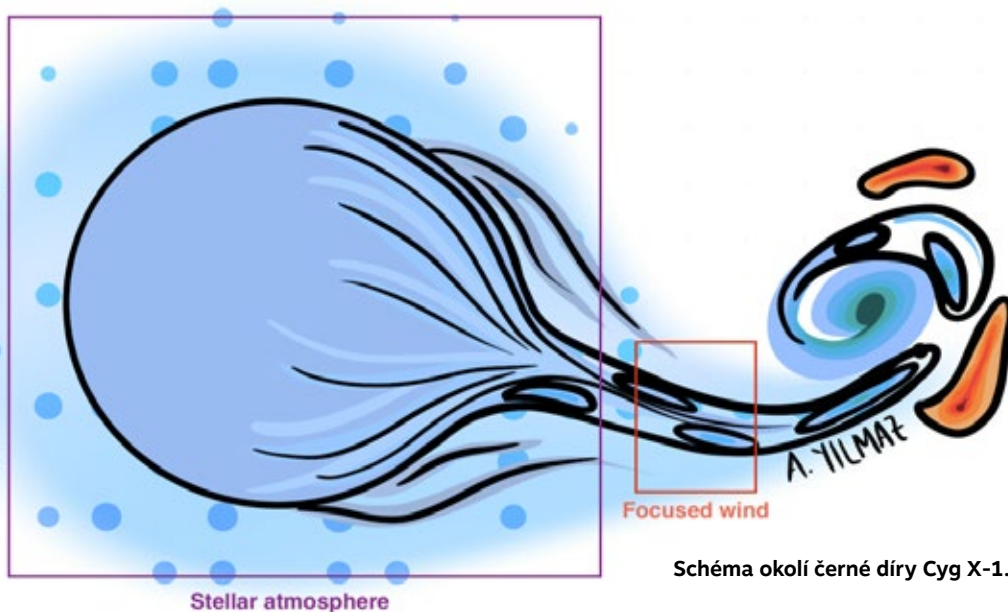
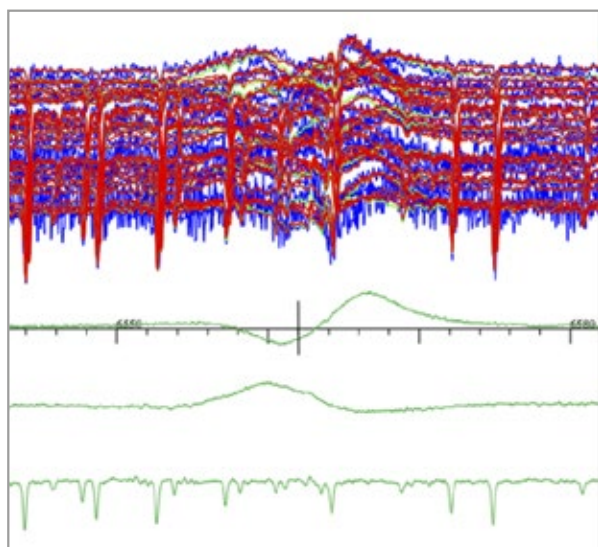

Schéma okolí černé díry Cyg X-1.

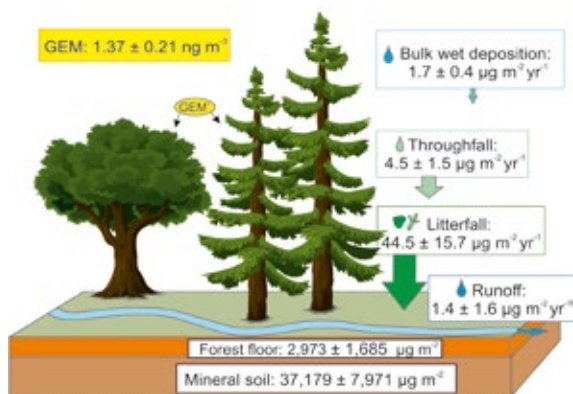
Pozorování s dvoumetrovým Perkovým dalekohledem (nahore) a oddělené komponenty záření (seshora dolů): hvězdná atmosféra, plyn padající do akrečního disku, záření zemské atmosféry

KOLOBĚH RTUTI V LESÍCH STŘEDNÍ EVROPY

Geologický ústav AV ČR

V lesích střední Evropy se rtuť nachází hlavně v půdách. Koncentrace rtuti ve vzduchu dosahuje nízkých úrovní, což je důsledkem legislativních nařízení týkajících se snížené emise rtuti do atmosféry. Naměřili jsme zvýšené ukládání rtuti do půdy prostřednictvím lesního opadu, množství rtuti narostlo během nedávné kůrovcové kalamity. V současnosti je odtok rtuti z lesních půd malý, v budoucnosti bude záviset na stabilitě půdní organické hmoty lesních ekosystémů.

Citace:

Navrátil, T., Rohovec, J., Shanley, J. B., Matoušková, Š., Roll, M., Nováková, T., Krám, P., Tesař, M., Myška, O., Oulehle, F. Mercury cycling in the Czech GEOMON network catchments recovering from acid deposition and facing climate change. *Biogeochemistry*. 2025, 168(3), 45. ISSN 0168-2563. E-ISSN 1573-515X.

Látkové toky rtuti v lesním ekosystému střední Evropy

Nejdůležitějším zdrojem rtuti v lesním ekosystému je opad rostlinného materiálu zatímco tzv. mokrá depozice – srážky a voda z listů a koncentrace rtuti ve vzduchu (GEM) jsou nízké. Vzhledem k malému odtoku se rtuť akumuluje v lesních půdách, odkud se může dostat např. lesním požárem nebo rozkladem půdní organické hmoty.

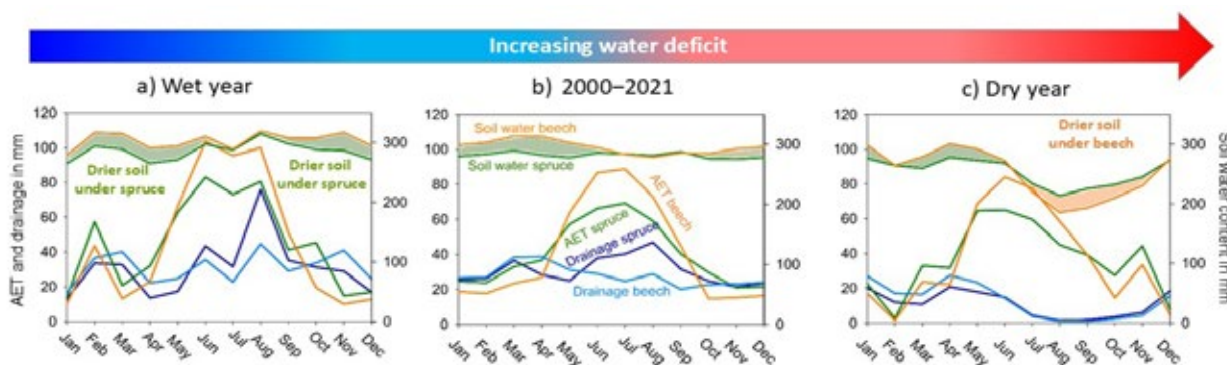
MĚNÍ SE VODNÍ BILANCE LESNÍCH POROSTŮ: NÁSTUP NEDOSTATKU VODY

Hydrologický ústav AV ČR

Sledovali jsme vliv změny klimatu na množství vody v půdě ve dvou dominantních druzích lesů – bukovém a smrkovém. Výsledky měření půdní vody ukázaly, že množství vody pod oběma porosty se v průměru výrazně neliší. Rozdíly je však možné nalézt v letních obdobích, která se vyznačovala nadprůměrnými teplotami a nedostatkem srážek. Tehdy bylo v bukovém lese naměřeno menší množství půdní vody než v lese smrkovém.

Citace:

Zelíková, N., Toušková, J., Kocum, J., Vlček, L., Tesař, M., Bouda, M., Šípek, V. (2025). Divergent water balance trajectories under two dominant tree species in montane forest catchment shifting from energy – to water-limitation. *Hydrology and Earth System Science*. 29(21), 6003–6021.

Vodní bilance lesních porostů

Měsíční sumy výparu, odtoku a průměr nasycení půdního profilu pod bukovými a smrkovými porosty ve vlhkém (2020), suchém (2015) roce a celkové průměry (2000–2021), které znázorňují zvětšující se rozdíly mezi porosty v suchých obdobích.

● BIOSENZOR S POVRCHOVÝMI PLASMONY PRO CITLIVOU DETEKCI mikroRNA

Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR

MikroRNA hrají klíčovou roli v biologických procesech a jsou stále častěji využívány jako biomarkery, tj. indikátory přítomnosti poruch či procesů, v lékařské diagnostice. Vyvinuli jsme rychlý a vysoce citlivý biosenzor pro detekci mikroRNA, který využívá velké funkční nanočástice a jejich stimulované uvolnění. Pomocí tohoto biosenzoru jsme detekovali hsa-miR-451a, což je perspektivní diagnostický biomarker myelodysplastické neoplazie (jedna z poruch krvetvorby). Tuto molekulu jsme dokázali detekovat i při velmi nízké koncentraci.

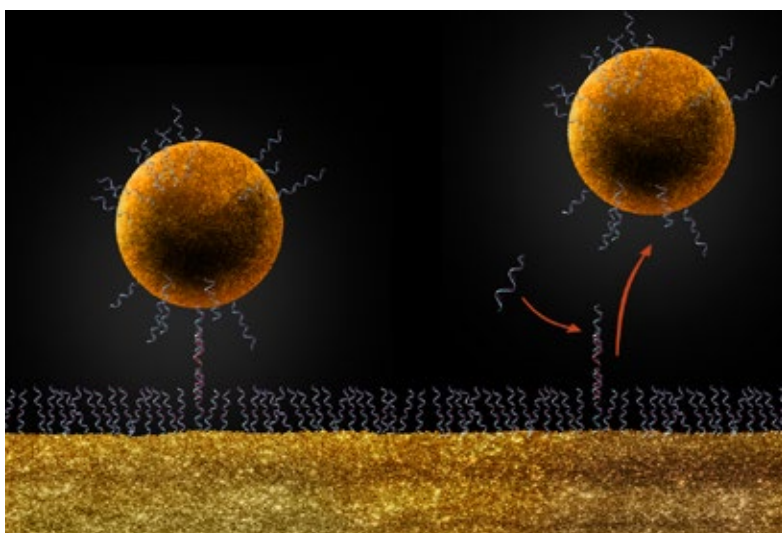
Citace:

Špringer, T., Bocková, M., Slabý, J., Sohrabi, F., Čapková, M., Homola, J. *Surface plasmon resonance biosensors and their medical applications. Biosensors and Bioelectronics.* 2025, 278 (15 June), 117308. ISSN 0956-5663. E-ISSN 1873-4235.

Finocchiaro, G., Špringer, T., Krejčík, Z., Bocková, M., Dostálová Merkerová, M., Homola, J. „Large gold nanoparticle release assay for attomolar detection of miRNA related to myelodysplastic neoplasms“, *Talanta* 293, 128037 (2025).

Pracovník při měření na optickém biosenzoru vyvinutém v laboratoři Optických biosenzorů.

Ilustrace principu detekce mikroRNA

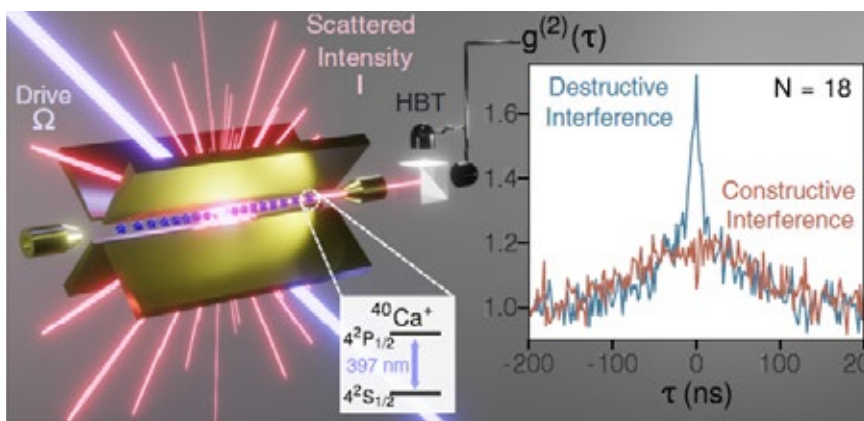
FOTONOVÉ KORELACE V IONTOVÝCH KRYSTALECH

Ústav přístrojové techniky AV ČR

Kvantové technologie se stávají stále běžnější a důležitější v mnoha oblastech, např. v kvantové kryptografii. Společně s Katedrou optiky Univerzity Palackého v Olomouci jsme sledovali chování skupiny kvantových vysílačů a ukázali jsme, že pomocí koherentního rozptylu světla na Coulombově krystalu, který byl tvořen vápníkovými ionty chlazenými laserem, dokážeme ovlivnit výslednou fotonovou statistiku.

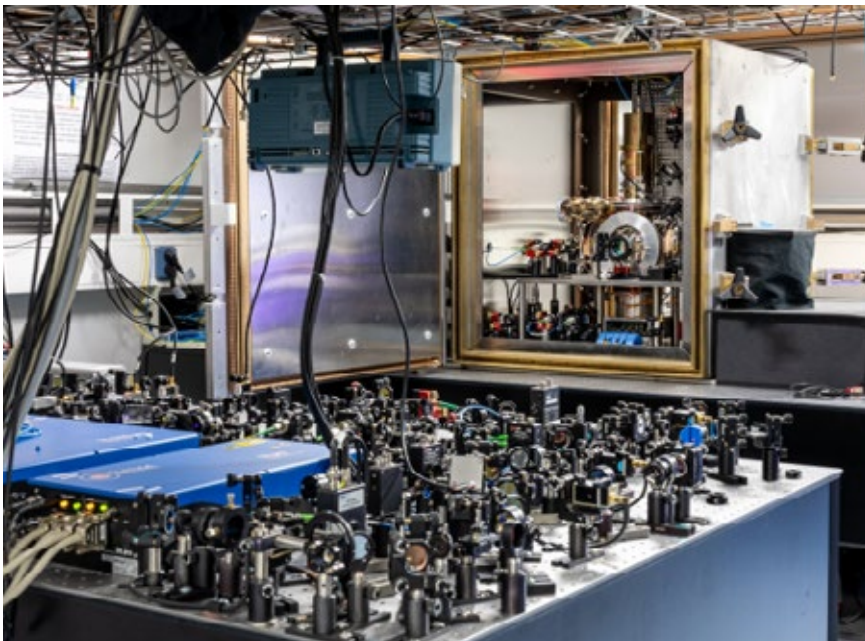
Cítace:

Singh, K., Cidrim, A., Kovalenko, A., Pham, M. T., Číp, O., Slodička, L., Bachelard, R. *Coherent Control of Photon Correlations in Trapped Ion Crystals*. *Physical Review Letters*. 2025, 134(20), 203602. ISSN 0031-9007. E-ISSN 1079-7114.

Princip koherentní kontroly fotonových korelací v iontových krystalech

Na obrázku je schematický popis experimentu, kde je světlo, které je rozptýlené dlouhým řetízem ($N = 18$) neinteragujících iontů vápníku, monitorováno Hanbury Brown-Twissovým systémem se dvěma jednofotonovými lavinovými diodami (SPAD) a detekčním systémem pro vyhodnocení časové koherence detekovaných fotonů. Slabě buzené kvantové dvouúrovňové emitory (ionty) vytvářejí interferenční (intenzitní) obrazec z elasticky rozptýleného světla (růžová barva).

Pohled na laboratoř v ÚPT AV ČR s aparaturou pro kvantové experimenty se zchlazenými ionty

V horní části obrázku je zachycena vakuová komora s elektrickou pastí pro zachytávání iontů v prostředí vysokého stupně vakua. V dolní části se nachází pohled na optickou sestavu pro generování laserových svazků stabilních vlnových délek, které jsou určeny k excitaci jednotlivých kvantových přechodů zachycených iontů vápníku.

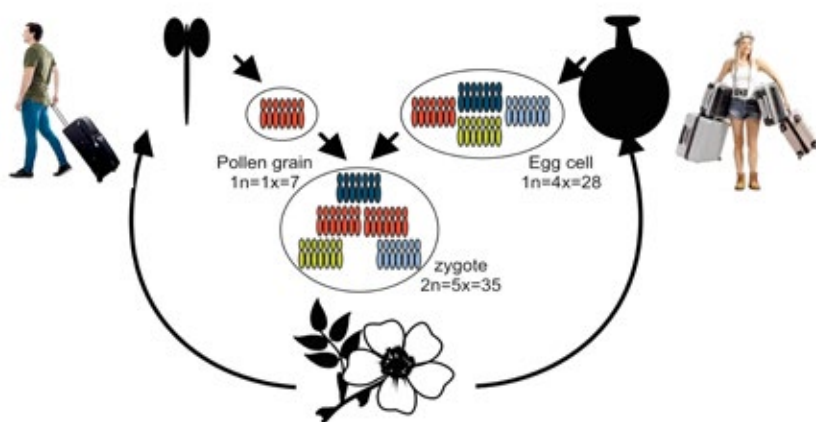
BIMODÁLNÍ CHARAKTER CENTROMER U PENTAPLOIDNÍCH RŮŽÍ

Biofyzikální ústav AV ČR

Růže šípková (*Rosa canina*), která má lichý (5n) počet chromozomových sad, představuje z genetického hlediska zajímavý fenomén: jak může při rozmnožování docházet k vyváženému rozdělení genetické informace mezi potomstvo? Ukázali jsme, že vysvětlení spočívá v neobvyklém způsobu dědičnosti jejích chromozomů, přičemž klíčovou roli hraje velikost a sekvenční uspořádání centromer – centrálních oblastí chromozomů. Výsledky výzkumu by mohly napomoci šlechtění hospodářsky významných plodin, které se často vyznačují násobnými chromozomovými sadami v buněčném jádře.

Citace:

Herklot, V., Zhang, M., Nascimento, T., Kalfusová, R., Lunerová, J., Fuchs, J., Harpke, D., Huettel, B., Pfordt, U., Wissemann, V., Kovařík, A., Marques, A., Ritz, C. M. Bimodal centromeres in pentaploid dogroses shed light on their unique meiosis. *Nature*. 2025, 643(8070), 148–157. ISSN 0028-0836. E ISSN 1476 4687.

Reprodukční cyklus pentaploidní růže šípkové (*Rosa canina*)

Schéma ilustruje neobvyklou dědičnost růže šípkové, která v somatických buňkách (např. v listech) obsahuje pět chromozomových sad (5n). Samčí pohlavní buňky (gamety) poskytující pyl mají vždy jen jednu sadu chromozomů (1n), zatímco samičí pohlavní buňky, dávající vznik vajíčku, nesou čtyři sady (4n). Po splynutí obou pohlavních buněk (oplození) je v embryu přítomno pět chromozomových sad (subgenomů). V naší práci se nám podařilo rozluštit sekvence všech pěti subgenomů, ze kterých vyplynulo, že dva subgenomy (vyznačeny na obrázku červenou barvou) jsou téměř identické, zatímco zbývající tři subgenomy (žlutá, tmavě a světle modrá) jsou divergentní. Pouze identické subgenomy se při pohlavním dělení (meioze) párují a jsou přenášeny jako po mateřské, tak i otcovské linii. Naproti tomu tři divergentní subgenomy obsažené ve vajíčku jsou přenášeny pouze po mateřské linii, a proto je způsob rozmnožování růže šípkové výrazně matroklinní.

Růže šípková – plod a květ

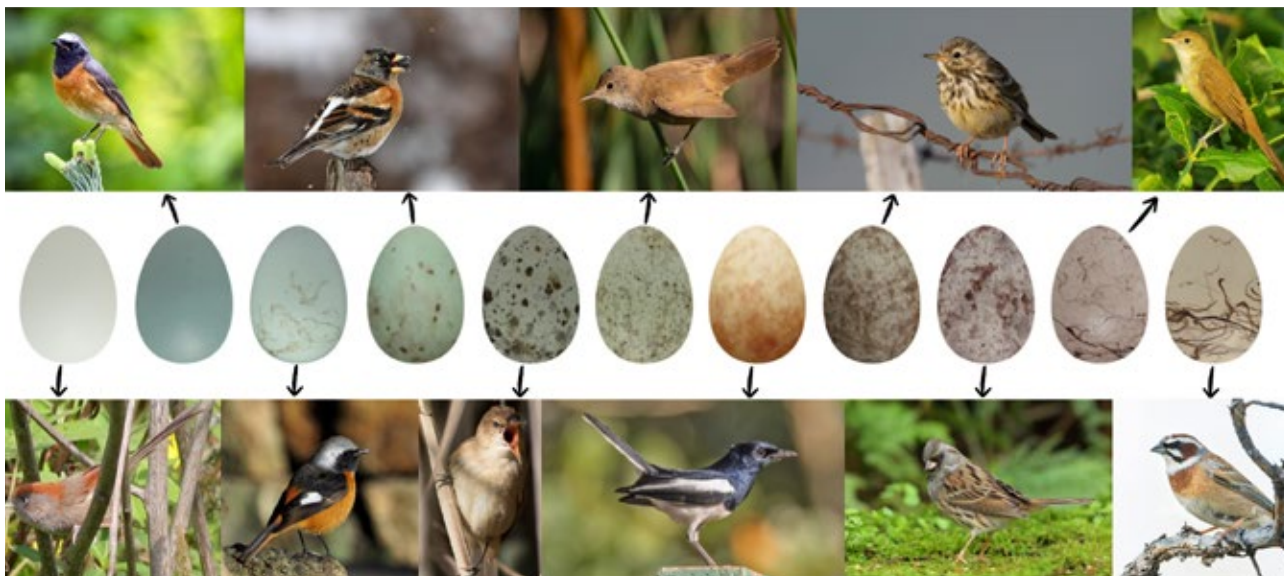
GENETICKÝ MECHANISMUS URČUJÍCÍ BARVU KUKAČČÍCH VAJEC

Ústav biologie obratlovců AV ČR

Ve spolupráci s vědci z několika zemí jsme odhalili vzácný genetický mechanismus, který stojí za klíčovou evoluční adaptací parazitických kukaček – za proměnlivou barvou jejich vajec, která jim umožňuje parazitovat na různých druzích ptáků. Celogenomová analýza rozsáhlého souboru vzorků krve kukačky obecné z celého jejího hnízdního areálu poprvé experimentálně potvrdila, že geny ovlivňující zbarvení kukaččích vajec jsou lokalizovány výhradně v samičí části genomu, konkrétně na pohlavním chromozomu a v mitochondriální DNA.

Cítace:

Merondun, J., Fossoy, F., Meshcheryagina, S., Atkinson, P., Bachurin, G., Bulyuk, V., Fenchuk, V., Golovatin, M., Hewson, C., Honza, M., Markovets, M., Moskát, C., Owens, G. L., Procházka, P., Red'kin, Y., Rutila, J., Šulc, M., Thorup, K., Stokke, B. G., Wolf, J. B. W. Genomic architecture of egg mimicry and its consequences for speciation in parasitic cuckoos. *Science*. 2025, 390(6772), 527–532. ISSN 0036 8075. E ISSN 1095 9203.

Adaptivní zbarvení vajec kukačky obecné (*Cuculus canorus*)

Vzhled vajec konkrétní kukačky obecné se liší podle toho na kterém hostitelském druhu parazituje. Na obrázku vidíme 11 různých kukaččích vajec snášených k následujícím druhům hostitelů: a) sýkořík šedohrdlý (*Suthora alphonsiana*), b) rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*), c) rehek daurský (*Phoenicurus aureoreus*), d) pěnkava jíkavec (*Fringilla montifringilla*), e) rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*), f) rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*), g) šáma stračí (*Copsychus saularis*), h) linduška luční (*Anthus pratensis*), i) strnad šedokápý (*Emberiza spodocephala*), j) rákosník tlustozobý (*Arundinax aedon*) a k) strnad čínský (*Emberiza cioides*). Zdroj: foto vajec: Svetlana Meshcheryagina; foto ptáků: Creative Commons.

GENOMOVÉ ZDROJE PRO VÝZKUM A ŠLECHTĚNÍ JEČMENE

Ústav experimentální botaniky AV ČR

Obiloviny jsou jednou z nejdůležitějších plodin pro výživu lidstva. Znalost genomu rostliny, genové transkripcie a jejího řízení je důležitá pro budoucí šlechtění, například při vývoji odolnějších a výnosnějších odrůd. Popsali jsme, jak ječmen řídí aktivaci svých genů – tedy zvýšení či snížení jejich aktivity – prostřednictvím vzdálených regulačních DNA sekvencí v dědičné informaci. Jde o první komplexní mapu těchto míst v DNA u tohoto typu obilovin. Výsledná data jsme propojili v interaktivní databázi, která je určena celé obilné komunitě.

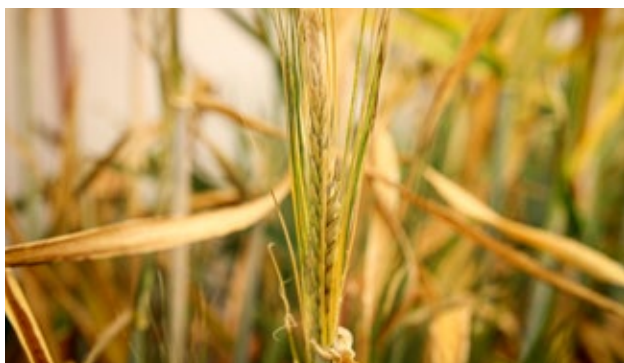
Cítace:

Navrátilová, P., Pavlů, S., Zhu, Z., Tulpová, Z., Kopecký, O., Novák, P., Stein, N., Šimková, H. *Epigenome and interactive profiling uncovers principles of distal regulation in the barley genome*. *Cell Genomics*. 2026, 6(1), 101037. ISSN 2666 979X.

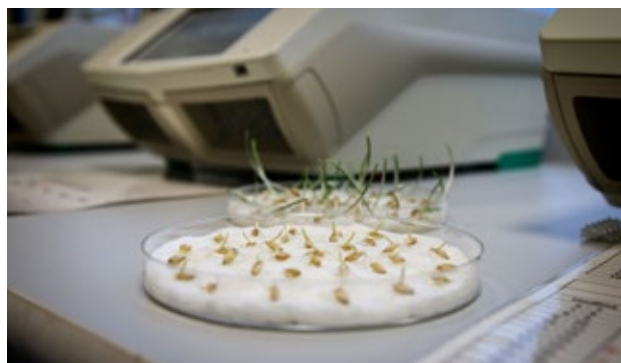
Guo, W., Schreiber, M., Marosi, V. B., Bagnaresi, P., Jorgensen, M. E., Braune, K. B., Chalmers, K., Chapman, B., Dang, V., Dockter, C., Fiebig, A., Fincher, G. B., Fricano, A., Fuller, J., Haaning, A., Haberer, G., Himmelbach, A., Jayakodi, M., Jia,

Y., Kamal, N., Langridge, P., Li, C., Lu, Q., Lux, T., Mascher, M., Mayer, K. F. X., McCallum, N., Milne, L., Muehlbauer, G. J., Nielsen, M. T. S., Padmarasu, S., Pedas, P. R., Pillen, K., Pozniak, C., Rasmussen, M. W., Sato, K., Schmutzer, T., Scholz, U., Schüler, D., Šimková, H., Skadhauge, B., Stein, N., Thomsen, N. W., Voss, C., Wang, P., Wonneberger, R., Zhang, X. Q., Zhang, G., Cattivelli, L., Spannagl, M., Bayer, M., Simpson, C., Zhang, R., Waugh, R. *A barley pan transcriptome reveals layers of genotype dependent transcriptional complexity*. *Nature Genetics*. 2025, 57(2), 441–450. ISSN 1061 4036. E ISSN 1546 1718.

Feng, J. W., Pidon, H., Cuacos, M., Lux, T., Himmelbach, A., Haghi, R., Fuchs, J., Haberer, G., Kuo, Y. T., Guo, Y., Jayakodi, M., Toegelová, H., Harpke, D., Knauff, M., Fiebig, A., Maruschewski, M., Ronen, M., Sharon, A., Šimková, H., Mayer, K. F. X., Spannagl, M., Kumlehn, J., Heckmann, S., Houben, A., Blattner, F. R., Stein, N., Mascher, M. *A haplotype resolved pangenome of the barley wild relative *Hordeum bulbosum**. *Nature*. 2025, 645(8080), 429–438. ISSN 0028 0836. E ISSN 1476 4687.

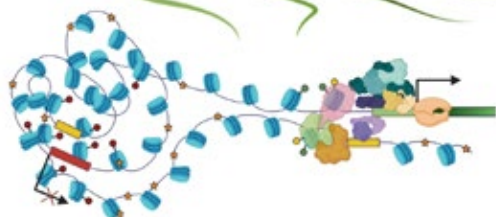
K experimentům byla použita embrya vypreparovaná z dozrávajících klasů ječmene, v nichž dochází k dramatickým vývojovým změnám pod kontrolou regulačních genomových prvků.

Vědci studovali dynamiku regulační sítě v několika vývojových stádiích embrya a v mladých listech ječmene.

BarleyEpiBase

Barley Epigenome Browser and Database

Databáze BarleyEpiBase, která poskytuje genomové mapy epigenetických značek, předpovězených regulačních prvků a genomových interakcí, představuje cenný zdroj informací pro zkoumání regulace transkripcie u obilovin.

DYNAMICKÁ REGULACE mTORC1 POMOCÍ AMINOKYSELIN

Ústav organické chemie a biochemie AV ČR

Pochopení mechanismů, kterými se reguluje buněčný metabolismus, je důležité pro výzkum nádorových a neurodegenerativních onemocnění. Pomocí kryoelektronové mikroskopie jsme určili strukturu komplexu GATOR2 s proteiny Sestrin2 a CASTOR1, které slouží jako senzory aminokyselin leucinu a argininu v signální dráze mTORC1. Objasnili jsme, jak vazba aminokyselin spouští alosterické změny vedoucí k uvolnění senzorů z komplexu a aktivaci buněčného růstu.

Citace:

Valenstein, M. L., Wranik, M., Lalgudi, P. V., Linde-Garelli, K. Y., Choi, Y., Chivukula, R. R., Sabatini, D. M., Rogala, K. B. Structural basis for the dynamic regulation of mTORC1 by amino acids. *Nature*. 2025, 646(8084), 493–500. ISSN 0028-0836. E-ISSN 1476-4687.

Struktura komplexu GATOR2 se senzory aminokyselin

Struktura lidského komplexu GATOR2 získaná kryoelektronovou mikroskopií: samotný komplex a spolu se senzory aminokyselin CASTOR1 a Sestrin2. Oba senzory se vážou na odlišná nepřekrývající se místa komplexu GATOR2.

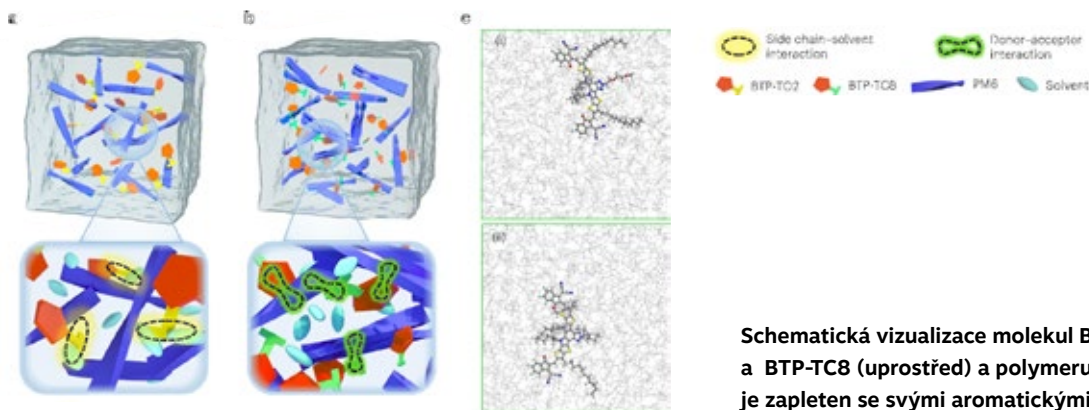
NOVÉ OBJEVY VE STRUKTUŘE MATERIÁLŮ PRO SOLÁRNÍ ČLÁNKY

Ústav makromolekulární chemie AV ČR

Organické solární články jsou alternativou k běžnějším křemíkovým článkům a časem by mohly přispět k rozvoji levné a ekologické solární technologie a udržitelné výrobě energie. Jejich účinnost ale bývá závislá na rozpouštědle použitém při výrobě. Přispěli jsme k vývoji organických solárních článků, které mohou dosahovat stejně vysoké účinnosti i při použití rozdílných rozpouštědel. Pomocí detailní analýzy struktury aktivní vrstvy a procesu její tvorby jsme popsali unikátní mechanismus řízení její morfologie, který zajišťuje stabilní chování materiálu.

Citace:

Zhang, R., Chen, H., Wang, T., Kobera, L., He, L., Huang, Y., Ding, J., Zhang, B., Khasbaatar, A., Nanayakkara, S., Zheng, J., Chen, W., Diao, Y., Abbrent, S., Brus, J., Coffey, A. H., Zhu, C., Liu, H., Lu, X., Jiang, Q., Coropceanu, V., Bredas, J.-L., Li, Y., Gao, F. Equally high efficiencies of organic solar cells processed from different solvents reveal key factors for morphology control. *Nature Energy*. 2025, 10(1), 124–134. ISSN 2058 7546. E-ISSN 2058 7546.

Schematická vizualizace molekul BTP-TO2 (vlevo) a BTP-TC8 (uprostřed) a polymeru PM6; BTP-TC8 je zapleten se svými aromatickými kruhy

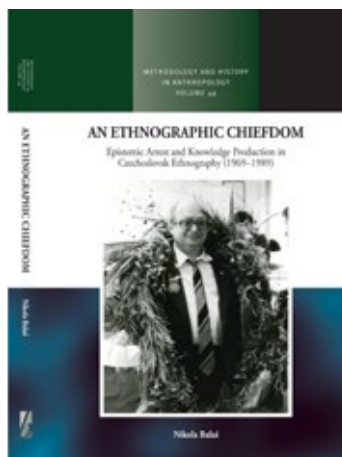
NÁČELNICTVÍ ETNOGRAFŮ: EPISTEMICKÁ ZÁSTAVA A PRODUKCE VĚDĚNÍ V ČESKOSLOVENSKÉ ETNOGRAFII (1969–1989)

Etnologický ústav AV ČR

Dějiny české etnologie v období socialismu dokazují, jak politická moc pozdně socialistického režimu systematicky formovala podmínky vědecké práce a podobu odborného poznání. Studie sleduje působení komunistické strany, mechanismů plánované ekonomiky, marxisticko-leninské ideologie, klientelistických sítí i vnitro-oborových hierarchií a popisuje, jak jejich vzájemná souhra v posrpnovém Československu postupně vedla k epistemickému zaostávání oboru. Publikace tak představuje významný příspěvek nejen k dějinám české etnologie, ale i k širším debatám o vztahu mezi mocí, vědním a institucionálními podmínkami vědecké produkce ve státně socialistických režimech.

Citace:

Balaš, N. *An Ethnographic Chiefdom: Epistemic Arrest and Knowledge Production in Czechoslovak Ethnography (1969–1989)*. (New York: Berghahn Books, 2025). ISBN 978-1-80539-674-1.

Přebal monografie N. Balaš: *An Ethnographic Chiefdom* s fotografií bývalého ředitele Ústavu etnologie a folkloristiky Československé akademie věd a katedry etnologie a folkloristiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy prof. Antonína Robka při oslavě jeho padesátých narozenin v r. 1981 vyjadřuje Robkovu pozici oficiálního funkcionáře a „náčelníka“ disponujícího neformální mocí.

GALÉN, O DŮKAZU: REKONSTRUKCE ZTRACENÉHO SPISU Z ŘECKÝCH A ARABSKÝCH PRAMENŮ

Filosofický ústav AV ČR

Galénovy spisy po staletí formovaly univerzitní vzdělávání a položily základ medicíny jako vědecké disciplíny. Jeho dnes ztracené pojednání O důkazu je jedním z klíčových děl antické teorie vědeckého poznání. Autoři knihy *Galén, O důkazu: rekonstrukce ztraceného spisu z řeckých a arabských pramenů* systematicky shromáždili a analyzovali veškerá dostupná svědectví o Galénově pojednání, včetně dosud nevydaných pramenů, a na jejich základě nabídli nejucelenější rekonstrukci Galénova argumentačního myšlení. Kniha přispívá k porozumění vzniku vědecké metody a jejímu přenosu mezi kulturními okruhy.

Citace:

Havrda, M., Koetschet, P. *Galen, On Demonstration. Reconstruction of a Lost Treatise from Greek and Arabic Sources*. (Berlin: De Gruyter, 2025). ISBN 978-3-11-914989-1.

Obálka knihy M. Havrda, P. Koetschet: *P. Galen, On Demonstration. Reconstruction of a Lost Treatise from Greek and Arabic Sources*

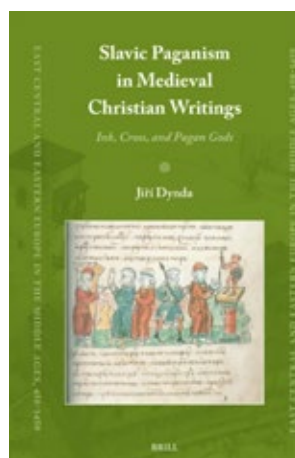
SLOVANSKÉ POHANSTVÍ VE STŘEDOVĚKÝCH KŘEŠŤANSKÝCH TEXTECH. INKOUST, KŘÍŽ A POHANŠTÍ BOHOVÉ

Slovanský ústav AV ČR

Jak vlastně víme, jací byli bohové a jak vypadaly rituály starých Slovanů? Odpovědi nabízejí středověcí křesťanští autoři, kteří však pohanské náboženství často popisovali účelově a zkresleně. Monografie popisuje, jak kroniky, legendy a kázání křesťanských autorů formovaly dnešní představy o slovanském pohanství. Na řadě případových studií dokládá, jak křesťanský diskurz využíval a přetvářel pohanskou tradici, a přináší nový, interdisciplinární pohled na náboženství starých Slovanů.

Citace:

Dynda, J. *Slavic Paganism in Medieval Christian Writings: Ink, Cross, and Pagan Gods*. (Leiden: Brill, 2024). ISBN 978-90-04-68880-3.

Obálka knihy J. Dynda: *Slavic Paganism in Medieval Christian Writings: Ink, Cross, and Pagan Gods*.

NEFORMÁLNÍ PLATBY V ČESKÉM ZDRAVOTNICTVÍ: MEZI NUTNOSTÍ, VDĚČNOSTÍ A SNAHOU ZÍSKAT VÝHODU

Sociologický ústav AV ČR

K neformálním platbám v českém zdravotnictví se podle studie řadí úplatky, ale často i drobné dary z vděčnosti či platby vnímané jako nutné k zajištění péče. Na základě rozhovorů, dotazníkového šetření a odborných workshopů výzkum odhaluje, jak tyto praktiky rozostřují pravidla přístupu ke zdravotní péči, zvyšují nerovnosti mezi pacienty a oslabují důvěru v systém. Český případ je zasazen do širšího mezinárodního výzkumu korupce ve zdravotnictví.

Citace:

Bašná, K., Pospíšilová, J., Bureš, R. „Informal Payments in Czech Healthcare: The Blurry Line Between Greed, Need, and Gratitude.“ *Social Science & Medicine*. 2025, 384 (November). ISSN 0277-9536.

Obálka časopisu *Social Science & Medicine*

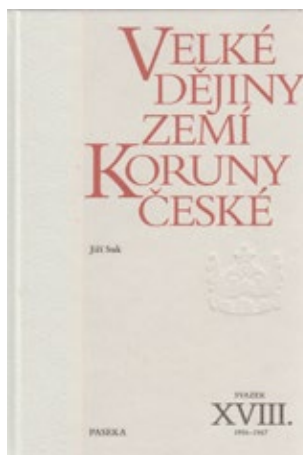
● VELKÉ DĚJINY ZEMÍ KORUNY ČESKÉ XVIII. (1956–1967)

Etnologický ústav AV ČR

„Dopustili jsme se chyb, soudruzi? Dopustili,“ prohlásil prezident Antonín Novotný roku 1967, necelých dvacet let po převratu, který měl být důkazem neomylnosti marxisticko-leninské teorie. První reformní vlnu, která se zvedla po odhalení kultu osobnosti o desetiletí dříve, se přitom ještě podařilo zabrzdit a hlasy reformistů potlačit. Na přelomu 50. a 60. let zadlužená ekonomika dál zaostávala za Západem, centrálně řízené hospodářství se mýjelo s očekáváním konzumně naladěné společnosti, lidé naplňovali své potřeby prostřednictvím šedé ekonomiky, kvetla korupce, a především rostla poptávka po rozkrytí policejní a justiční zvěle uplynulých let. Osmnáctý svazek Velkých dějin zemí Koruny české komplexně pojednává o letech 1956–1967, pro něž se vžilo označení „období tání“. Politické, hospodářské a kulturní dějiny doprovázejí sondy do každodenního života za socialismu – od hodnocení životní úrovně přes bydlení, práci či zdraví po intimní zónu rodinného prostředí nebo náboženské víry.

Citace:

Suk, J. *Velké dějiny zemí Koruny české. 18., 1956–1967* (Praha: Paseka, 2025). ISBN 978-80-7637-526-0. 978-1-80539-674-1.

Obálka knihy J. Suk: *Velké dějiny zemí Koruny české XVIII. (1956–1967)*

STRATEGIE AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Strategie AV21 vyjadřuje vytrvalou snahu Akademie věd ČR nalézat řešení problémů současné společnosti. Jednotlivé výzkumné programy Strategie AV21 se zaměřují na aktuální a společensky závažná témata, jejichž řešení vyžaduje široce založený interdisciplinární výzkum, jak mezi ústavami AV ČR, tak pracovišti mimo AV ČR. Programy dokonale využívají široké spektrum výzkumu v AV ČR, a tedy možnost mimořádného propojování poznatků z přírodovědných, technických, ale i sociálních a humanitních věd. Cíle Strategie AV21 jsou blízké cílům Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (RIS3).

„Strategie AV21 se již deset let snaží v duchu motta ‚Špičkový výzkum ve veřejném zájmu‘ reagovat na aktuální společenskou poptávku promyšlenou spoluprací odborníků napříč vědními obory.“

Strategie AV21 sestává z patnácti výzkumných programů. V roce 2025 bylo zahájeno pět nových výzkumných programů, a to VP34 AI: *Umělá inteligence pro vědu a společnost*, VP35 *Udržitelná produkce a spotřeba potravin*, VP36 *Moc předmětů: Materialita mezi minulostí a budoucností*, VP37 *Epicentra civilizace – inteligentní domácnosti, technologie a společnost* a VP38 *Budoucnost asistované reprodukce (ART)*. Dokončeny byly dva výzkumné programy: VP24 *Odolná společnost pro 21. století. Potenciály krize a efektivní transformace* a VP25 *Virologie a antivirová terapie*.

Strategie AV21 byla úspěšně prezentována na Veletrhu vědy AV ČR v pražských Letňanech, kde se zájemci z řad veřejnosti mohli v tzv. Science pointu seznámit i s výsledky jednotlivých výzkumných programů formou popularizačních přednášek. Ty zábavnou a srozumitelnou formou představily nejrůznější témata od využití astronomických technologií v každodenním životě, přes genetické modifikace plodin, které by mohly pomoci přizpůsobit zemědělství změně klimatu, až po problematiku deepfake technologií.

V roce 2025 oslavil program Strategie AV21 deset let od zahájení prvních výzkumných programů. Při této příležitosti byla v Galerii Věda a umění v budově Akademie věd ČR připravena interaktivní výstava *Věda ve službách veřejnosti*, která v období od 1. října do 16. listopadu nabídla návštěvníkům příklady úspěšných výstupů jednotlivých výzkumných programů. Jako hlavní byla vybrána tři témata – energetika, město a krajina – která byla podrobněji prezentována na samostatných panelech. Výstava vyvrcholila Týdnem Akademie věd, kdy na výstavu navázaly tematické přednášky řešitelů Strategie AV21.

Dne 13. října 2025 se uskutečnila každoroční konference Strategie AV21 s podtitulem „Špičkový výzkum ve veřejném zájmu“. Na konferenci je vždy prezentován jeden výzkumný program z každé vědní oblasti, jehož výzkum je již dokončen či těsně před dokončením. V roce

Výstava *Věda ve službách veřejnosti* připomněla deset let od zahájení prvních výzkumných programů Strategie AV21.

2025 byly představeny výzkumné programy VP20 *Voda pro život*, VP25 *Virologie a antivirová terapie* a VP24 *Odolná společnost pro 21. století. Potenciály krize a efektivní transformace*. Jednotlivé prezentace zaznamenaly značný zájem jak odborné veřejnosti, tak decizní sféry. Videozáznamy z přednášek byly zveřejněny na YouTube.

Konference Strategie AV21 představila výsledky tří výzkumných programů.

STRATEGIE AV21
Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

Příkladem významného výstupu Strategie AV21 v roce 2025 je úspěch řešitelů VP25 *Virologie a antivirová terapie*, kterým se podařilo dokázat, že flaviviry přenášené klíšťaty – například virus klíšťové encefalitidy – se proti dosavadním představám zásadně liší od příbuzných virů přenášených komáry. Zatímco u většiny flavivirů jsou nezralé viriony neinfekční, u klíšťaty přenášených virů si i tyto „nezralé“ částice překvapivě zachovávají plnou infekčnost. Tento objev zásadně mění chápání zrání a infekčnosti flavivirů a může být klíčem k účinnějším strategiím prevence i léčby.

V rámci VP29 *Genová a přesná terapie – nová naděje v léčbě lidských chorob* se podařilo navázat úspěšnou spolupráci se soukromým sektorem na vývoji a preklinickém hodnocení kauzální terapie pro Nethertonův syndrom, vzácné a život ohrožující genetické onemocnění, které způsobuje nefunkčnost kožní bariéry a v jejím důsledku těžké záněty, dehydrataci a vysokou náchylnost k infekcím. Díky získané spolupráci s investičním fondem LIFE BioCEED řešitelé VP29 úspěšně provedli proof-of-concept cílené genové terapie, která umožní opravu defektu přímo v postižených kožních buňkách.

V připravované misi českého astronauta zamíří na palubu Mezinárodní kosmické stanice (ISS) třináct českých vědeckých a technologických experimentů. Na přípravě pěti z nich se významně podílejí řešitelé VP31 *Vesmír pro lidstvo*. Jedním z experimentů je i METRO – experiment zkoumá přenos plynů v mikrogravitaci, tedy proces zásadní pro budoucí vesmírné fotobioreaktory. Ty by jednou mohly pomoci proměňovat oxid uhličitý a vodu na kyslík a potraviny pomocí živých organismů, například řas – a snížit tak závislost na zásobování ze Země.

Experiment METRO může pomoci snížit závislost budoucích astronautů na zásobování ze Země.

Příkladem úspěšného transferu je technologie FUNBRUSH® vyvinutá v rámci VP26 *Průlomové technologie budoucnosti – sensorika, digitalizace, umělá inteligence a kvantové technologie*. Jedná se o patentovanou antifoulingovou nanovrstvu, jež umožňuje spolehlivou detekci patogenních mikroorganismů a dalších analytů v náročných reálných vzorcích, jako je neupravená lidská krev, potravinové extrakty nebo vodní prostředí. Tato technologie pro detekci virů a patogenů v krvi či potravinách vstoupila v roce 2025 do fáze komercializace (založení start-upu).

Jako službu vědecké komunitě lze označit sérii workshopů *Využití LLMs ve výzkumných workflows* pořádaných v souvislosti s VP34 *AI: umělá inteligence pro vědu a společnost*. Webináře seznamující s možnostmi dostupných obecných i „vědecky“ specializovaných AI nástrojů v jednotlivých fázích výzkumu – od formulování hypotéz přes analýzu dat až po popularizační aktivity – zaujaly celkem 900 zájemců z pracovišť AV ČR i mimo ně.

Příkladem výstupu s potenciálem ovlivnit veřejné politiky na celoevropské úrovni je expertní stanovisko sdružení EASAC (European Academies Science Advisory Council) *Security of Sustainable Energy Resources*, na kterém se podíleli i zástupci VP27 *Udržitelná energetika*. Stanovisko zdůrazňuje, že přechod k domácím obnovitelným zdrojům je klíčovým pilířem bezpečnosti a strategické autonomie Evropy. Analýza varuje před nahrazením závislosti na ruských fosilních palivech novými riziky (spoléhání se na dovoz technologií a kritických surovin). Cestu k posílení odolnosti kontinentu autoři vidí v diverzifikaci dodavatelských řetězců, zvyšování flexibility energetických soustav a důsledné ochraně infrastruktury před narůstajícími kybernetickými hrozbami.

V rámci VP37 *Epicentra civilizace – inteligentní domácnosti, technologie a společnost* vznikl prototyp příčné vazby krovu. Tento funkční vzorek je určen pro lehkou, obvykle šindelovou nebo slaměnou krytinu. Prototyp nabízí využití v situacích, v nichž je vhodné použít archaické konstrukce krovu např. při výstavbě nových objektů v archeoskanzenech nebo při opravě stávajících konstrukcí. Funkční vzorek je umístěn v Archeoskanzenu Curia Vítkov.

Za účelem ochrany veřejného zdraví proběhl v rámci VP35 *Udržitelná produkce a spotřeba potravin* výzkum koncentrace per – a polyfluorovaných látek (PFAS), často označovaných jako „věčné chemikálie“, v rybí populaci. Studie prokázala, že ryby z dolních toků českých řek často obsahují koncentrace PFAS překračující

doporučené limity pro bezpečnou konzumaci. Naopak ryby z českých akvakultur vykazují výrazně nižší hodnoty, což potvrzuje význam kontrolovaných chovů pro ochranu zdraví spotřebitelů i vodních ekosystémů.

Významný objev se během mezinárodního výzkumu podařil i řešitelům VP38 *Budoucnost asistované reprodukce (ART)*, kteří prokázali, že je možné zvrátit projevy stárnutí oocytů (vajíček) a opravit jejich poškození. Tato práce zásadně mění dosavadní představy o stárnutí pohlavních buněk a otevírá prostor pro výzkum buněčných terapií, které by v budoucnu mohly snížit riziko chromozomálních vad u embryí, zvýšit úspěšnost asistované reprodukce či výrazně přispět k záchraně ohrožených druhů.

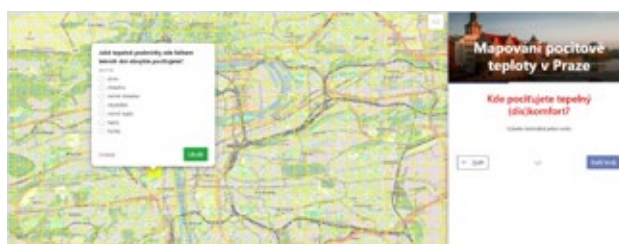
Společenskou relevanci vykázal i výstup VP24 *Odolná společnost pro 21. století*. Potenciály krize a efektivní transformace, jehož řešitelé ve spolupráci s Asociací učitelů občanské výchovy a společenských věd (Občankáři.cz) připravili vzdělávací lekce (videa a metodické listy) k tématu společenské resilience.

V rámci VP32 *Identity ve světě válek a krizí* byl ve spolupráci s Univerzitou Karlovou připraven sedmidílný podcast (*Ne*)*bezpečná věda*, který má za cíl kultivovat porozumění tomu, jak mocenské zájmy – zejména autoritářských režimů – prostupují akademické prostředí. Podcast tak vědcům, politikům, ale i široké veřejnosti představil dosud ne zcela vážně vnímaná rizika a navrhl, jak by vědecké instituce měly lépe nastavit vnitřní pravidla pro transparentní spolupráci a prověřování partnerů.

Posílením společenské odolnosti a identifikováním hrozeb pro demokracii ve 21. století se věnovala i mezinárodní konference *Philosophy and Social Science* organizovaná v souvislosti s VP28 *Anatomie evropské společnosti, historie, tradice, kultura, identita*, která se mimo jiné zaměřila též na problematiku oligarchie a plutokracie a jejich schopnosti prosazovat se i v demokratických

systemech. Vedlejším produktem konference bylo tematické číslo *Academix revue Oligarchie a nerovnost*, které veřejnosti srozumitelným jazykem vysvětlilo, že oligarchie není pouze ekonomickým problémem, ale také hluboce politickým a kulturním fenoménem.

Za využití pokročilého statistického modelování a databáze o výstražných plánech před horkem ve čtrnácti evropských zemích zjistili řešitelé VP30 *Dynamická planeta Země*, že implementace varovných systémů měla ve studovaných zemích za následek 25% pokles počtu úmrtí z horka. Výsledky výzkumu mohou být přínosem zejména pro městské architekty a pracovníky odboru městského plánování při navrhování modrozelené infrastruktury. Výsledky byly mimo jiné představeny Odboru životního prostředí OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) v Paříži. Obdobnému tématu – výzkumu vnímání městského prostředí během veder – se věnovali i řešitelé VP36 *Moc předmětů: Materialita mezi minulostí a budoucností*, kteří zapojili formou interaktivní mapy veřejnost do mapování pocitové teploty v Praze.

Veřejnost byla zapojena do mapování tepelného (dis)komfortu v Praze.

Příkladem zapojení veřejnosti do výzkumu je i projekt VP33 *Houby – nové hrozby i příležitosti* zaměřený na studium mykobiomu hlodavců. Vědci se v projektu zabývají výzkumem původu a šíření kožních onemocnění, která se mohou přenášet z hlodavců na člověka i domácí zvířata. Veřejnost byla cílenou kampaní vyzvána ke sběru vzorků z nalezených hlodavců za pomoci zubních kartáčků. Získané vzorky umožní zjistit, kde se houby způsobující kožní onemocnění skrývají, a přispět tak k lepší ochraně zdraví lidí i zvířat.

Podstatným výstupem Strategie AV21 jsou i expertní stanoviska pro zákonodárné orgány pod zkratkou AVex. V roce 2025 vyšla tři: *Přírodě blízká rekultivace dolů a lomů*, *Ochranná pásma vodních zdrojů v ČR: proč dosavadní postupy nestačí?* a *Přírodní požáry a jejich dopady na životní prostředí a společnost*. V Nakladatelství Academia v edici Strategie AV21 byly vydány dvě odborné brožury: *Elektrína z jaderné fúze* a *Fenomén Krym. Po stopách paměti antických mýtů i válečného násilí*.

Tematické číslo *Academix revue* *Oligarchie a nerovnost* se věnuje problematice oligarchie jako politickému a kulturnímu fenoménu.

Seznam výzkumných programů Strategie AV21 a jejich koordinátorů v roce 2025

VP24 **Odolná společnost pro 21. století. Potenciály krize a efektivní transformace**
doc. Mgr. Martin Nitsche, Ph.D.
Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.
09. 02. 2021 – 31. 12. 2025

VP25 **Virologie a antivirová terapie**
doc. RNDr. Daniel Růžek, Ph.D.
Biologické centrum AV ČR, v. v. i.
09. 02. 2021 – 31. 12. 2025

VP26 **Průlomové technologie budoucnosti – senzorka, digitalizace, umělá inteligence a kvantové technologie**
prof. Ing. Dr. Josef Lazar
Ústav přístrojové techniky AV ČR, v. v. i.,
a Fyzikální ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2022 – 31. 12. 2026

VP27 **Udržitelná energetika**
doc. Ing. Miroslav Chomát, CSc.
Ústav termomechaniky AV ČR, v. v. i.,
a Ústav fyziky plazmatu AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2022 – 31. 12. 2026

VP28 **Anatomie evropské společnosti, historie, tradice, kultura, identita**
Mgr. Jana Maříková-Kubková, Ph.D.
Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.
01. 01. 2022 – 31. 12. 2026

VP29 **Genová a přesná terapie – nová naděje v léčbě lidských chorob**
doc. Dr. Radislav Sedláček, Ph.D.
Ústav molekulární genetiky AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2022 – 31. 12. 2026

VP30 **Dynamická planeta Země**
RNDr. Aleš Špičák, CSc.
Geofyzikální ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2023 – 31. 12. 2027

VP31 **Vesmír pro lidstvo**
RNDr. Jiří Svoboda, Ph.D.
Astronomický ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2024 – 31. 12. 2028

VP32 **Identity ve světě válek a krizí**
PhDr. Martin Klečacký, Ph.D.
Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2024 – 31. 12. 2028

VP33 **Houby – nové hrozby i příležitosti**
Mgr. Miroslav Kolařík, Ph.D.
Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2024 – 31. 12. 2028

VP34 **AI: Umělá inteligence pro vědu a společnost**
Mgr. Martin Víta, Ph.D.
Ústav informatiky AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2029

VP35 **Udržitelná produkce a spotřeba potravin**
prof. RNDr. Ondřej Prášil, Ph.D.
Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2029

VP36 **Moc předmětů: Materialita mezi minulostí a budoucností**
PhDr. Adéla Gjuríčová, Ph.D.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2029

VP37 **Epicentra civilizace – inteligentní domácnosti, technologie a společnost**
doc. PhDr. Dana Dvořáčková, Ph.D.
Historický ústav AV ČR, v. v. i.,
a Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2029

VP38 **Budoucnost asistované reprodukce (ART)**
Ing. Michal Kubelka, CSc.
Ústav živočišné fyziologie a genetiky
AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2029

Soubor podpůrných aktivit Strategie AV21
Ing. Tomáš Wencel, MBA
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.
01. 01. 2025 – 31. 12. 2025

VÝZKUM PRO PRAXI

Transfer znalostí a technologií v Akademii věd ČR znamená uplatnění výsledků vědecko-výzkumné činnosti pracovišť v oblastech zavádění nových technologií a služeb, efektivního využití přírodních zdrojů, tvorby nových pracovních míst, podpory legislativy a relevantních veřejných politik. AV ČR věnuje velkou pozornost přenosu výsledků vědecké činnosti do praxe, podporuje různé transferové aktivity a zavádí nové. Důležitým prostředníkem pro podporu vědeckých týmů je Centrum transferu AV ČR. Pracoviště využívají Program rozvoje aplikací a komercializace, který pomáhá uplatňovat vynálezy pracovišť a vědců AV ČR. Doposud se do programu přihlásilo více než 130 projektů a podpořeno bylo 73 nejlepších.

„Akademie věd připravila v roce 2025 založení nové společnosti CAS Innovations. Prostřednictvím této společnosti dojde k významnému rozšíření aktivit zaměřených na vznik spin-off společností pro komercializaci technologií pracovišť AV ČR a k současnému prohloubení spolupráce s průmyslem a dalšími aplikačními partnery.“

Příprava pracovišť na uplatnění výsledků v praxi

AV ČR vytvořila a dlouhodobě rozvíjí ucelený systém podpory transferu znalostí a technologií. Základem systému podpory je existence jednotně koordinované kanceláře s jasně vymezenými aktivitami, která pomáhá týmům na pracovištích AV ČR.

V roce 2025 se podpora transferu zaměřila na přípravu výsledků pracovišť pro uplatnění v praxi a na vytváření a zprostředkování zdrojů financování pro rozvoj technologií a uplatnění znalostí, typicky v úzké spolupráci s aplikačním partnerem.

Již 10 let funguje Centrum transferu AV ČR (dále též „CETAV“), které aktivně podporuje pracoviště při uplatňování výsledků; počet projektů podporovaných CETAVem neustále roste. Služby CETAVu pokrývají široký rozsah témat a také fází transferu od vyhodnocení potenciálu pro uplatnění konkrétního výsledku, přes návrh plánu transferu až po zajištění relevantního financování a podpory realizace.

CETAV také organizuje vzdělávací aktivity pro pracoviště. Patří k nim tradiční vzdělávací program TT Boost, ale kromě něho byla v roce 2025 zorganizována řada dalších vzdělávacích nebo osvětových akcí na aktuální témata jako například regulace zdravotnických prostředků, aktivity EIT hubu ve střední Evropě a uplatňování poznatků se společenským dopadem.

Transfer prakticky

Stabilní součástí podpory transferu byl v průběhu roku 2025 Program rozvoje aplikací a komercializace (PRAK), interní program, jehož cílem je především přímá podpora vědeckých týmů, které se chtějí zaměřit na transfer výsledků výzkumu. Od začátku programu do konce roku 2025 bylo v programu PRAK posuzováno více než 130 unikátních výsledků z pracovišť AV ČR s velkým potenciálem uplatnění a podpořeno bylo 73 z nich s celkovou částkou 36 mil. Kč.

V roce 2025 schválila Akademická rada AV ČR (dále jen Akademická rada) vznik platformy Science4Policy, která zapadá do konceptu AV ČR pro systematické uplatňování výsledků se socio-ekonomickým dopadem. Hlavním zaměřením platformy Science4Policy je rozšiřování spolupráce pracovišť AV ČR s rozhodovací sférou v ČR.

Stále více výsledků se uplatňuje pomocí nově vznikajících společností (spin-offy). Pro ještě efektivnější a úspěšnější průběh zakládání spin-off společností schválila Akademická rada v březnu 2025 záměr založit specializovanou společnost, která bude spin-offy jménem pracovišť zakládat a bude také spolupracovat se soukromými partnery a investory. Založení této nové entity (akciová společnost CAS Innovations) se uskutečnilo na začátku roku 2026.

AV ČR má své zástupce v odborných celostátních platformách, jako je pracovní skupina pro transfer při Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen RVVI) nebo pracovní skupina pro podporu startupů Czech-investu, aktivně se angažuje ve spolku Transfera a prohlubuje vztahy s aplikačními partnery, a to zejména prostřednictvím Svazu průmyslu a dopravy ČR, Asociace malých a středních podniků nebo Startupové asociace.

Vybrané výsledky výzkumu pro praxi v roce 2025

Vybrané výsledky průzkumu pro praxi jsou rozděleny do tematických skupin: zdraví, společnost, životní prostředí, technologie, průmysl a zemědělství.

Zdraví

Biofyzikální ústav AV ČR: výzkum léčby kloubních onemocnění s využitím kyseliny hyaluronové (MPO, ve spolupráci se společností Contipro a.s.)

Biologické centrum AV ČR: patentovaný vynález, upravené tRNA pro léčbu genetických onemocnění způsobených předčasným ukončením kodonu“ představuje nový přístup k léčbě dědičných chorob, ke kterým se

řadí cystická fibróza, Duchennova svalová dystrofie nebo dědičné poruchy zraku.

Biotechnologický ústav AV ČR: mezinárodní patentová přihláška v oblasti vynálezu cílené protinádorové terapie (speciální enzym a genetická informace pro jeho tvorbu), která může doplnit nebo zefektivnit stávající léčebné postupy.

Fyziologický ústav AV ČR: patentovaný vynález „3alfa5beta neuroaktivní steroidy pro léčbu epilepsie a záchvatových onemocnění“ (EP3947410) – soubor sloučenin, které v těle ovlivňují činnost nervových buněk a pomáhají tlumit nadměrnou elektrickou aktivitu v mozku.

Mikrobiologický ústav AV ČR: patentové řešení „Lipofosfonoxiny, jejich příprava a použití“ (č. 4072681), což je výzkum zaměřený na vývoj nových látek proti bakteriálním infekcím.

Ústav experimentální medicíny AV ČR: mezinárodně patentovaný léčebný přípravek k prevenci a léčení zánětlivých a degenerativních onemocnění rohovky a/nebo sítnice oka (č. EP3582797).

Ústav fyziky materiálů AV ČR: nový implantát pro léčbu těžkých poranění pánve (např. u poranění tzv. „open book“, při kterém je současně poškozená symfýza a SI skloubení).

Ústav molekulární genetiky AV ČR: léčivá látka a související farmaceutické přípravky „Oligonukleotidy a farmaceutické přípravky pro léčení onemocnění retinitis pigmentosa souvisejícího s mutacemi v genu PRPF31“ zaměřené na nový způsob léčby dědičného onemocnění oka vedoucího ke ztrátě zraku.

Ústav organické chemie a biochemie AV ČR: „Inhibitory malé molekuly neutrální sfingomyelinázy 2 (nSMase2)“ s možnou aplikací pro zmírnění nemocí jako Alzheimerova choroba, roztroušená skleróza či ALS (patent US 1219545); nově objevené sloučeniny, které dokážou ničit i bakterie odolné vůči antibiotikům – patent „Lipofosfonoxiny, jejich příprava a použití“ (č. 4072681).

Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR: „Vstřebatelná kompozitní bandáž z polymerní výztuže a kolagenové matrice“ (užitný vzor CZ 38 337) pro ošetření cév s minimálním zatížením organismu.

Společnost

Archeologický ústav AV ČR, Brno: certifikovaná metodika pro preventivní konzervaci vysoce hodnotných archeologických nálezů (pro Ministerstvo kultury); podrobná dokumentace k ochraně významné lokality Korolevo (podklad k vyhlášení ochranné zóny nad nejstarším známým lidským osídlením v Evropě ze starší doby kamenné).

Ekonomický ústav AV ČR: odborné připomínky a doporučení k návrhu Závěrečné zprávy ex-post hodnocení dopadů regulace (RIA) k problematice rodičovského příspěvku a dalších souvisejících právních předpisů (projednáno Legislativní radou vlády ČR).

Etnologický ústav AV ČR: policy paper „Neviditelné životy odpadu“ vycházející z mnohaletého terénního výzkumu na skládkách a ve sběrných dvorech.

Orientální ústav AV ČR: policy paper „Interkulturní otevřenost Úřadu práce v Praze“ (reakce na rostoucí počet klientů z řad cizinců a doporučení, jak komunikaci s cizinci zefektivnit).

Psychologický ústav AV ČR: příspěvek na semináři Rady vlády pro rovnost žen a mužů (výsledky šetření mezi českými zaměstnankyněmi a zaměstnanci týkající se psychosociálních rizik v zaměstnání a genderové nerovnosti v České republice).

Sociologický ústav AV ČR: expertní materiál „Koncepce socioekonomických indikátorů pro umístování hlubinného úložiště v ČR“ (pro Správu úložišť radioaktivních odpadů).

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR: členství v pracovní skupině k Politice architektury a stavební kultury ČR (Ministerstvo pro místní rozvoj).

Ústav výzkumu globální změny AV ČR: metodika pro přesný popis chování požáru pro celé území ČR (schválena Ministerstvem životního prostředí a slouží jako jednotný národní nástroj pro prevenci, operativní řízení i strategické plánování v oblasti požární ochrany; v rámci projektu Program TransAdapt, Ministerstvo životního prostředí).

Životní prostředí

Botanický ústav AV ČR: monitorovací síť v lužních lesích jižní Moravy pro sledování rostlinné vegetace, hmyzu, ptáků a stromů (ve spolupráci s Biologickým centrem).

Etnologický ústav AV ČR: expertiza pro Agenturu ochrany přírody a krajiny České republiky týkající se trampingu a jeho kulturněhistorických, paměťových a etnologických projevů.

Geofyzikální ústav AV ČR: provoz České regionální seismické sítě, která nepřetržitě sleduje zemětřesení a seismické otřesy na území České republiky.

Hydrologický ústav AV ČR: užitný vzor „Extraktor půdní vody“ (č. 38892) pro získávání vody z půdy pro vědecké analýzy bez narušení přirozeného složení vody.

Mikrobiologický ústav AV ČR: pilotní výroba a rozklad ekologických obalů z biologicky rozložitelných plastů (mezinárodní spolupráce).

Ústav analytické chemie AV ČR: přístroj pro rychlé a přesné měření koncentrace oxidu dusičitého ve vzduchu v reálném čase (užitný vzor č. 38837).

Ústav anorganické chemie AV ČR: šetrné a udržitelné filtrační systémy, které z vody dokážou účinně odstranit pesticidy a další nebezpečné látky (ve spolupráci s Univerzitou J. E. Purkyně a firmou Nano SPACE technology).

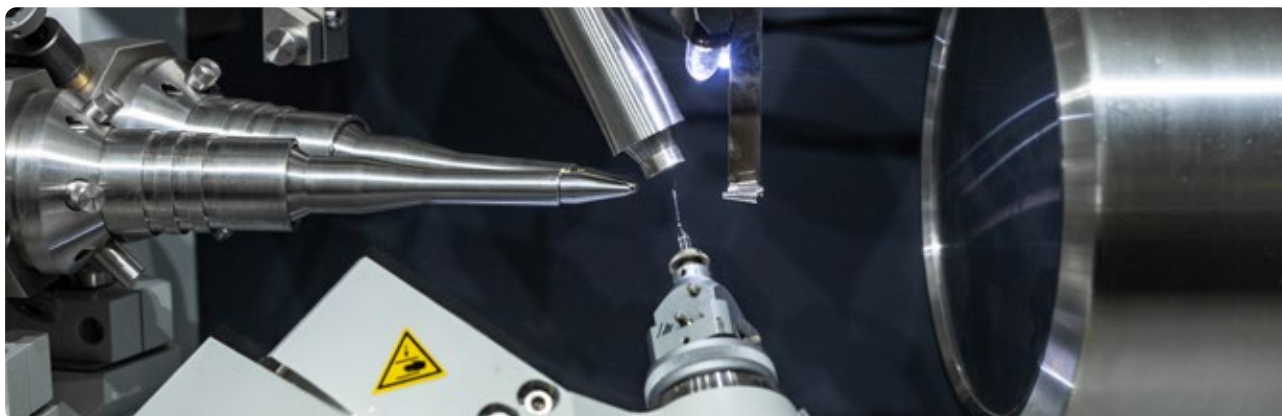
Ústav biologie obratlovců AV ČR: zapojení do monitorovací sítě Společný průzkum Dunaje 5 (Joint Danube

Survey 5) – ichtyologický průzkum dolních úseků řek Moravy a Dyje a sběr vzorků pro sledování mikroplastů.

Ústav fyziky atmosféry AV ČR: odborná zpráva o příčinách a průběhu povodní v Česku a střední Evropě v září 2024.

Ústav státu a práva AV ČR: právní analýza současné legislativní úpravy ochrany před světelným znečištěním (pro Ministerstvo životního prostředí) byla promítnuta do návrhu rozsáhlé novelizace zákona o ochraně přírody a krajiny

Technologie

Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR: „UV-VIS spektroelektrochemická cela s vyměnitelnými elektrodami“, tj. jednoduché a cenově dostupné laboratorní zařízení pro pokročilá chemická měření.

Ústav jaderné fyziky AV ČR: testování a kalibrace detektorů kosmického záření Timepix a Medipix určených pro družice (mezinárodní spolupráce, podpořeno Evropskou kosmickou agenturou ESA).

Ústav makromolekulární chemie AV ČR: softwarový modul EDIFF v mezinárodním repozitáři (ve spolupráci s partnerskou organizací Thermo Fisher Scientific

Brno s.r.o. v rámci projektu Centrum pokročilé elektronové a fotonové optiky, Technologickou agenturou ČR).

Ústav přístrojové techniky AV ČR: speciální zařízení pro nepřetržité hlídání a stabilizaci optických vláken (užitný vzor CZ 39012, ve spolupráci se zájmovým sdružením právnických osob CESNET v rámci projektu podpořeného Ministerstvem vnitra ČR).

Ústav teorie informace a automatizace AV ČR: odborná studie „Analýza a výhled možností počítačového zpracování obrazu ve vojenských aplikacích“ pro Ministerstvo obrany a Armádu ČR.

Průmysl

Fyzikální ústav AV ČR: speciální optická sestava, která umožňuje měnit barvu (vlnovou délku) výkonného laserového světla pro lepší jemné opracování materiálů (v rámci projektu TA ČR ve spolupráci s firmou CRYTUR).

Ústav fyziky materiálů AV ČR: patentové řešení (EP 4673399) „Metoda exfoliace v kapalně fázi a exfoliační médium“ pro výrobu velmi tenkých vrstev pokročilých materiálů (tzv. 2D materiálů).

Ústav fyziky plazmatu AV ČR: vývoj LiDAR technologií, plazmatické zplyňování bioodpadu z potravinářského průmyslu, nový způsob výroby velmi jemných nanočástic z uhlíku a kovu (mezinárodní patentová přihláška PCT/CZ2025/050095).

Ústav chemických procesů AV ČR: zařízení pro využití popílku ze spalování komunálního odpadu jako zdroje surovin (v rámci programu TA ČR – Národní centrum pro energetiku II ve spolupráci s průmyslovými partnery; užitný vzor č. PUV 38965 / 2025-43375).

Ústav makromolekulární chemie AV ČR: „Katalytická vrstva pro soustavu elektroda–membrána–elektroda se zlepšenými elektrokatalytickými vlastnostmi“ pro vodíkové palivové články (užitný vzor PUV 2025-43131).

Ústav termomechaniky AV ČR: nový klimatizační a topný systém pro vodíkový autobus s využitím propanu (projekt TA ČR Doprava 2020+ ve spolupráci s průmyslovými partnery), „Zařízení pro přenos elektrické energie mezi turbínou a kompresorem v plynem chlazeném malém modulárním reaktoru“ (užitný vzor U1-38439), které zajišťuje bezpečný a řízený způsob přenosu energie v moderních jaderných systémech.

Zemědělství

Biologické centrum AV ČR: patentované řešení podpory růstu a ochrany rostlin před škodlivými houbovými chorobami v podobě přírodního přípravku, který využívá ověřený kmen houby *Trichoderma harzianum* CCM 9213.

Hydrologický ústav AV ČR: ve spolupráci s Českou rozvojovou agenturou a Člověkem v tísní – návrh krajinných a zemědělských opatření pro oblasti Halaba a Silte v Etiopii ohrožené změnou klimatu.

Ústav experimentální botaniky AV ČR: „Prostředek na bázi bakteriofágů pro ochranu skleníkových rajčat proti bakteriálním chorobám“ (užitný vzor č. PUV2025-43267), alternativa k chemickým přípravkům zaměřená zejména na potlačení chorob způsobených bakterií *Pseudomonas syringae*.

PODPORA EXCELENCE A KARIÉR

Podpora excelentního výzkumu na pracovištích Akademie věd České republiky i kariérní růst je důležitou prioritou vědní politiky AV ČR. Tuto podporu AV ČR v současnosti uskutečňuje pomocí pěti schémat, které jsou orientovány na výzkumné pracovníky v různých fázích kariéry. Současně se připravují i nové způsoby podpory včetně centrální podpory žadatelů o granty Evropské výzkumné rady.

„Programy pro podporu excelence a kariér v Akademii věd České republiky morálně i finančně podporují špičkový výzkum pracovišť AV ČR prostřednictvím podpory vědeckých pracovníků a pracovníků.“

V roce 2025 se uplatnilo všech pět tradičních programů, které podporují vědce v různých fázích jejich kariéry – Akademická prémie (Praemium Academiae), prémie Lumina quaeruntur, Prémie Otto Wichterleho, Program podpory perspektivních lidských zdrojů a Fellowship Josefa Dobrovského. Zároveň se uskutečnilo vyhodnocení dopadů a fungování těchto schémat, které vyústilo v zahájení příprav restrukturalizace systému podpory excelence při současném zavedení nového schématu Akademie budoucnosti.

Z připravovaných sedmi nových programů Akademie budoucnosti byly první čtyři zahájeny již na konci roku 2025. Tyto nové programy se zaměřují jednak na stáží na prestižních zahraničních pracovištích pro vědce v různé fázi kariéry i pracovníky vědeckého managementu

a projektových oddělení, jednak na podporu návratu vědců a vědkyň z kariérní přestávky z důvodu rodičovské dovolené nebo péče o osobu blízkou. Systematickou podporu žadatelů o granty ERC na národní úrovni formou nejrůznějších školicích a konzultačních aktivit poskytovala i v roce 2025 Expertní skupina, na jejímž fungování participuje AV ČR společně s Univerzitou Karlovou a Technologickým centrem Praha. AV ČR rovněž pokračovala ve finanční podpoře předkladatelů projektů ERC prostřednictvím vlastního motivačního dotačního titulu (PERC), kterým v roce 2025 odměnila osm žadatelů v celkové výši 800 tis. Kč. Současně byl připraven centrální program podpory žadatelů o granty Evropské výzkumné rady (ERC) a jejich pracovišť, který bude spuštěn počátkem roku 2026.

Praemium Academiae – Akademická prémie

Akademická prémie je nejvýznamnějším prostředkem pro podporu vědecké excelence v Akademii věd ČR. Je určena vynikajícím vědcům, kteří patří ke špičce ve svém oboru a slouží jim jako finanční a morální podpora pro další vědeckou práci světově srovnatelné úrovně. Finanční částka spojená s oceněním ve výši až 30 mil. Kč má příjemcům pomoci po dobu šesti let pokrývat náklady na výzkum a dlouhodoběji tak podpořit činnost jejich vědeckého týmu, ale i pořízení potřebných nových přístrojů.

V roce 2025 toto ocenění získali:

Dr. rer. nat. Lukáš Palatinus

(Fyzikální ústav)

Lukáš Palatinus je odborníkem v oblasti elektronové krystalografie. V následujících letech chce se svým týmem dosáhnout významných posunů ve třech oblastech strukturní analýzy s klíčovým dopadem na materiálový, chemický a farmaceutický výzkum.

Nejprve plánuje zapojit do řešení krystalových struktur metody strojového učení, protože chce získat krystalografický model pro složité látky s krystaly nízké kvality.

Dalším cílem týmu je rozvinutí metod elektronové krystalografie pro nedokonalé krystaly a špatně krystalické látky. Tato práce navazuje na významné úspěchy, kterých tým v oboru elektronové krystalografie již dosáhl.

Třetí a největší výzvou je získání 3D obrazu neperiodického materiálu v atomárním rozlišení. Tým Lukáše Palatinuse ji chce řešit pomocí rozvoje metod elektronové ptychografie a ptychotomografie. Při elektronové ptychografii se po ploše vzorku posouvá velmi

úzký svazek elektronů a v každém místě zaznamenává kompletní dvourozměrný difrakční obraz. Výsledkem je tedy čtyřrozměrný dataset (dva obrazové rozměry a dva rozměry v difrakčním prostoru). Elektronová ptychotomografie pracuje s jednoduchým principem, že zaznamenání zmíněného datasetu i následnou ptychografickou rekonstrukci lze provést při různých náklonech vzorku. Kombinací jednotlivých projekcí se dosáhne trojrozměrného obrazu zkoumaného materiálu.

Prof. Ing. Jiří Neužil, CSc.
(Biotechnologický ústav)

Jiří Neužil je odborníkem v oblasti molekulární biologie. Akademická prémie podpoří jeho projekt TransMit, zaměřený na molekulární regulaci horizontálního přenosu mitochondrií (HMT) a jeho roli při vzniku a rozvoji rakoviny. Tato část výzkumu bude prioritní. Vědecký tým bude mimo jiné zkoumat molekulární mechanismus pohybu mitochondrií pomocí tzv. tunnelling nanotubes (TNT, membránové kanálky, které propojují buňky a umožňují mezi nimi přenos různých organel). Je totiž prokázáno, že horizontální přenos mitochondrií přímo souvisí s přesunem mitochondrií v TNT mezi zdravými (hostitelskými) a nádorovými buňkami (neboli že nádorové buňky umějí ostatním buňkám „ukrást“ mitochondrie, a tím získat více energie). Tým chce také prozkoumat nové možnosti léčby rakoviny.

Přestože na výzkum rakoviny bude zaměřena největší pozornost, vědci se zaměří ještě na výzkum neuronů a kostí. Zajímá je, jak HMT ovlivňuje zdravé neuronů a jak potlačit neurodegenerativní choroby. Předchozí výzkumy naznačují, že TNT jsou hlavním prostředkem mezibuněčné „dopravy“ mezi neurony a podpůrnými buňkami. Studium role HMT pro fyziologii kostí zase může ukázat, jak podpořit přestavbu kostí. Ukazuje se, že HMT je důležitý pro funkci kostních buněk a že mitochondrie z podpůrných buněk přecházejí do základních kostních buněk (osteocyty), čímž podporují kvalitu kostí, která se s věkem zhoršuje.

Na projektu TransMit bude spolupracovat zejména skupina českých vědců, kteří vytvoří Czech HMT School.

Ing. Petr Škrdla, Ph.D., DSc.
(Archeologický ústav, Brno)

Petr Škrdla se zaměřuje na archeologii pleistocénu. Jeho projekt podpořený Akademickou prémie bude zkoumat evoluční drama poslední doby ledové. V Evropě v té době totiž anatomicky moderní lidé nahrazovali neandrtálskou populaci a české území je pro pochození tohoto střetu kultur a jeho odeznívání zásadní.

Tým Petra Škrdly chce zjistit, zda lze spojit jednotlivé technokomplexy (pravěké kultury, soubory štípané industrie vyrobené stejnou technologií) z onoho kritického období s anatomicky moderními lidmi. Výzvou je tedy propojit tradičně vnímanou archeologii, která je založena na chronologii a kulturách s aktuálními poznatky přírodních věd: vyvést archeologii z tradice humanitní vědy a udělat z ní pojiťko mezi vědami přírodními a humanitními. Výzkum se soustředí na nalezení nových lokalit a genetického materiálu ze sledovaného období (přechod od středního k mladému paleolitu či iniciální / časný mladý paleolit) a také se chce vrátit na některé lokality starší. Plánuje úzkou spolupráci s přírodovědnými obory, využití pokročilých metod, včetně pokročilé statistiky, 3D skenování a umělé inteligence. Pomocí jeho týmu má také porovnání materiálů z různých lokalit po světě.

Zřejmě jako první v Česku zavedl Petr Škrdla systematické plavení celého objemu prokopaných sedimentů. Míni jej zopakovat i v projektu financovaném z Akademické prémie – znovu prozkoumat sedimenty ze starších výzkumů, které jsou dnes nahromaděné před jeskyní Švédův stůl.

Slavnostní předávání prestižního ocenění Praemium Academiae a prémie Lumina quaeruntur se konalo 29. října 2025 ve dvoraně Knihovny AV ČR.

Prémie Lumina Quaeruntur

Prémie Lumina quaeruntur finančně podporuje perspektivní badatele, kteří si mohou sestavit svůj vlastní výzkumný tým a financovat jej částkou až 20 mil. Kč po dobu až pěti let. Podpora směřuje nejen k českým, ale i k zahraničním vědcům.

V roce 2025 toto ocenění získali:

Ing. Filip Křížek, Ph.D.
(Fyzikální ústav)

Filip Křížek se specializuje na vývoj hybridních materiálových systémů pro kvantové technologie. Jeho cílem je navrhnout kvantové součástky nové generace na bázi dosud málo prozkoumaných kombinací typu supravodič–magnet–polovodič. Základní myšlenkou je začlenit magnetické prvky a spintronicke koncepty do zavedených supravodivě–polovodičových zařízení. Navrhované hybridní systémy zároveň poskytnou univerzální platformu pro studium interakcí mezi supravodivostí a tzv. altermagnetismem – nově popsanou formou magnetismu.

RNDr. Michal Hrbek, Ph.D.

(Matematický ústav)

Cílem projektu Michala Hrbka je výrazně prohloubit pochopení tensorové triangulární geometrie zkoumáním modelů a rozkladů spojených s filtracemi Balmerova spektra. Tento výzkumný záměr propojuje různé disciplíny tím, že rozšiřuje bohatou teorii vychylujících objektů a derivovaných ekvivalencí — dobře zavedených v teorii reprezentací a nedávno studovaných v komutativní algebře — do širšího rámce tensorové triangulární geometrie.

Aniruddha Mitra, Ph.D.

(Biotechnologický ústav)

Aniruddha Mitra chce odhalit principy, které řídí hustý „dopravní provoz“ v eukaryotických buňkách. Zaměří se na senzorké řasinky – orgány podobné anténám, které hrají klíčovou roli v regulaci přenosu signálů, a jsou proto nezbytné pro mnoho vývojových a fyziologických procesů.

Mgr. Barbora Pafčo, Ph.D.

(Ústav biologie obratlovců)

Barbora Pafčo se zaměří na dynamiku přenosu parazitů mezi různými hostiteli v tropických oblastech. Výzkum je součástí mezinárodního konceptu One Health, který propojuje zdraví lidí, zvířat a ekosystémů. Zahrnuje jak moderní genomické analýzy, tak historické studie paleoparazitologie, což umožňuje komplexně mapovat diverzitu infekcí a vývoj lékové rezistence. Cílem je nejen výzkum posunout, ale také přispět k efektivní ochraně volně žijících druhů a ke zlepšení veřejného zdraví.

Mgr. Jaroslav Bartík, Ph.D.

(Archeologický ústav, Brno)

Jaroslav Bartík se soustředí na proces využívání kamenných surovin – od těžby přes primární zpracování až po následnou distribuci a způsob upotřebení. Využívá k tomu multidisciplinární a diachronní přístup, který mu umožňuje sledovat vývoj v čase a propojovat poznatky z různých vědních oborů. Zaměřuje se na technické, ekonomické, environmentální a sociální aspekty těchto procesů a zkoumá, jak ovlivňovaly hierarchizaci pravěkých společností, vývoj distribučních sítí nebo transfer technologií.

Mgr. Václav Smyčka, Ph.D. et Ph.D.

(Ústav pro českou literaturu)

Výzkum Václava Smyčky se soustředí na to, jak se spisovatelky v dlouhém 19. století angažovaly ve feministických a/nebo národních hnutích ve střední Evropě. Bude sledovat jejich síť a kontakty i to, jak tvorba žen reagovala na národní kánony ovládané muži nebo se od nich odkláněla. V projektu tak budou poprvé v nadnárodní perspektivě popsány a vysvětleny vztahy mezi nacionalismem a ženskou emancipací.

Prémie Otto Wichterleho

Toto ocenění je určeno pro vybrané, mimořádně kvalitní a perspektivní vědecké pracovníky AV ČR do 35 let. Prémie pro mladé vědecké pracovníky nese jméno prof. Otto Wichterleho, vynikajícího českého chemika světového formátu, jenž se stal po listopadu 1989 prezidentem Československé akademie věd. Cílem Prémie Otto Wichterleho je stimulovat mladé vědecké pracovníky AV ČR, kteří svými vynikajícími výsledky přispívají k rozvoji příslušné vědní disciplíny.

V roce 2025 toto ocenění získali:

I. Oblast věd o neživé přírodě

Mgr. Ondřej Zelenka, Ph.D.

(Astronomický ústav)

RNDr. Petr Hruška, Ph.D.

(Fyzikální ústav)

Ing. Jan Kaufman, Ph.D.

(Fyzikální ústav)

Ing. David Vojna, Ph.D.

(Fyzikální ústav)

Ing. Eliška Zmeškalová, Ph.D.

(Fyzikální ústav)

Ing. Martin Schäfer, Ph.D.

(Ústav jaderné fyziky)

Ing. Ondřej Ficker, Ph.D.

(Ústav fyziky plazmatu)

Ing. Tomáš Grabec, Ph.D.

(Ústav termomechaniky)

II. Oblast věd o živé přírodě a chemických věd

Agnieszka Monika Kornas, Ph.D., MSc.

(Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského)

RNDr. Eva Bednářová, Ph.D.

(Ústav organické chemie a biochemie)

Dr. Tito Damiani

(Ústav organické chemie a biochemie)

Mgr. Hana Poláček-Sedláčková, Ph.D.

(Biofyzikální ústav)

Mgr. Adéla Wennrich, Ph.D.

(Mikrobiologický ústav)

RNDr. Klára Vokáčová, Ph.D.

(Ústav experimentální medicíny)

Michael John Hammond, Ph.D., MSc.

(Biologické centrum)

RNDr. Petr Kozel, Ph.D.

(Biologické centrum)

Mgr. Anna Mrázová, Ph.D.

(Biologické centrum)

RNDr. Mgr. Ivana Vejříková, Ph.D.

(Biologické centrum)

RNDr. Ing. Tomáš Figura, Ph.D.

(Botanický ústav)

Mgr. Jan Řehoř, Ph.D.

(Ústav výzkumu globální změny)

III. Oblast humanitních a společenských věd

Sebastian Ottinger, Ph.D.

(Ekonomický ústav)

PhDr. Marek Urban, Ph.D.

(Psychologický ústav)

Mgr. Jitka Močičková, Ph.D.

(Historický ústav)

PhDr. Boris Moskovič, Ph.D.

(Masarykův ústav a Archiv)

Mgr. Václav Rameš, Ph.D.

(Ústav pro soudobé dějiny)

Laureáti Prémie Otto Wichterleho se začátkem září 2025 setkali v Nových Hradech, kde pro ně Středisko společných činností AV ČR uspořádalo Wichterleho kemp. Nešlo jen o příležitost, jak se poznat v neformálním prostředí, ale hlavně o možnost diskutovat o úskalích badatelské práce a získat inspiraci i nové odborné vědomosti, jež vědkyně a vědci využijí ve své kariéře.

Program podpory perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů

Program PPLZ je určen pro začínající postdoktorandy (do dvou let od obhajoby titulu Ph.D. nebo jeho ekvivalentu, resp. čtyř let v případě dlouhodobého zahraničního studijního pobytu nebo péče o dítě).

V roce 2025 bylo ve výzvě Programu PPLZ podpořeno 26 kandidátů ve 24. kole a 27 kandidátů ve 25. kole soutěže (počátek financování od 1. 1. 2025, resp. od 1. 7. 2025). V roce 2025 se uskutečnilo poslední kolo centrálního výběru návrhů projektů Komise Programu PPLZ, od roku 2026 (s financováním od 1. 1. 2027) se přechází na nový způsob podpory postdoktorandů na pracovištích AV ČR formou alokací finančních prostředků, ze kterých pracoviště mohou financovat postdoktorandy dle interního výběru.

Fellowship Josefa Dobrovského

Program pomáhá zahraničním badatelům, kteří pro svou vědeckou práci potřebují studovat v České republice zdejší historické, kulturní, umělecké, jazykové, geografické či přírodní realie. V roce 2025 bylo celkovou částkou 886 tis. Kč podpořeno dvacet tři studijních pobytů na osmi pracovištích AV ČR.

Dr. Miha Zobec

(Historický ústav)

Prof. Anders E. B. Blomqvist, Ph.D.

(Masarykův ústav a Archiv)

Christopher Brennan, Ph.D.

(Masarykův ústav a Archiv)

Kornelia Kończal, M.A., Ph.D.

(Masarykův ústav a Archiv)

Prof. D. Phil. Matthew Stibbe

(Masarykův ústav a Archiv)

M.A. Martina Baraldi

(Ústav dějin umění)

Prof. Dr. phil. Sigrid Nieberle

(Ústav dějin umění)

Miha Valant, Ph.D.

(Ústav dějin umění)

Dr. phil. Maren Hachmeister

(Ústav pro soudobé dějiny)

Dr. John Exalto

(Filosofický ústav)

Dr. Aleksandra Fostikov

(Filosofický ústav)

Dr. Isidora Grubački

Filosofický ústav)

M.A. Isabel Jacobs

(Filosofický ústav)

M.A. Martina Kramarić, DrSc.

(Slovanský ústav)

doc. Mgr. Marijan Šabić, DrSc.

(Slovanský ústav)

Mgr. Anna Stefan, Ph.D.

(Slovanský ústav)

Alex Braslavsky, M.Phil.

(Ústav pro českou literaturu)

Eve Filée, MA

(Ústav pro českou literaturu)

Mathieu Lericq, Ph.D.

(Ústav pro českou literaturu)

Mgr. Adriána Pešková

(Ústav pro českou literaturu)

Mgr. Martina Kotvanová

(Ústav pro jazyk český)

Mgr. Magdalena Matkowska-Jerzyk,

Ph.D. (Ústav pro jazyk český)

Urška Vranjek Ošlak, Ph.D.

(Ústav pro jazyk český)

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

V souladu s evropskou vědní politikou se AV ČR soustředila především na sledování vývoje nového rámcového programu FP10 a možnosti se jeho tvorby zúčastnit. Významným krokem bylo plnohodnotné zapojení AV ČR do evropského partnerství Resilient Cultural Heritage, které rozvíjí mezinárodní spolupráci v oblasti péče o kulturní dědictví a rozvoje vědeckých kapacit v této oblasti, díky němuž se posiluje strategické postavení AV ČR v evropském výzkumném prostoru. AV ČR pokračovala v bilaterální a multilaterální spolupráci se zahraničními výzkumnými institucemi, přičemž klíčovým cílem zůstala podpora mezinárodní mobility se zvláštním důrazem na mladé výzkumné pracovníky.

„AV ČR úspěšně podpořila desítky vědců v tísni také v roce 2026 prostřednictvím svého programu Researchers at Risk Fellowship, jehož druhé kolo bylo rozšířeno o další země.“

Zahraníční aktivity s účastí AV ČR

Stejně jako v předchozích letech se AV ČR podílela na aktivitách spojených s členstvím v mezinárodních vědeckých organizacích a sítích, čímž přispívala k posilování hlasu české vědy v mezinárodním prostředí.

Co se týče působení zahraničních výzkumných pracovníků na pracovištích AV ČR včetně doktorandů, ke konci roku 2025 jich bylo v rámci AV ČR zaměstnáno více než 2 200, což odpovídá více než 27 % zaměstnancům AV ČR v této kategorii. Nejčastěji pocházeli ze Slovenska (více než 440), Indie (více než 270), Ukrajiny (více než 190).

V roce 2025 byla realizována řada zahraničních aktivit s účastí zástupců AV ČR. V červnu byly vyhlášeny vědecké ceny Francouzského velvyslanectví v Praze pro Ph.D. studenty a postdoktorandy do 33 let. Ocenění získalo šest kandidátů z AV ČR. V září se v Lipsku konalo druhé vědecké sympozium AV ČR a Saxon Academy of Sciences in Leipzig (SAW). Diskutována byla témata jako klimatická změna, umělá inteligence nebo odolná společnost. V říjnu se uskutečnily Česko-tchajwanské technologické dny, které pořádala AV ČR ve spolupráci s Technologickou agenturou ČR a Taipei Economic and Cultural Office,

Prague. Hlavními tématy byly „laser technologies“ a „AI and cybersecurity“. V listopadu se konal webinář organizovaný jihoafrickou Academy of Science of South Africa ve spolupráci s AV ČR na téma „Intraseasonal Climate Variability and Its Impact on Society: South Africa and the Czech Republic in Partnership“. Dále v listopadu proběhlo tradiční setkání vedení AV ČR a Slovenské akademie věd ve Smolenicích. Noví předsedové obou akademií představili své vize, dále se diskutovalo o vnímání vědy ve společnosti, zapojení akademií do tvorby vědních politik státu, efektivní mezinárodní spolupráci, ERC CZ programu a své pracoviště představil ředitel Ústavu výzkumu globální změny.

AV ČR přijala v roce 2025 řadu významných zahraničních návštěv, od velvyslanců zahraničních ambasad po delegace zahraničních partnerů např. z Francie, Německa, Mongolska a Tchaj-wanu. Současně za účelem prohloubení vědecké spolupráce a navázání nových kontaktů uskutečnili zástupci AV ČR několik zahraničních cest do Francie, Belgie, Maďarska a Japonska.

Členství v mezinárodních organizacích

Pokud jde o členství v mezinárodních nevládních organizacích či networkingových sítích, pokračovala AV ČR v rozvíjení spolupráce zejména s ALLEA (All European Academies), EASAC (European Academies Science Advisory Council), IAP (InterAcademy Partnership), UAI (Union Académique Internationale) a IHRN (International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies). Zapojovala se úspěšně do výzev iniciativ Evropské unie jako je SAPEA (Science Advice for Policy by European Academies) či se významně podílela na činnosti evropských uskupení typu ENRIO (European Network of Research Integrity Offices). Do pracovních skupin, výboru a na pozice „peer reviewer“ v rámci těchto iniciativ byla úspěšně nominována řada expertů z pracovišť AV ČR. Na přelomu června a července proběhlo každoroční setkání mladých vědců s nositeli Nobelovy ceny v Lindau. Tentokrát se jednalo o 74. ročník a tématem byla chemie. AV ČR jakožto garant pro ČR nominovala celkem šest uchazečů, z nichž byli Výborem Lindau na setkání vybráni čtyři, přičemž z AV ČR se jednalo o dva vědce. V roce 2025 se uskutečnil rovněž 8. ročník setkání s nositeli Nobelovy ceny v Lindau na téma ekonomie, z šesti zaslaných nominací bylo pět úspěšných a za AV ČR se zúčastnil jeden zástupce.

Bilaterální a multilaterální spolupráce

AV ČR se i v roce 2025 zapojovala ve spolupráci s evropskými i mimoevropskými partnery do mezinárodních projektů probíhajících na bilaterální a multilaterální úrovni prostřednictvím společných programů. Pokračovala v aktualizaci smluvních dokumentů, prodlužovala stávající spolupráce a uzavřela nové bilaterální dohody o vědecké spolupráci. Nově byly podepsány bilaterální dohody o vědecké spolupráci s jordánským National Center for Research and Development a korejskou National Research Council of Science and Technology, s níž jsou realizovány projekty zaměřené na mobilitu vědeckých pracovníků. Obnovena byla dohoda s tchajwanským Industrial Technology Research Institute, brazilskou National Service for Industrial Training a Romanian Academy.

AV ČR podpořila v roce 2025 celkem 100 bilaterálních projektů v celkové výši 12,5 mil. Kč. V nových výběrových řízeních na projekty na podporu mobility vědeckých pracovníků bylo podpořeno 38 projektů

s 12 zeměmi z celkového počtu 127 podaných návrhů projektů. V roce 2025 pokračovala podpora 36 vědců v rámci druhého kola mezinárodního programu na podporu výzkumných pracovníků v tísni s názvem Researchers at Risk Fellowship, a to ve výši 22 mil. Kč. Zároveň bylo rozhodnuto o vyhlášení třetího kola tohoto programu v roce 2026.

V programu multilaterální spolupráce SEA-EUROPE JFS byly v rámci 9. výzvy podpořeny dva projekty s počátkem řešení od roku 2026 a běžící projekty byly během roku podpořeny částkou 1,7 mil. Kč.

AV ČR se již nezapojila do nadcházející 12. výzvy platformy pokrývající spolupráci s Japonskem EIG CONCERT-Japan a k poslednímu dni roku 2025 v něm ukončila působení, a to primárně z důvodu duplicitní účasti v rámci České republiky vedle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a minimálnímu zájmu ze strany vědců z pracovišť AV ČR podávat návrhy přes AV ČR. Naopak v průběhu roku se AV ČR zapojila do nově vznikajícího co-fundového Evropského partnerství Resilient Cultural Heritage, které je součástí 2 klastru II. pilíře a které umožní navázání spolupráce s téměř osmi desítkami partnerů z 31 zemí.

Spolupráce v rámci ERA

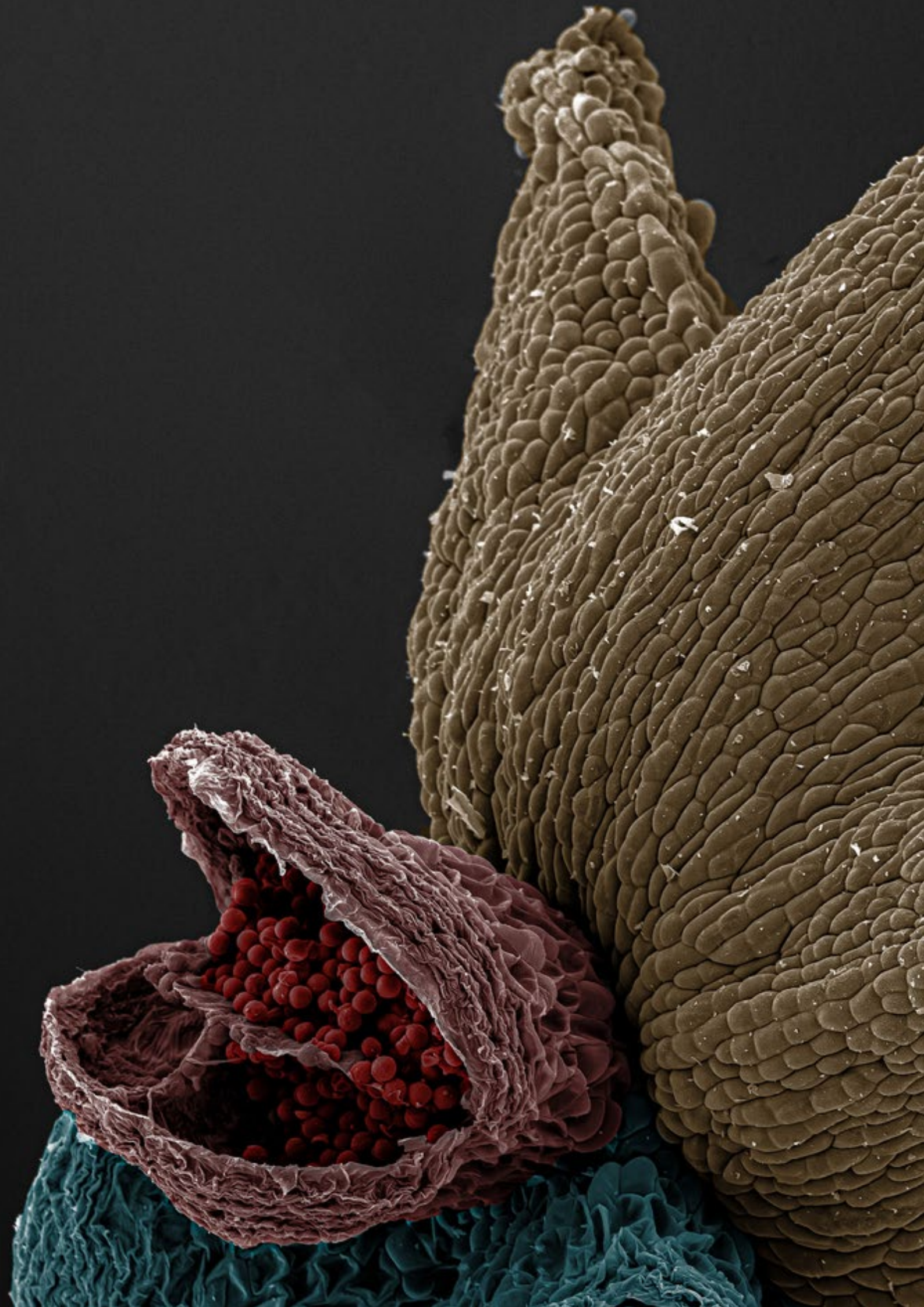
AV ČR soustavně usiluje o zapojování do aktivit realizovaných na podporu Evropského výzkumného prostoru (ERA) a využívá příležitostí, které jí nabízí rámcový program pro výzkum a inovace EU Horizont Evropa. Kromě přímého zapojení do výzkumných iniciativ na úrovni EU zástupci AV ČR participují rovněž na tvorbě evropských vědních politik.

Pracoviště AV ČR se v roce 2025 podílela na 214 úcastech na 203 projektech v rámcových programech EU o objemu finančních prostředků 20,01 mil. eur (nezapočítány ERC projekty). V obrovské mezinárodní konkurenci při získávání ERC grantů zaznamenali v roce 2025 úspěch celkem čtyři výzkumní pracovníci z pracovišť AV ČR. Jan Zouplna z Orientálního ústavu získal Synergy Grant, ve výzvě pro Consolidator Grant uspěla Deborah Nadal z Etnologického ústavu AV ČR a dva vědci uspěli v soutěži o Synergy Grant v témže projektu, jsou jimi Leoš Valášek z Mikrobiologického ústavu a Julius Lukeš z Biologického centra.

Spolupráce v rámci Platformy CEFRES

V rámci francouzsko-české spolupráce v humanitních a společenských vědách – Platformy CEFRES mezi AV ČR, Francouzským národním centrem pro vědecký výzkum (CNRS), Univerzitou Karlovou a Francouzským velvyslanectvím v ČR proběhlo v roce 2025 výběrové řízení na nový dvouletý projekt TANDEM s obdobím realizace od února 2026 do ledna 2028. Komise pro podporu výzkumných aktivit Platformy CEFRES navrhla podpořit projekt řešitelek Giedrė Šabasevičiūtė (Orientální ústav AV ČR) a Héléne Martinelli (CNRS) s názvem „Paper Bonds: Bookmaking for Kin, Friends and the Self in Europe and the Middle East“, pro jehož řešení bude poskytnuta podpora v celkové výši 1,2 mil. Kč. Zároveň pokračovalo řešení dvouletého projektu Martina Ďurďoviče (Sociologický ústav AV ČR) a Gillese Lepasanta (CNRS) s názvem „Contested Energy Transitions: Conflicts and Social Innovations in the Czech Republic, Slovakia, Germany, and France“, pro jehož řešení byla v roce 2025 poskytnuta podpora v celkové výši 1,2 mil. Kč.

REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE

Akademie věd České republiky napomáhá krajům a mikroregionům ČR ke zvýšení kvality života formou společně financovaných výzkumných projektů a jejich aplikací. V roce 2025 bylo uzavřeno 28 nových projektů financovaných na základě smluv pracoviště AV ČR a regionálního partnera ČR.

„Spolupráce mezi pracovišti AV ČR a regionálními partnery ČR (např. kraji, mikroregiony, obcemi, příspěvkovými organizacemi či podniky), je zaměřena na řešení úkolů sociálního, ekonomického, ekologického, přírodního a kulturního charakteru formou výzkumných projektů základního výzkumu a jeho aplikací.“

V roce 2025 se postupně do regionální spolupráce zapojila pracoviště z osmi sekcí z celkových devíti, konkrétně ze sekce matematiky, fyziky a informatiky, sekce aplikované fyziky, věd o Zemi, chemických věd, biologických a lékařských věd, biologicko-ekologických věd, historických věd a humanitních a filologických věd. Projekty se věnovaly například záchraně, restaurování a popularizaci mozaikových děl 20. století ve veřejném prostoru hl. m. Prahy, monitoringu výskytu netopýrů ve městě Zlíně s využitím občanské vědy, přípravě výstavy o Herbertu Masarykovi v Muzeu T. G. M. v Rakovníku či výzkumu, dokumentaci a prezentaci procesu zániku obcí v důsledku vybudování a provozu Jaderné elektrárny Dukovany v 70. a 80. letech 20. století.

Spolupráce vychází ze smluv uzavřených postupně se Sdružením obcí Orlicko (2003), Jihomoravským krajem (2008), městem Brnem (2008, 2023), Městskou částí Praha 1 (2009), Pardubickým krajem (2013), Královéhradeckým krajem (2013), Krajem Vysočinou (2014), Zlínským krajem (2015), Ústeckým krajem (2015), Středočeským krajem (2016), Karlovarským krajem (2016), Olomouckým krajem (2017), Jihočeským krajem (2018), Plzeňským krajem (2019), Správou Národního parku Šumava (2019), Libereckým krajem (2020), Moravskoslezským krajem (2020) a hlavním městem Prahou (2022).

V roce 2025 se podařilo uzavřít 28 nových projektů, které jsou financovány na základě smluv pracoviště AV ČR a regionálního partnera; 10 z nich bylo řešeno v projektu „Central Bohemian Mobility Programme for Excellence in Research, Innovation and Technology“ (MERIT), který je spolufinancován grantem MSCA-COFUND, rozpočtem Středočeského kraje a hostitelských organizací.

V průběhu roku 2025 se uskutečnila tři jednání, na kterých se sešli zástupci krajských úřadů, předseda Komise pro regionální spolupráci AV ČR a zástupce CETAV. Cílem jednání bylo diskutovat o možnostech

dalšího rozvoje programu Regionální spolupráce AV ČR s ohledem na *Koncepci transferu a zhodnocování znalostí AV ČR s důrazem na potenciál společenských a humanitních věd*. Výsledkem jednání je navázání užší komunikace mezi AV ČR a zástupci krajských úřadů, která umožní více zohlednit potřeby potenciálních uživatelů projektů regionální spolupráce.

Součástí řešení společných úkolů je i pravidelné každoroční setkání, které se střídavě koná v Praze a Brně za přítomnosti představitelů AV ČR a zástupců regionů ČR. Tato setkání představují informační, inspirační a diskusní platformu pro řešitele i zástupce regionálních či místních samospráv. Pro prezentaci a zhodnocení výsledků projektů na setkání, které se uskutečnilo v Brně 19. června 2025, vybrala Komise pro regionální spolupráci AV ČR pět společně řešených projektů ukončených v roce 2024:

1. Optimalizace živného roztoku pro pěstování listové zeleniny a bylinek v hydroponickém produkčním systému a monitoring bezpečnosti produktu, Ústav experimentální botaniky AV ČR, GreenVille Tech s.r.o.,

2. Monitorování biologicky aktivních látek vybraných druhů rostlin čeledi Asteraceae – heřmánku lékařského a nových genotypů rodu *Echinacea*, Ústav analytické chemie AV ČR, Mendelova univerzita v Brně,

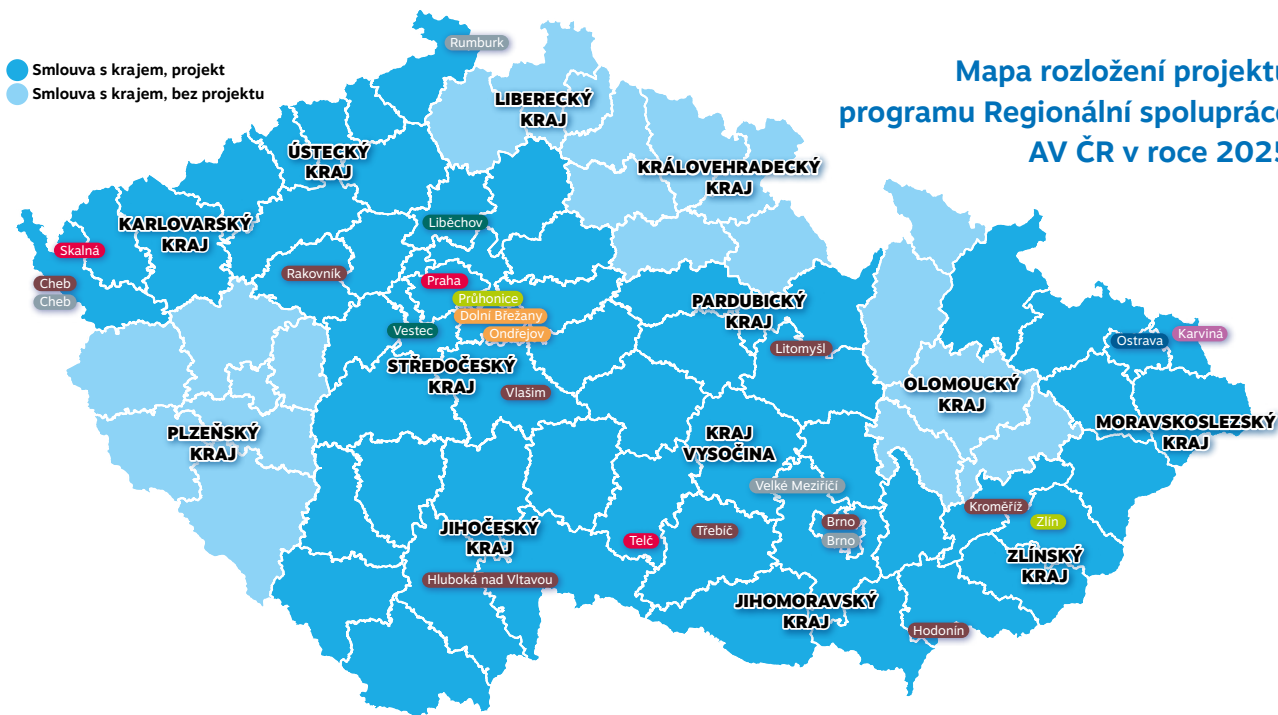
3. Lovci mamutů v Milovicích – zpracování nálezového fondu lokality Milovice IV pro prezentaci a popularizaci archeologického dědictví obce, Archeologický ústav AV ČR, Brno, obec Milovice,

4. Středověké a raně renesanční knihy z Olomouce: nové pohledy a poznatky, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Vlastivědné muzeum v Olomouci, p. o.,

5. Sociální a prostorová dostupnost středního vzdělání v Karlovarském kraji, Sociologický ústav AV ČR, Karlovarský kraj.

Mapa rozložení projektů
programu Regionální spolupráce
AV ČR v roce 2025

- 1. Sekce matematiky, fyziky a informatiky
- 2. Sekce aplikované fyziky
- 3. Sekce věd o Zemi
- 4. Sekce chemických věd
- 5. Sekce biologických a lékařských věd
- 6. Sekce biologicko-ekologických věd
- 7. Sekce sociálně-ekonomických věd
- 8. Sekce historických věd
- 9. Sekce humanitních a filologických věd

Přehled sekcí, jejichž ústavy byly podpořeny dotací v roce 2025

1. Sekce matematiky, fyziky a informatiky

- High Energy Lasers for Prevention of Hydrogen Embrittlement in Stainless Steels [Dolní Břežany].
- CORonal magnetic field diagnostics Using Spectropolarimetry (CORUS) [Ondřejov].
- Mapping material diversity of meteoroids in the solar system using meteor spectroscopy [Ondřejov].

2. Sekce aplikované fyziky

- Od bída k lesku. Rehabilitace mozaik ve veřejném prostoru Prahy [Praha].
- Know how Geofyzikálního ústavu AVČR pro „Společensko-geovědní centrum západních Čech v Horním zámku Skalná“ [Skalná].
- Multidisciplinární výzkum zříceniny hradu Janštejn v geologických souvislostech Geoparku Vysočina [Telč].

3. Sekce věd o Zemi

- Monitoring posunů povrchu vlivem zatápnění uzavřených dolů v ostravské a petřvaldské dílčí pánvi [Karviná].

4. Sekce chemických věd

- Spalování tuhých paliv v kotlích používaných v Moravskoslezském kraji pro domovní vytápění. Jaké jsou skutečné emise z kominů domácností? [Ostrava].

5. Sekce biologických a lékařských věd

- Understanding structure-dynamics relation of dynamically unstable branching actin networks [Vestec].
- Mechanisms underlying Isl1 dependent epigenetic changes and their role in alpha and beta cell development, maturation and maintenance [Vestec].
- Neuro-immune Cross-talk in Neuropathic Pain: The role of Macrophages Migration Inhibitory Factor (MIF) [Vestec].
- AINSL – Ambient ion soft landing as reproducible sample deposition on grids for cryo-electron microscopy [Vestec].
- MINED – Unlocking the potential of Cameroonian Actinomycetes for Antimicrobial Leads Discovery [Vestec].
- Clichavole – Investigating genomic mechanisms underlying adaptation and vulnerability to climate change using wild mammal populations [Liběchov].

6. Sekce biologicko-ekologických věd

- Statistical analyses to unravel climatic effects on vegetation [Průhonice].
- Netopýři v urbánním prostředí – problematika jejich soužití s člověkem ve městech [Zlín].

8. Sekce historických věd

- Výstava: Příběh dolu Sangersack: Příroda, stroje, lidé [Cheb].
- Zaniklá sídla v okolí Jaderné elektrárny Dukovany, jejich dědictví a stopa v kulturní krajině [Třebíč].
- Potenciál Posázaví pro výzkum životního stylu lovců a sběračů v závěru paleolitu a v mezolitu [Vlašim].
- Herbert Masaryk. Umělec, sportovec a syn [Rakovník].
- „Íránský poutník“ zpátky doma: Výstava ke 140. výročí narození orientalisty Jana Rypky (1886-1968) [Kroměříž].
- Integrovaný model občanské vědy v archeologii: odborná spolupráce, aplikace a transfer poznatků v Jihomoravském kraji [Brno].
- Duchovní svět Velké Moravy [Hodonín].
- Prostory umění. Umělecká díla a artefakty jako součást životního prostředí Jihočeského kraje po roce 1918 [Hluboká nad Vltavou].
- Vědci ve viru hudební vášně (2025) a Příroda očima vědy a umění (2026) [Litomyšl].

9. Sekce humanitních a filologických věd

- Život a tvorba Václava Fialy (1896-1980) [Cheb].
- Blízké dálky: Poznávání Asie a Blízkého východu na jižní Moravě [Brno].
- Rozšíření výuky a podpora vzdělanosti studentů středních škol a veřejnosti v Ústeckém kraji [Rumburk].
- Filosofie aktuálně [Velké Meziříčí].

UDRŽITELNOST

Chovat se udržitelně a integrovat environmentální, sociální a řídicí principy (ESG) do své činnosti patří k důležitým zásadám všech organizací. Udržitelnost je také významným předmětem naší výzkumné činnosti, která propojuje přírodní, technické a společenské vědy v oblastech, jakými jsou energetická transformace, odolnost krajiny, adaptace na změnu klimatu nebo sociální spravedlnost a efektivní využívání zdrojů. Klíčovým přímým nástrojem pro vytváření a mezioborovou integraci poznatků k těmto tématům slouží především programy Strategie AV21. Přenos vědeckých poznatků do veřejné správy, praxe i vzdělávání v oblasti udržitelnosti se opíral o koncept Science4Policy uplatňovaný formou expertních stanovisek AVex a také přímým plněním úkolů Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu.

„Akademie věd ČR se věnuje tématům, jako je biodiverzita, odolnost krajiny, energetická transformace a ve svém vlastním provozu se snaží uplatňovat principy udržitelnosti.“

AV ČR pokračovala ve snaze aplikovat principy udržitelnosti ve vlastním provozu a v provozu jednotlivých ústavů vycházejících ze souboru globálních cílů a indikátorů udržitelného rozvoje (SDGs) OSN, ze strategického rámce Česká republika 2030 a z principů zakotvených v Etickém kodexu vědecko-výzkumné činnosti v AV ČR. Za účelem naplňování cílů udržitelnosti byla ustanovena Komise pro udržitelnost jako nový poradní orgán Akademické rady.

Aktivity pro udržitelné chování na pracovištích AV ČR se uskutečňovaly nejen jako nedílná součást řízení jednotlivých ústavů v souladu s požadavky certifikace ISO 14001 – environmentální management (Ústav výzkumu globální změny), ale také jako přirozená součást činnosti ústavu. Příkladem mohou být aktivity Hydrologického ústavu nebo Ústavu biologie obratlovců, které se týkají mnoha aspektů udržitelného chování. Jinde aktivity vycházely z činnosti jednotlivých pracovníků, kteří se sdružují na vlastním pracovišti nebo ve skupinách více ústavů, např. Greenclub (Ústav organické chemie a biochemie) nebo Jednotka udržitelnosti AV ČR v Krči (Fyziologický ústav, Mikrobiologický ústav a Ústav molekulární genetiky).

Při stavebních činnostech byly prioritně podporovány takové akce, které vedly ke snížení energetické náročnosti budov a k výstavbě obnovitelných zdrojů energie např. formou fotovoltaických elektráren. K udržitelnosti přispěly i snahy o snížení množství odpadů, např. omezením jednorázových materiálů, třídění odpadů pro usnadnění recyklace či kompostování bioodpadu atd. Jako další aktivity týkající se udržitelnosti je dále možné uvést instalace střešních zahrad, zahradních kanceláří a tělocvičen pro zlepšení pracovních podmínek (např. Masarykův ústav a Archiv, Ústav výzkumu globální změny) atd.

AV ČR se vedle plnění cílů udržitelného chování podílí také na řešení odborných aspektů udržitelnosti. Významným příspěvkem AV ČR k udržitelnosti byly aktivity platformy Science4Policy realizované především formou expertních stanovisek AVex. O udržitelnosti a ochraně životního prostředí byla v uplynulém roce poskytnuta tři expertní stanoviska *Přírodě blízká rekultivace dolů a lomů*, *Ochranná pásma vodních zdrojů v ČR*

a *Přírodní požáry a jejich dopady na životní prostředí a společnost*. Vzorovým příkladem dopadu expertního stanoviska AV ČR je novela zákona o pyrotechnice (zákon č. 344/2025), kdy expertní stanovisko AV ČR AVex 2/2023 *Ohňostroje: toxická show s neúnosnými zdravotními riziky* (Hydrologický ústav, Ústav chemických procesů a Ústav experimentální medicíny) podnítilo veřejnou debatu o neudržitelnosti škodlivých dopadů zábavní pyrotechniky na životní prostředí.

Dalším dobrým příkladem Science4Policy byly aktivity pro udržitelnost vědecké práce týmu Centra pro klimatické právo a udržitelnost v Ústavu státu a práva, které slouží jako pilotní pro celý ústav. K nejvýznamnějším aplikovaným výstupům AV ČR roku 2025 bezpochyby patří klimatické projekce pro tvorbu a aktualizaci strategických dokumentů, stanovení cílů, výběru opatření a nastavení jejich parametrů, jako jsou např. Státní politika životního prostředí, Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, Bezpečnostní strategie nebo implementace Směrnice EU o odolnosti kritické infrastruktury, Nařízení o taxonomii EU pro udržitelné investice a řada dalších.

Příklady

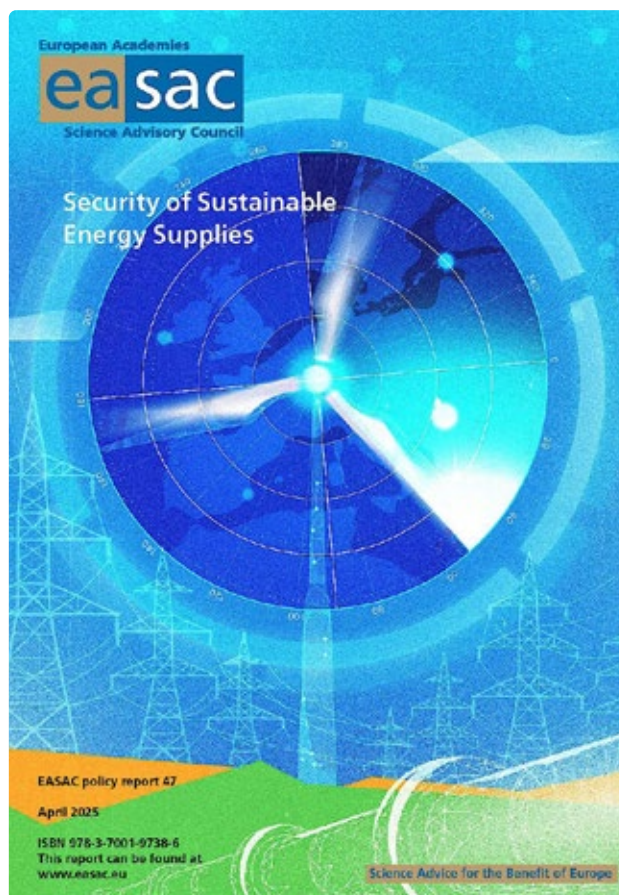
Strategický dokument „Neviditelné životy odpadu: doporučení pro decizní sféru“ (Sosna, Daniel 2025, Praha: Etnologický ústav & CETAV obsahuje doporučení pro politiku odpadového hospodářství. Ve formě pěti hlavních bodů navrhuje, aby se věnovala pozornost doposud přehlíženým tématům, jako jsou znalosti a zkušenosti lidí pracujících s odpady, neformální praxe podporující surovinovou soběstačnost, možnosti kontroly neformálních praxí, výpovědní hodnoty kvantitativních dat a kritické reflexe cirkulární ekonomiky. Dokument zviditelňuje témata, jejichž řešení může ve svém důsledku přispět k větší udržitelnosti.

Rada EASAC (European Academies Science Advisory Council) vydala zprávu o bezpečnosti udržitelných dodávek energie pro rok 2025, kterou sepsali odborníci z evropských národních akademií věd. Největší nejistota Evropy pramení z její závislosti na dovozu fosilních

paliv, především ropy a plynu. Tato závislost vystavuje kontinent geopolitickému vydírání a činí jej hospodářsky zranitelným. Bezpečnou a prosperující budoucnost může nabídnout pouze dobře řízený přechod na udržitelnou domácí energii a inovativní technologie vyrobené v Evropě. Na uvedené zprávě se podíleli také experti Akademie věd ČR včetně Antonína Fejfaře z Fyzikálního ústavu, vedoucího tématu Obnovitelné zdroje energie a decentralizovaná energetika výzkumného programu Strategie AV21 *Udržitelná energetika*.

Obálka Zprávy EASAC o bezpečnosti udržitelných dodávek energie

VZDĚLÁVACÍ ČINNOST

Významnou součástí práce v Akademii věd ČR je vzdělávání mladé vědecké generace a snaha o prohlubování jeho kvality na všech úrovních vzdělávací soustavy. Akademie věd ČR to považuje za zásadní a nedílnou součást svého poslání ve společnosti. Těžištěm vzdělávacích aktivit AV ČR je spolupráce s vysokými školami se zvláštním zřetelem na výchovu studentů doktorských studijních programů. Pracovníci AV ČR se také ve značném rozsahu podílejí na zajišťování přímé výuky a vedení studentů na vysokých školách; řada aktivit AV ČR je však zaměřena i na výchovu a vzdělávání středoškolské mládeže či rozšiřování znalostí učitelů.

„Spolupráce Akademie věd ČR se školami tvoří základ výchovy nové generace vědců.“

Spolupráce s vysokými školami

Spolupráce Akademie věd ČR s vysokými školami v oblasti doktorského studia představuje klíčový pilíř vzdělávání nové generace vědeckých pracovníků a zabezpečení kvality doktorských studijních programů. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, vyžaduje, aby doktorské studijní programy, které vysoké školy uskutečňují ve spolupráci s pracovišti AV ČR, byly akreditovány Národním akreditačním úřadem. Součástí žádostí o akreditaci jsou i dohody o spolupráci při uskutečňování doktorských studijních programů mezi Akademií věd ČR a příslušnou vysokou školou. Přípravě, vyjednávání a uzavírání těchto smluv byla v roce 2025 věnována mimořádná pozornost, a to jak Akademie věd ČR, tak partnerských vysokých škol.

V souvislosti s novelizací zákona č. 111/1998 Sb. vedli představitelé Akademie věd ČR a vysokých škol v roce 2025 intenzivní komunikaci zaměřenou zejména na úpravy smluvních vztahů v návaznosti na nový systém financování doktorských studentů. Tato aktivita vyústila v podpis šesti nových smluv a jednoho dodatku, jejichž cílem je společná účast na vzdělávání a školení doktorandů, participace na garantovaném doktorském příjmu a umožnění vzniku disertačních prací na pracovištích Akademie věd ČR. V současnosti se připravují další smlouvy a dodatky se zbývajících vysokými školami, které jsou v různém stupni rozpracovanosti.

Vzájemné vztahy mezi AV ČR a vysokými školami rozvíjí a koordinuje Rada pro spolupráci s vysokými školami AV ČR, která je pomocným orgánem Akademické rady. Na jaře roku 2025 byla ustanovena nová Rada pro spolupráci s vysokými školami, jejíž složení bylo rozšířeno o více zástupců velkých českých univerzit s cílem posílit dialog, koordinaci a sdílení zkušeností ohledně doktorského studia a smluvní spolupráce. Členové Rady diskutují novelu zákona o VŠ, standardy školitele, úspěšnost dokončování doktorského studia a možné dopady nových pravidel na studenty působící na pracovištích Akademie věd.

Pracovníci AV ČR se také přímo podílejí na pedagogické činnosti veřejných i soukromých vysokých škol. V minulém roce zaměstnanci AV ČR zajistili více než 5000 jednotlivých semestrálních cyklů přednášek, cvičení nebo seminářů v celkovém rozsahu více než 70 000 hodin. Pracoviště AV ČR tak významným způsobem přispívají k výchově studentů a také k vedení studentských kvalifikačních prací. V roce 2025 pracovníci ústavů AV ČR školili celkem 2 041 studentů doktorského studia a podíleli se na vedení řady studentů bakalářských a magisterských programů. Studium v minulém roce úspěšně dokončilo 278 posluchačů doktorských studijních programů školených na pracovištích AV ČR.

Tabulka č. 1: Přehled nejdůležitějších aktivit spolupráce s vysokými školami

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Doktorandi školení na pracovištích	2 046	2 161	2 312	2 259	2 117	2 076	2 041
Nově přijatí doktorandi	384	427	395	344	318	365	348
Počet ukončených doktorských prací	242	181	228	199	220	255	278
Počet semestrálních cyklů přednášek, seminářů, cvičení	6 909	6 479	6 101	4 556	5 036	3 884	5 071
Počet odpřednášených hodin	73 086	69 518	68 176	71 903	74 635	73 494	70 471

Studenti Kurzu základů vědecké práce AV ČR, který se konal 24.–28. listopadu 2025 v budově AV ČR na Národní v Praze.

Akademie věd ČR již řadu let systematicky podporuje i obecné vzdělávání posluchačů doktorských studijních programů prostřednictvím pořádání týdenního Kurzu základů vědecké práce. Kurz je určen začínajícím doktorandům z různých oborů a jeho hlavním cílem je rozvíjet klíčové dovednosti nezbytné pro uplatnění v náročném mezinárodním vědeckém prostředí. Kurzy se pravidelně konají v Praze a v Brně. V roce 2025 absolvovalo kurz v Praze celkem 78 studentů ve třech kombinovaných kurzech v Brně se kurzu zúčastnilo 140 studentů ve čtyřech prezenčních cyklech. Kurzy dlouhodobě aktivně vyhledávají i doktorandi školeni mimo pracoviště AV ČR, což svědčí o jejich vysoké kvalitě a přínosu.

Přednášejícími jsou uznávaní a zkušení odborníci, převážně z řad pracovníků AV ČR, a obsah kurzu je koncipován tak, aby byl přínosný doktorandům napříč širokým spektrem oborů. Mezi hlavní tematické okruhy patří zejména metodologie vědy, etické principy ve vědecké práci a bioetika, hodnocení vědecké činnosti, vědecká komunikace a její psané žánry, pravidla prezentace vědeckých výsledků, publikování v odborných časopisech z pohledu editorské praxe, techniky vědeckého psaní, rétorika a kultura mluveného projevu, lektorské

dovednosti, aktuální informační zdroje pro vědu, výzkum a vzdělávání, možnosti financování výzkumu a příprava grantových projektů, ochrana duševního vlastnictví a jeho komercializace, transfer technologií a znalostí a příprava odborných textů v anglickém jazyce.

Na základě opakovaných žádostí studentů je nově do kurzu postupně zařazována také problematika využití umělé inteligence ve vědecké práci, a to jak z hlediska praktických nástrojů, tak etických a metodologických souvislostí. Zároveň se v reakci na rostoucí podíl zahraničních doktorandů na našich pracovištích připravuje pilotní běh kurzu v anglickém jazyce.

Průběžně shromažďovaná a vyhodnocovaná zpětná vazba od účastníků dlouhodobě potvrzuje smysluplnost, vysokou odbornou úroveň a význam tohoto kurzu pro doktorské vzdělávání.

Díky účasti doktorandů z různých pracovišť Akademie věd ČR i napříč vysokými školami kurz zároveň přirozeně slouží jako platforma pro vzájemné propojení studentů napříč obory, institucemi i výzkumnými tématy, podporuje mezioborový dialog a vytváření nových profesních kontaktů již v rané fázi vědecké kariéry.

Působení na středních a základních školách

Pracovníci AV ČR se zapojují do vzdělávacích aktivit na základních a středních školách a nabízejí přednášky a další popularizační akce.

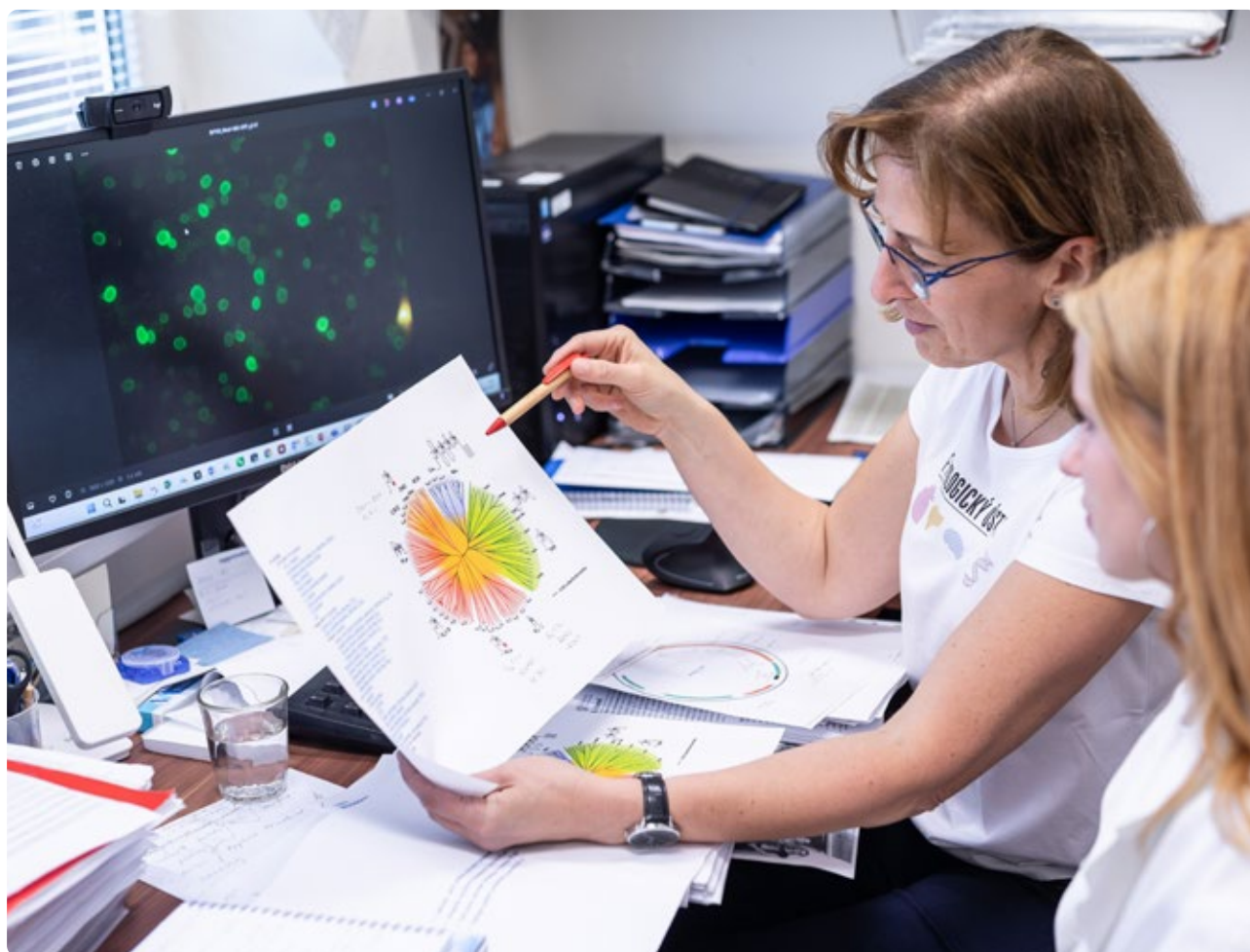
V rámci projektu Otevřená věda nabízí Akademie věd ČR také letní vědecké kempy pro pedagogy přírodovědných oborů základních a středních škol, školu českého jazyka a literatury a kurzy zaměřené na popularizaci

vědy. V roce 2025 se uskutečnil první ročník letní školy historických věd. Kromě těchto centrálně koordinovaných aktivit pořádá letní vědecké tábory, workshopy a další vzdělávací akce rovněž řada jednotlivých pracovišť AV ČR, která se tak aktivně podílí na podpoře zájmu žáků a studentů o vědu a výzkum již v raných fázích jejich vzdělávání.

Projekt Otevřená věda

Akademie věd ČR nabízí studentům středních a vyšších odborných škol i možnost zapojit se přímo do vědecké práce formou roční stáže na některém z pracovišť AV ČR pod vedením zkušených lektorů. Studentské vědecké stáže projektu Otevřená věda se konají již od roku 2005 a plně jej financuje Akademie věd ČR. Stáže jsou dvanáctiměsíční v časové dotaci minimálně osm hodin za měsíc. Studentům, kteří dojíždějí, jsou hrazeny i náklady na cestu. V roce 2025 dostalo příležitost

vyzkoušet si vědu v praxi 219 studentek a studentů středních škol z celého Česka. Na jejich odborném vedení se podílelo 107 vědkyň a vědců na 35 pracovištích AV ČR. Stáže pro středoškoláky vrcholí na podzim, kdy účastníci Otevřené vědy prezentují výsledky svého výzkumu na studentské vědecké konferenci. V roce 2025 se závěrečná studentská konference konala od 12. do 14. listopadu 2025 v sálech budovy AV ČR na Národní třídě v Praze.

Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

Vzdělávací kurz je určen učitelkám a učitelům českého jazyka a literatury základních a středních škol. Letošní 13. ročník se uskutečnil 6. až 8. října 2025 v sídle AV ČR

na Národní třídě v Praze, zúčastnilo se ho 64 češtinářek a češtinářů. Akci pořádají Ústav pro českou literaturu, Ústav pro jazyk český a Středisko společných činností.

Letní vědecký kemp pro pedagogy

Kurz je určen pedagogům a pedagožkám exaktních věd na základních a středních školách. Letošní ročník se konal v termínu 3. až 8. srpna 2025 v táborové základně Běstvína. Multioborového kurzu se zúčastnilo 34 učitelů

a učitelek chemie, biologie a fyziky, kteří pod vedením lektorů a lektorek z pracovišť AV ČR a zapojených univerzit absolvovali 23 odborných workshopů a přednášek.

Letní škola historických věd

V termínu od 11. do 14. srpna 2025 se v Dolních Dunajovicích a okolí uskutečnil pilotní ročník Letní školy historických věd pro učitele a učitelky dějepisu na základních a středních školách z celé České republiky. Odbornou garancí kurzu zajistil Archeologický

ústav, Brno. Během 24 výukových hodin absolvovali účastníci pod vedením lektorů a lektorek z pracovišť AV ČR a zapojených institucí odborné přednášky, exkurze a diskuse o vybraných tématech historicko-vědních disciplín od paleolitu až po současnost.

POPULARIZACE

Akademie věd ČR věnuje pozornost komunikaci vědeckých témat prostřednictvím médií i pořádání akcí, které zprostředkovávají vědu široké veřejnosti. Vědci a vědkyně a také popularizátoři a popularizátorky se snaží vzbudit zájem veřejnosti o vědeckou práci. Usilují o to, aby co nejlépe vysvětlili veřejnosti výzkum a jeho smysl i dlouhodobý přínos pro rozvoj společnosti. Odborná vyjádření vědců k aktuálnímu dění či otázkám poskytují relevantní osvětlení složitých jevů, nabízejí možnosti jejich řešení a přinášejí do veřejného prostoru nová témata.

„V roce 2025 bylo ve sledovaných médiích zaznamenáno 47 515 mediálních výstupů o AV ČR.“

Akademie věd ČR – partner médií

Pro komunikaci je klíčová spolupráce AV ČR s médii veřejné služby: Českou televizí (ČT), Českým rozhlasem (ČRo) a Českou tiskovou kancelář (ČTK). V průběhu celého roku 2025 byli vědci AV ČR pravidelně zváni do vysílání ČT a ČRo a žádáni o rozhovor, aby objasnili nejrůznější aktuální témata a jejich vyjádření byla pro novináře a veřejnost garancí ověřených znalostí napříč vědními obory.

V médiích silně rezonovala volba nového předsedy AV ČR Akademickým sněmem AV ČR, jmenování Radomíra Pánka prezidentem Petrem Pavlem i začátek jeho funkčního období na konci března 2025.

Akademie věd ČR se také výrazně mediálně zviditelnila prostřednictvím Tomáše Jungwirtha z Fyzikálního ústavu: nejprve proto, že mu byla udělena Národní cena vlády Česká hlava, a poté díky publikaci jeho článku ve věhlasném *Nature*, jenž zveřejnil první přímé mikroskopické snímky magnetického uspořádání v altermagnetu. Jak dále vyzdvihla média, Tomáš Jungwirth spolu s kolegy z AV ČR Petrem Baldrianem, Tomášem Čajkou a Ondřejem Novákem patří mezi jedno procento nejcitovanějších vědců světa (Clarivate Highly Cited Researchers 2025). U příležitosti 28. října se Tomáš Jungwirth opět ocitl v hledáčku většiny médií, a sice když převzal od prezidenta Petra Pavla medaili *Za zásluhy*.

Mediální odezvu vyvolaly i úspěchy v podobě udělení prestižních grantů: čtyř ERC Consolidator grantů Karlu Žídkovi z Ústavu fyziky plazmatu, Tomáši Pluskalovi z Ústavu organické chemie a biochemie, Martinu Fottovi z Etnologického ústavu a Elisabeth Hehenberger z Biologického centra. Pozornost médií upoutalo i vyhlášení ERC Synergy grantů, z nichž dva získali vědci z AV ČR – jeden Jan Zouplna z Orientálního ústavu a druhý Leoš Valášek z Mikrobiologického ústavu a Julius Lukeš z Biologického centra, a ERC Consolidator grantu, se kterým do Etnologického ústavu přišla italská antropoložka Deborah Nadal.

Akademie věd ČR ve spolupráci s Univerzitou Karlovou organizovala konferenci *Komunikace vědy 360°*, která se uskutečnila v prostorách AV ČR na Národní třídě v Praze a v kampusu Hybernská.

Redakce médií se tradičně věnovaly festivalu *Týden mozku*, který nabídl více než 80 akcí napříč Českou

republikou a jež koordinovalo Středisko společných činností. Významnou publicitu si získal další ročník *Veletruhu vědy* i festival *Týden Akademie věd ČR*, který na sebe upoutal pozornost v den zahájení, když byl prezentován objev, že Knihovna Akademie věd ČR vlastní první, nejcennější vydání dřevorytu Albrechta Dürera *Nosorožec* z roku 1515, jehož pravost potvrdila expertiza Ústavu dějin umění.

Zájem médií povzbudilo ocenění dvou projektů Cenou předsedy GA ČR: mezi laureáty byli Šárka Nečasová z Matematického ústavu a Matyáš Havrda z Filozofického ústavu. Ohlas získala i Cena Arnošta Lustiga pro biochemika Jana Konvalinku, ředitele Ústavu organické chemie a biochemie, za podporu celospolečenských hodnot a boj proti dezinformacím během pandemie. U příležitosti slavnostního předání Národní ceny vlády *Česká hlava* byl v médiích často citován laureát tohoto prestižního ocenění Julius Lukeš z Biologického centra.

Vlastní témata výzkumu

Komunikace AV ČR s veřejností se odvíjela též prostřednictvím tiskových zpráv – pod hlavičkou AV ČR vycházely v průběhu minulého roku průměrně čtyři tiskové zprávy týdně. Největší mediální ohlas vzbudily následující zprávy:

- analýzy think tanku IDEA při CERGE-EI v čase blížících se voleb, mimo jiné k finanční podpoře studentů, důchodovému systému nebo podpoře nadaných studentů z pohledu volebních programů stran a hnutí
- informace o sloupových stavbách, jež odkryl tým Archeologického ústavu, Praha, v trase plánované dostavby Pražského okruhu
- zpráva Ústavu organické chemie a biochemie o nové látce, která se může uplatnit v léčbě autoimunitního onemocnění alopecia areata
- studie týmu z Biotechnologického ústavu, který prokázal klíčovou roli horizontálního přenosu mitochondrií pro biologii nádorů
- zpráva o novém systému, který má překonat rezisten-

- ci nádorových buněk na terapii (tým Mikrobiologického ústavu a Ústavu makromolekulární chemie ve spolupráci s lékaři z Fakultní nemocnice v Motole)
- zpráva Biotechnologického ústavu o zjištění, že játra ke své regeneraci využívají toxický amoniak, který dokážou přeměnit na aminokyselinu glutamin
- zpráva o následcích konzumace alkoholu pro lidský organismus (Ústav organické chemie a biochemie)
- výsledky mezinárodního průzkumu o dlouhodobém vlivu tetování na imunitní systém (Biologické centrum)
- zpráva Ústavu experimentální medicíny, jehož tým dokázal zvrátit projevy stárnutí oocytů (vajíček) u myši.

Nová témata byla AV ČR šířena také prostřednictvím videí a krátkých shotů. Tiskové oddělení Divize vnějších vztahů Střediska společných činností připravilo v minulém roce 26 videí; speciální animaci z Fyziologického ústavu na téma rizika implantátů zhlédlo na Facebooku více než 60 000 lidí.

AV ČR k aktuálnímu dění

Vědci a vědkyně z AV ČR se prostřednictvím médií pravidelně vyjadřují k nejrůznějším aktuálním událostem nebo historickým souvislostem. Velkou pozornost média průběžně věnovala těmto tématům:

- Dopady změny klimatu komentovali např. Aleš Farda, Miroslav Trnka, Pavel Zahradníček z Czech Globe – Ústavu výzkumu globální změny.
- U příležitosti otevření obálky s údajnými posledními slovy Tomáše G. Masaryka vystupovala v médiích hojně Dagmar Hájková z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR.
- Opakovanou pozornost médií vzbudily pokračující otřesy Země na Chebsku, které komentovala především Jana Doubravová z Geofyzikálního ústavu.
- Vývoj v Gaze průběžně po celý rok vysvětlovala Eva Taterová z Ústavu pro soudobé dějiny.
- Téma nenávistných projevů, dezinformací a útoků na sociálních sítích pravidelně osvětloval Tomáš Koblížek z Filosofického ústavu.
- Na aktivitu klíšťat průběžně upozorňovali vědci z Biologického centra, mimo jiné Radek Šíma, Václav Hönig nebo Jan Perner.
- Úmrtí a pohřeb papeže Františka stejně jako volbu jeho nástupce komentovali vědci z Historického ústavu, především Jaroslav Šebek.
- K tématu odcházení vědců a vědkyň z USA kvůli

restrikcím Trumpovy administrativy hovořil Jan Konvalinka z Ústavu organické chemie a biochemie. Trumpově politice se v komentářích věnoval i Tomáš Kostecký, člen Akademické rady a pracovník Sociologického ústavu.

- Takzvané věčné chemikálie a mikroplasty v životním prostředí objasňoval Tomáš Cajthaml z Mikrobiologického ústavu.
- Vesmírné mise, ale i astronomické jevy dával v průběhu celého roku do souvislostí Pavel Suchan z Astronomického ústavu.

Další mediální aktivity: Strategie AV21 a AVex

V roce 2025 vyšly tři AVexy: *Přírodě blížká rekultivace dolů a lomů* zpracoval Jan Frouz z Biologického centra, *Ochranná pásma vodních zdrojů v ČR – proč dosavadní postupy nestačí?* připravily Ústav státu a práva a Hydrologický ústav ve spolupráci s Univerzitou Tomáše Bati. AVex s názvem *Přírodní požáry a jejich dopady na životní prostředí a společnost* vypracoval Botanický ústav.

Popularizační a vzdělávací aktivity

Společné popularizační aktivity a vzdělávací aktivity pro pedagogy a mladší studenty organizuje v rámci AV ČR Středisko společných činností. K popularizačním akcím se řadí hlavně Veletř vědy, Týden Akademie věd a Týden

mozku; k vzdělávacím aktivitám patří projekty Otevřená věda – Studentské vědecké stáže, Škola českého jazyka a literatury, Letní kemp a Letní škola historických věd pro pedagogy (o těch se píše v kapitole o vzdělávání).

Veletř vědy

Veletř vědy, největší vědecko-popularizační akce v České republice, se uskutečnil 5.–7. června v areálu PVA EXPO PRAHA v Letňanech. Zapojilo se do něj 90 vystavovatelů (z toho 50 ústavů AV ČR) s celkem 97 expozicemi, součástí byl také doprovodný program zahrnující 16 diskusních akcí v Keplerově sále a 17 přednášek v Science Pointu. Devátý ročník Veletřhu navštívilo okolo 50 000 návštěvníků.

Týden Akademie věd

Týden Akademie věd se konal v termínu 3.–9. listopadu. Do programu se zapojila téměř všechna pracoviště AV ČR, která po celé České republice nabídla různé aktivity pro veřejnost. Na 350 akcí za účasti 49 pracovišť AV ČR a sedmi vědeckých partnerů navštívilo nebo sledovalo okolo 20 000 zájemců o vědu.

Týden mozku

Šestadvacátý ročník festivalu zaměřeného na nejnovější poznatky ve výzkumu mozku a neurovědách, který je součástí mezinárodní iniciativy Brain Awareness Week, se konal ve dnech 10.–16. března 2025. Obsáhl 83 prezenčních akcí, z toho 21 odborných přednášek v budově AV ČR v Praze a 62 doprovodných akcí po celé České republice. Na programu se podíleli odborníci z pracovišť AV ČR i z klinické a aplikační sféry. Celková návštěvnost festivalu v roce 2025 přesáhla 6500 osob.

Festival vědy a techniky v Brně

Akademie věd ČR se zapojila do Festivalu vědy a techniky v Brně – popularizační akce představující činnost akademických, vědecko-technických a vzdělávacích institucí i soukromých firem. Devátý ročník se konal v dnech 5.–7. září 2025 na brněnském výstavišti. Akademie věd ČR se festivalu zúčastnila prostřednictvím 13 pracovišť, a zařadila se tak mezi nejvýznamněji zastoupené instituce. Podle hlavního organizátora překročila návštěvnost festivalu v roce 2025 hranici 15 000 návštěvníků.

Věda fotogenická

V roce 2025 byl zorganizován již dvanáctý ročník fotografické soutěže *Věda fotogenická*, jejímž cílem je propojení světa vědy a umění a prezentace vědeckého prostředí AV ČR prostřednictvím autorské fotografie. Hlavním výstupem byly výstava v Galerii Věda a umění v budově AV ČR a reprezentativní nástěnný kalendář. Do soutěže se zapojilo 81 zaměstnanců ze 26 pracovišť AV ČR, kteří přihlásili 238 fotografií. Vedle hlavní kategorie Věda fotogenická byla v roce 2025 vyhlášena také vedlejší kategorie Vědci a smysl pro humor. Mnohé z oceněných fotografií tvoří součást této výroční zprávy.

Výstavy v Galerii věda a umění

Ve spolupráci s Ústavem fyziky materiálů se uskutečnila výstava *Geniální materiál*, která v Galerii Věda a umění představila veřejnosti fascinující vlastnosti materiálů ovlivňujících každodenní život i technologický rozvoj. Přiblížila vývoj materiálů od historických počátků až po současné aplikace v medicíně, energetice a letectví. Expozici doplnily interaktivní prvky, díky nimž si návštěvníci mohli vyzkoušet chování materiálů při zatížení, pozorovat fotoelastický jev, nahlédnout do mikroskopu nebo prozkoumat kompozitní materiály inspirované přírodou.

Na podzim se ve spolupráci 22 pracovišť AV ČR konala výstava *Věda ve službách veřejnosti*, která představila klíčové výsledky výzkumných programů Strategie AV21. Pět tematických zón se zaměřilo mimo jiné na udržitelnou energetiku, vodíkové technologie, jadernou fúzi, obnovu krajiny a proměny městského prostředí. Interaktivní digitální expozice ukázala, jak špičkový mezioborový

výzkum přispívá k řešení aktuálních společenských a environmentálních výzev.

Jedu vědu

Popularizační projekt navázal na úspěšnou sérii přednášek z předešlého roku, jeho náplní je organizace prezenčních výjezdů mladých talentovaných vědců na střední školy a gymnázia po celé České republice a také online vstupy přímo do vyučovacích hodin. Zúčastnění vědci a vědkyně sdílejí i svou profesní cestu, která je dovedla až k jejich současné vědecké práci v AV ČR. V roce 2025 se uskutečnilo 39 přednášek.

Vzdělávání ředitelek a ředitelů pracovišť AV ČR v Managementu vědy

Program nabízí kurzy pro ředitele a ředitelky výzkumných pracovišť AV ČR. Cílí na vzdělávání v oblastech, které podpoří jejich strategické, manažerské a komunikační schopnosti (vědecká komunikace, popularizace vědy, finanční management, inovace a transfer technologií, krizový management, etika ve vědě a výzkumu, mezinárodní spolupráce apod.) Podporuje networking a sdílení zkušeností prostřednictvím platform, které propojují vědecké pracovníky napříč obory. Letos se uskutečnilo pět setkání v konferenčních centrech v Liblicích a v Třešti.

NEZkreslená věda

Jubilejní, desátá série popularizačně-vzdělávacího animovaného cyklu *NEZkreslená věda* nabídla deset nových epizod, které přibližují nejrůznější témata z vědeckého světa, jakými jsou např. jaderná fúze, povodně, elektřina, vznik Československa, houby, invazní druhy nebo umělá inteligence. Epizody byly opatřeny českými i anglickými titulky pro neslyšící a zahraniční publikum.

Akademická média

V roce 2025 vyšla čtyři čísla oficiálního čtvrtletníku AV ČR s názvem *A / Magazín* (dříve *A / Věda a výzkum*). Vydána byla rovněž dvě čísla popularizačního magazínu *A / Easy* (dříve *AO / Věda pro každého*). Tématem jarního vydání byla paměť, podzimní číslo se věnovalo fyzikálním chybám ve filmech. Redakce vydala už druhé číslo oficiálního čtvrtletníku v anglickém jazyce: *A / Magazine*.

Aktuality z dění v Akademii věd ČR a na jejích pracovištích jsou pravidelně uveřejňovány na webových stránkách avcr.cz a sociálních sítích. Nejsledovanější sociální sítí zůstává Facebook (71 tisíc sledujících), následuje

Instagram (28 000), LinkedIn (14 500) a Bluesky (více než 900), který funguje od ledna 2025. Bluesky má jako jediná akademická sociální síť i anglickou variantu. Od června 2025 nově funguje profil předsedy Akademie věd Radomíra Pánka na síti LinkedIn. Akademie věd ČR důsledně zastává postoj, který se neslučuje s šířením dezinformací a nenávisťných projevů na internetu, a proto se v září 2025 rozhodla opustit platformu X (dříve Twitter), kde již není aktivní.

Zaměstnanci z pracovišť AV ČR byli o aktuálním dění z interního života instituce informováni prostřednictvím sekce A / Z Akademie na webovém portálu AV ČR a pomocí interního newsletteru.

Audiovizuální tvorba

Podcast Akademie věd získal v soutěži Fénix Awards (kategorie značkových podcastů) první příčku. Od září 2025 přišel Podcast Akademie věd s novinkou – videopodcasty. Ke sledování jsou na kanálu YouTube, některé mají téměř 8000 zhlédnutí.

Ve spolupráci s pracovišti AV ČR vznikly i letos spoty popularizující výzkumy a objevy úspěšných badatelských týmů: video o hyperspektrálních kamerách (ve spolupráci s Ústavem fyzikální chemie J. Heyrovského), spot o úpravě vody (s Ústavem pro hydrodynamiku, dva díly na téma patientských práv (s Ústavem státu a práva, *Kov nekov* (s Ústavem organické chemie a biochemie), *Nosorožec v knihovně* (s Knihovnou Akademie věd ČR a Ústavem dějin umění) či *Vodní paprsek* (s Ústavem geoniky). Natočen byl také pilotní díl videoverze odborných stanovisek AVeX na téma GMO.

Vyroběn byl 26minutový populárně-vědecký dokumentární film *Cena za snadnost*. Dokumentární film se věnuje tématu umělé inteligence a zkoumá její výhody a rizika z pohledu etiky, filozofie, informatiky, ale i gerontologie nebo sexuologie. Film vznikl v produkci Střediska společných činností ve spolupráci s Ústavem státu a práva za podpory Strategie AV21.

Letos uplynulo 10 let od uvedení prvního populárně-vědeckého dokumentárního filmu vyrobeného pod značkou AV ČR. Na festivalu Academia film Olomouc byl k této příležitosti zařazen do programu retrospektivní večer. Uvedeny byly nejúspěšnější filmy AV ČR. Po projekcích se konala za účasti Václava Moravce a Adély Gjuríčové diskuse, která vyzdvihla přínos populárně-vědeckých dokumentárních filmů AV ČR a jejich důležitou roli v kultivaci veřejného prostoru.

W	W	W	W
W	8	E	W
R	B	MP	W
W	W	Y	W
W	W	W	W
W	W	W	W
W	W	W	W
W	W	W	W

VYDAVATELSKÁ ČINNOST

Akademie věd ČR podporuje vydávání vybraných vědeckých a vědecko-popularizačních publikací ze všech vědních oborů, a to jak v Nakladatelství Academia, které je součástí Střediska společných činností, tak na ostatních pracovištích AV ČR. Knižní tituly autorů z Akademie věd vycházejí i v dalších nakladatelstvích české proveniencce a rovněž v prestižních mezinárodních vydavatelských a nakladatelských domech.

„Akademie věd ČR podporuje vydávání kvalitních veřejně přístupných vědeckých a vědecko-popularizačních publikací. Přispívá tak k šíření výsledků vědeckého výzkumu a rozvoji dalšího poznání.“

Akademie věd ČR podporuje vydávání knih vznikajících v souvislosti s výzkumnou činností svých pracovišť: původních vědeckých děl, kritických edic důležitých pramenů a významných památek, původních vědecko-populárních děl s výrazným podílem vlastních výsledků výzkumu a překladů významných vědeckých nebo vědecko-populárních děl.

Na návrh Komise pro podporu vydavatelské činnosti AV ČR podpořila Akademie věd ČR v roce 2025 vydavatelské aktivity dvanácti pracovišť AV ČR, a to Archeologického ústavu v Brně, Archeologického ústavu v Praze, Filosofického ústavu, Historického ústavu, Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, Knihovny AV ČR, Slovanského ústavu, Ústavu dějin umění, Ústavu pro českou literaturu, Ústavu pro soudobé dějiny, Ústavu státu a práva a Střediska společných činností (Nakladatelství Academia).

Díky podpoře v celkové výši 20,9 mil. Kč bylo v roce 2025 vydáno 94 knižních publikací – z toho 57 v Nakladatelství Academia a 37 na ostatních pracovištích AV ČR, v některých případech v koedici s dalšími vydavateli. Dalších 129 publikací bylo s podporou AV ČR v roce 2025 připravováno k vydání v následujícím období.

Z význačných počinů, které díky programu Podpora vydavatelské činnosti vyšly v roce 2025, lze jmenovat následující knihy: chronologicky první díl dlouho očekávané čtyřsvazkové syntézy *Dějiny Komunistické strany Československa* (Academia) od J. Kociana, P. Marka a J. Rákosníka, věnovaný zrodu a působení KSČ do začátku druhé světové války; kolektivní monografii editorů P. Houdy, M. Filipa, M. Pilnáčka *Mezi solidaritou a zklamáním. Česko v době covidové a postcovidové* (Ústav pro soudobé dějiny), hledající odpovědi na otázku, co o fungování institucí i jednotlivců v Česku vypověděly jejich reakce na pandemii; kritické vydání deníkového románu Ludvíka Vaculíka *Český snář* s doprovodným svazkem komentářů a dobových ohlasů v prestižní řadě Česká knižnice (Ústav pro českou literaturu); atlas editorů J. Navrátilové, K. Šumberové, A. Kučerové a J. Květa *Vodní a mokřadní rostliny České republiky* (Academia) určený širokému okruhu zájemců včetně profesionálních i amatérských ochránců přírody; monografii *Úvod do platónských studií. Metodologie, perspektivy, směřování* (Filosofický ústav), v níž Kryštof Jitro Boháček předložil komplexní přehled platónského bádání od konce 17. století po současné

Dějiny Komunistické strany Československa I (1921–1939)
J. Kocian, P. Marek, J. Rákosník

Ludvík Vaculík: Český snář, Komentáře a hlasy k Českému snáři
P. Šámal, D. Iwashita, M. Kosák, H. Kosáková (eds.)

Mezi solidaritou a zklamáním. Česko v době covidové a postcovidové
P. Houda, M. Filip, M. Pilnáček (eds.)

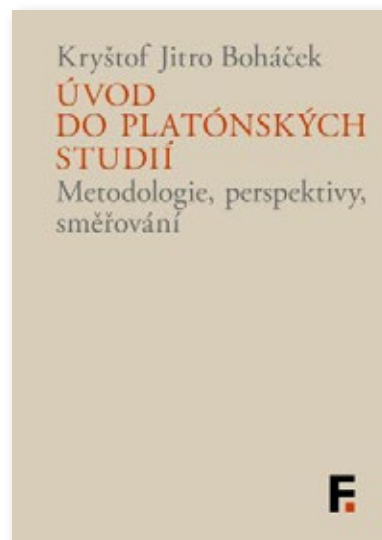

Na periferii světa Vikingů a Varjagů
P. Kouřil a kol.

Pomníky a památníky holokaustu ve střední Evropě
E. Janáčková (ed.)

Úvod do platónských studií. Metodologie, perspektivy, směřování
K. J. Boháček

Vodní a mokřadní rostliny České republiky
J. Navrátilová, K. Šumberová, A. Kučerová, J. Květ (eds.)

Časopis Živa

trendy a navrhl vlastní přístup k platónské interpretaci; monografii P. Kouřila a kol. *Na periferii světa Vikingů a Varjagů* (Archeologický ústav, Brno), přinášející zcela nové informace o podílu cizích raně středověkých elit na výstavbě země na příkladu Slezska a Moravy 10. a 11. století; kolektivní monografii editorky Evy Janáčkové *Pomníky a památníky holokaustu ve střední Evropě* (Academia; Ústav dějin umění), představující českému publiku historické a uměnovědné okolnosti vzniku míst paměti a jejich roli ve formování židovské a romské identity.

Největším vydavatelstvím Akademie věd ČR je Nakladatelství Academia, které dlouhodobě zaujímá přední místo mezi nakladatelstvími České republiky. Zaměřuje se na vydávání publikací ze všech vědních oborů. Je také vydavatelem populárně-naučného časopisu *Živa* a odborného časopisu *Kybernetika*. V roce 2025 vydalo Nakladatelství Academia celkem 104 knižních titulů včetně 12 dotisků, šest nových svazků a tři dotisky ediční řady *Věda kolem nás* a dva nové svazky a pět dotisků ediční řady *Strategie AV21*. Prostřednictvím programu *Strategie AV21* bylo podpořeno vydání pěti monografií.

SPOLUPRÁCE S VĚDECKÝMI SPOLEČNOSTMI

Akademie věd ČR dlouhodobě a systematicky podporuje činnost vědeckých společností působících v České republice. Vědecké společnosti spojují renomované odborníky z vysokých škol, AV ČR, resortních výzkumných ústavů i studenty a zájemce o příslušné vědní obory. Řada vědeckých společností má interdisciplinární charakter a některá vědecká zaměření společností nejsou zastoupena v akademických či jiných vědeckých institucích. Většina společností je členy mezinárodních oborových společností se světovou nebo evropskou působností.

„Akademie věd ČR podporuje činnost vědeckých společností: Učené společnosti ČR a vědeckých společností sdružených v Radě vědeckých společností ČR. V roce 2025 AV ČR podpořila ve spolupráci s Radou vědeckých společností ČR 124 projektů.“

Akademie věd ČR dlouhodobě a systematicky podporuje činnost vědeckých společností sdružených do **Rady vědeckých společností ČR** (dále RVS). RVS funguje od roku 2019 jako zapsaný spolek, který sdružuje 93 vědeckých společností s více než 28 900 členy. V roce 2025 byly nově přijaty Česká společnost pro ochranu netopýřů a Teatrologická společnost. Prostřednictvím RVS podpořila AV ČR členství v 73 mezinárodních vědeckých společnostech.

V roce 2025 společnosti vydávaly celkem 31 mezinárodně významných časopisů, např. *Preslia*, *Fottea*, *Plant Protection Science*, *Journal of Geosciences*, *Geography* či *Chemické listy*; dále 36 národních odborných časopisů, 12 výhradně webových časopisů a 38 bulletinů nebo zpravodajů. Během roku 2025 vyšlo celkem 21 knižních publikací, k nimž patří *Hlavačka M., Das goldene Zeitalter der tschechischen Selbstverwaltung 1848–1918* nebo *Šturma P., Trávníčková Z. (eds.), Mezinárodní soudnictví: nové úkoly a výzvy*.

Speciálními aktivitami ke 35. výročí RVS byly v roce 2025 účast na Veletřhu vědy (aktivit ve stánku RVS se zúčastnilo 14 společností sdružených v RVS, nejnavštěvovanější byly programy České speleologické společnosti a České geologické společnosti), dále vydání výroční publikace *35 let Rady vědeckých společností* (první publikace shrnující 35 let RVS představující činnost více než 70 vědeckých společností) a účast na Týdnu Akademie věd ČR.

Vědecké společnosti uspořádaly 320 mezinárodních i národních setkání a konferencí, jako byly např. Evropská konference o afrických studiích ECAS 2025 *African, Afropean, and Afropolitan Belongings and Identities* (1500 účastníků, Praha), *International Category Theory Conference CT2025* (Brno), *21st International Conference on Polysaccharides and Glycoscience* nebo *Weaponized Psychology: From Serving the Russian Regime to Coerced Adoption of Ukrainian Children, XXI Discussions in Structural Molecular Biology and 8th User Meeting of CIISB, XVIII. biochemický sjezd s mezinárodní účastí, 54rd Jírovec's Protozoological Days*.

K důležité činnosti vědeckých společností náleží podpora výuky na všech typech škol prostřednictvím pravidelných matematických, chemických, zeměpisných, přírodovědných či astronomických olympiád, vydávání didaktických publikací (*Učitel matematiky*, *Rozhledy matematicko-fyzikální* a *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie* a další), organizování specializovaných terénních kurzů pro středoškolské a vysokoškolské studenty i učitele, přednášková a popularizační činnost (v roce 2025 se uskutečnilo 780 přednášek, což je velký nárůst proti 450 v roce 2024), např. *Chemie na slezskostravském hradě*, *Ornitolog na drátě* či *Expertí do škol*.

Záznamy o veškeré činnosti vědeckých společností sdružených v RVS jsou k dispozici v databázi rvs.paleontologie.cz, která je dostupná z nových stránek Rady vědeckých společností www.rvscr.cz, jež byly spuštěny v průběhu roku 2025. V roce 2025 bylo do této databáze vloženo 1 936 záznamů o jednotlivých akcích.

Učená společnost České republiky (dále Společnost) sdružuje významné vědce všech vědních oborů. Cílem Společnosti je podněcovat svobodné pěstování vědy ve všech jejích projevech, budit touhu po poznání a radost z něho, šířit vědecké poznatky ve veřejnosti, podporovat zvyšování úrovně vzdělanosti a tvůrčího, racionálního a lidsky odpovědného společenského prostředí v České republice.

Předsedou Společnosti je prof. RNDr. Martin Loebel, CSc. Společnost měla ke konci roku 108 členů řádných, 48 členů zahraničních a 14 členů emeritních. Vydávající přednáškovou činnost týkající se aktuálních otázek vědy a vzdělávání, zorganizovala 12 přednášek na běžných plenárních zasedáních se zpřístupněním veřejnosti. Dále uspořádala dvě výjezdní zasedání, první ve spolupráci s Univerzitou Pardubice, na kterém zaznělo šest přednášek, druhé ve spolupráci s Masarykovou univerzitou v Brně na téma Krásné společenské stroje, na němž bylo proneseno pět přednášek.

V roce 2025 byl spuštěn nový projekt: Masterclass Učené společnosti. Jedná se o přednášky pro

středoškoláky a širokou veřejnost prezentované naživo i online. V roce 2025 vznikly dvě Masterclass. Připravili je členové Učené společnosti prof. RNDr. Petr Slavíček, Ph.D. (VŠCHT Praha) a prof. RNDr. Julius Lukeš, CSc. (Biologické centrum AV ČR).

Nejvýznamnějším oceněním Učené společnosti České republiky jsou medaile *Societas Scientiarum Bohemica a Ad Laudem et Honorem* za zásluhy o rozvoj vědy, které byly předány pěti oceněným během XXXI. valného shromáždění Učené společnosti ČR dne 19. 5. 2025. Společnost dále udělila jednu cenu v kategorii „vědecký pracovník“ a dvě ceny v kategorii „mladší vědecký pracovník“. Ocenila také dva pedagogické pracovníky za podporování zájmu o vědu a výzkum na základních a středních školách, udělila třináct cen pro středoškolské studenty, dvě ceny Jiřiny Michlové studentům doktorských programů, Společnou cenu Učené společnosti ČR a Nadace Experientia „Via Chimica“ a Cenu Učené společnosti ČR a Informačního centra OSN v Praze za komunikaci změny klimatu.

Zdrojem informací o aktivitách Společnosti a o jejich členech jsou webové stránky (<http://www.learned.cz>), Facebook, platforma X a YouTube. Jsou zde (kromě jiného) též publikovány přednášky, případně jejich prezentace, dále také např. prohlášení Společnosti k aktuálním otázkám vědeckého a veřejného života. Učená společnost spolupracovala s Akademií věd ČR, Univerzitou Karlovou, Masarykovou univerzitou, VŠCHT v Praze, Nadací Experientia, Informačním centrem OSN v Praze, Nadačním fondem IOCB TECH, Českým centrem Mezinárodního PEN klubu a dalšími organizacemi.

Ústav T. G. Masaryka

V roce 2025 došlo k výrazné změně ve financování Ústavu T. G. Masaryka, o. p. s. (dále ÚTGM), který je na základě rozhodnutí vlády nově financován prostřednictvím rozpočtové kapitoly Akademie věd ČR. V roce 2025 se též podařilo získat několik sponzorských příspěvků (Společnost Národního muzea, nadační fond Jaroslava Krejčího a Nadace českého literárního fondu).

ÚTGM pečuje o archivy T. G. Masaryka, E. Beneše, osobní archivy jejich spolupracovníků a rodinných příslušníků a o Knihovnu T. G. Masaryka. V roce 2025 pokračovala katalogizace osobního archivu T. G. Masaryka a současně i digitalizace Masarykova fotoarchivu. Došlo též k akvizici korespondence T. G. Masaryka a k jejímu restaurování.

V souvislosti s péčí o Knihovnu T. G. Masaryka pokračovala v průběhu roku 2025 katalogizace tzv. profesorské knihovny T. G. Masaryka, přičemž záznamy byly průběžně přidávány do Souborného katalogu ČR, který spravuje Národní knihovna. ÚTGM se zapojil i do akce Týden Akademie věd.

V roce 2025 byly dokončeny přípravy k vydání posledního (40.) svazku ediční řady T. G. Masaryka, kterým bude generální rejstřík k celé řadě, a k edičnímu zpracování deníků Františka Palackého, jež vyjdou v roce 2026 k výročí jeho úmrtí. Ve spolupráci s Masarykovou společností se uskutečnilo několik přednášek.

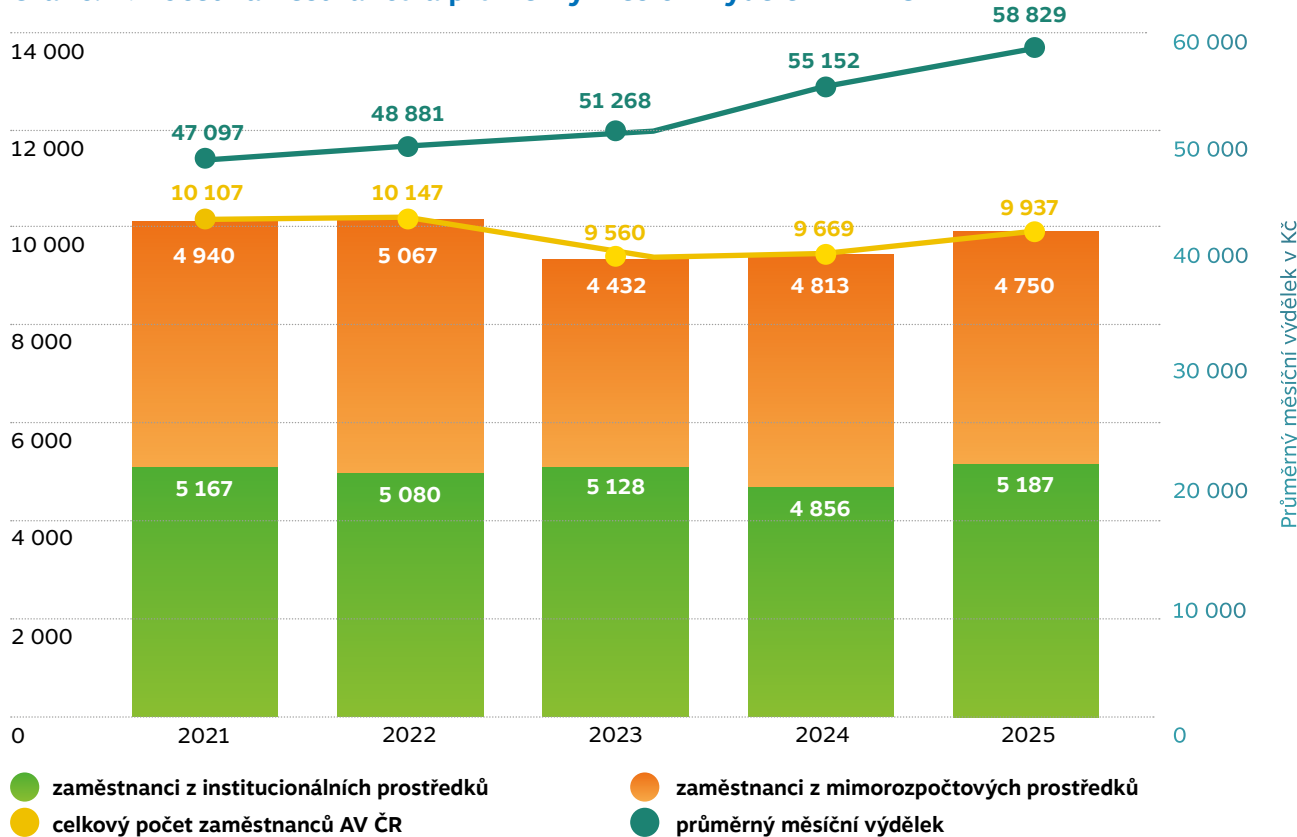

ZAMĚSTNANCI A MZDY

Celkový počet zaměstnanců AV ČR (uvádí se vždy jako průměrný počet zaměstnanců přepočtený na plný úvazek – Full Time Equivalent – FTE) se meziročně zvýšil z 9669 v roce 2024 na 9937 v roce 2025. Z toho 4 750 zaměstnanců je placeno z mimorozpočtových prostředků, což v roce 2025 představovalo 47,10 % proti 49,78 % v roce 2024. Počet vysokoškolsky vzdělaných pracovníků výzkumných útvarů, kteří prošli náročnými atestacemi podle Kariérního řádu vysokoškolsky vzdělaných pracovníků AV ČR a byli zařazeni do příslušných kvalifikačních stupňů, vzrostl meziročně z 5 978 na 6 165.

Akademie věd ČR a její pracoviště vynaložily na mzdy a platy 7 014 867 tis. Kč a na ostatní platby za provedenou práci 169 566 tis. Kč. Celkový průměrný měsíční výdělek v AV ČR byl 58 829 Kč s meziročním nárůstem proti roku 2024 ve výši 6,67 %.

Graf č. 1: Počet zaměstnanců a průměrný měsíční výdělek v AV ČR

Podrobnější pohled na počet zaměstnanců AV ČR nabízí členění na zaměstnance Kanceláře AV ČR a na zaměstnance všech výzkumných pracovišť AV ČR v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Počet zaměstnanců v AV ČR (FTE)

Rok	2021	2022	2023	2024	2025
Ve veřejných výzkumných institucích AV ČR	10 037	10 080	9 494	9 601	9 868
V Kanceláři AV ČR	70	67	66	68	69
Celkem AV ČR	10 107	10 147	9 560	9 669	9 937

V Kanceláři AV ČR bylo na 68,69 zaměstnanců v průměrném přepočteném počtu skutečně vynaloženo 57 276 072 Kč (z toho 46 488 964 Kč na platy a 10 787 108 Kč na ostatní platby za provedenou práci). Nedočerpané prostředky ve výši 52 459 Kč (z toho 6 004 Kč na platy a 46 455 Kč na ostatní platby za provedenou práci) byly převedeny do nároků z nespotřebovaných výdajů do roku 2026. Průměrný měsíční výdělek zaměstnanců v Kanceláři AV ČR v roce 2025 činil 56 399 Kč.

Na všech pracovištích AV ČR (veřejných výzkumných institucích) bylo v roce 2025 vynaloženo na 9 868 zaměstnanců na mzdy 6 968 378 tis. Kč a na ostatní platby za provedenou práci 158 779 tis. Kč. Průměrný měsíční výdělek zaměstnanců veřejných výzkumných institucí AV ČR činil 58 846 Kč.

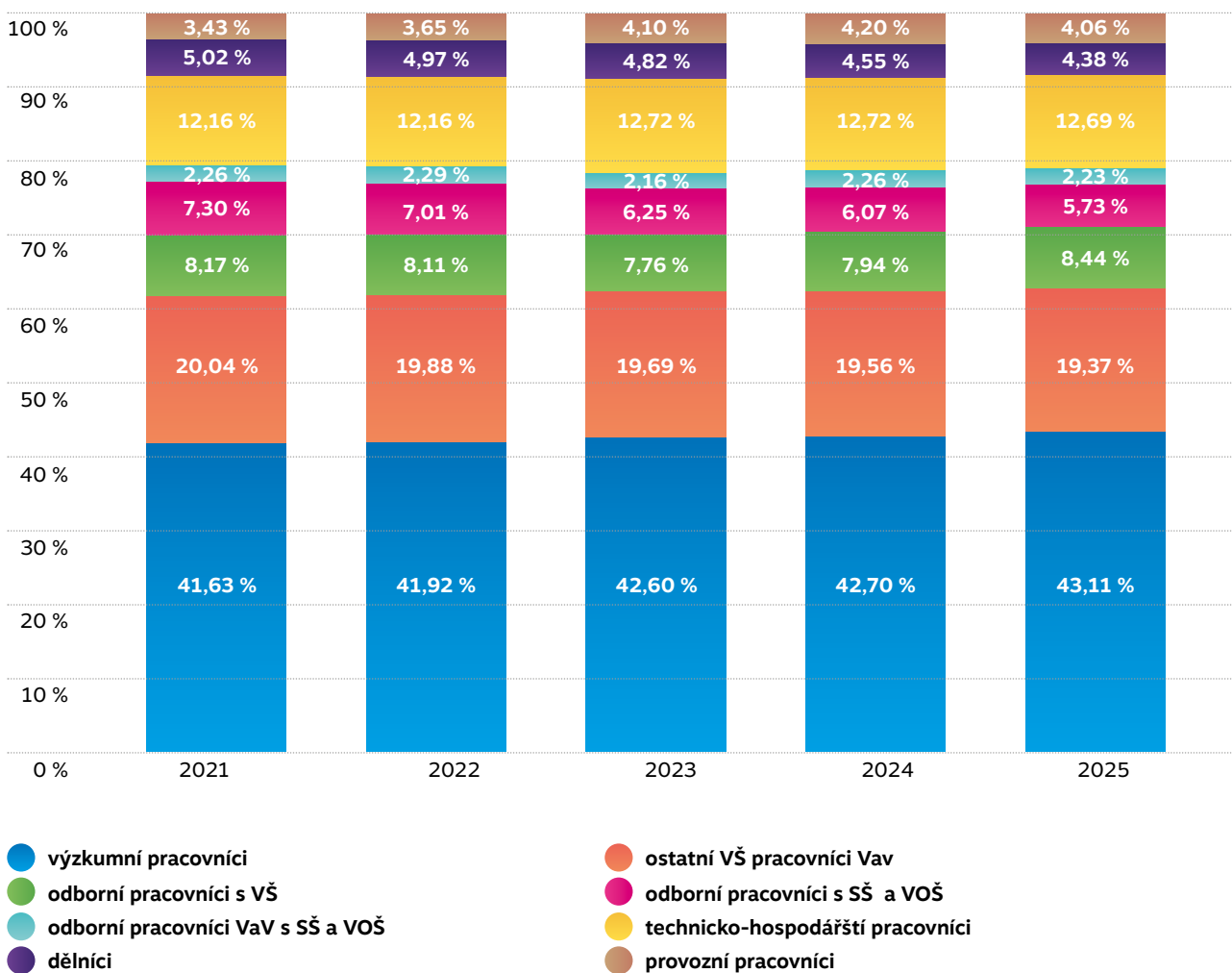
Podrobnější přehled o průměrných měsíčních výdělcích ve veřejných výzkumných institucích (zahrnujících veškeré zdroje – institucionální i mimorozpočtové) v členění podle kategorií zaměstnanců poskytuje následující tabulka.

Tabulka č. 3: Počet zaměstnanců a průměrný měsíční výdělek podle kategorií za rok 2025

Kategorie	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	Průměrný měsíční výdělek v Kč
Výzkumní pracovníci	4 254	72 014
Ostatní VŠ pracovníci výzkumných útvarů	1 911	45 770
Odborní pracovníci s VŠ	833	56 731
Odborní pracovníci se SŠ a VOŠ	565	44 340
Odborní pracovníci VaV se SŠ a VOŠ	220	44 462
Technicko-hospodářští pracovníci	1 252	60 144
Dělníci	432	35 730
Provozní pracovníci	401	35 039
Celkem	9 868	58 846

Graf č. 2: Kategorie zaměstnanců ve výzkumných pracovištích AV ČR

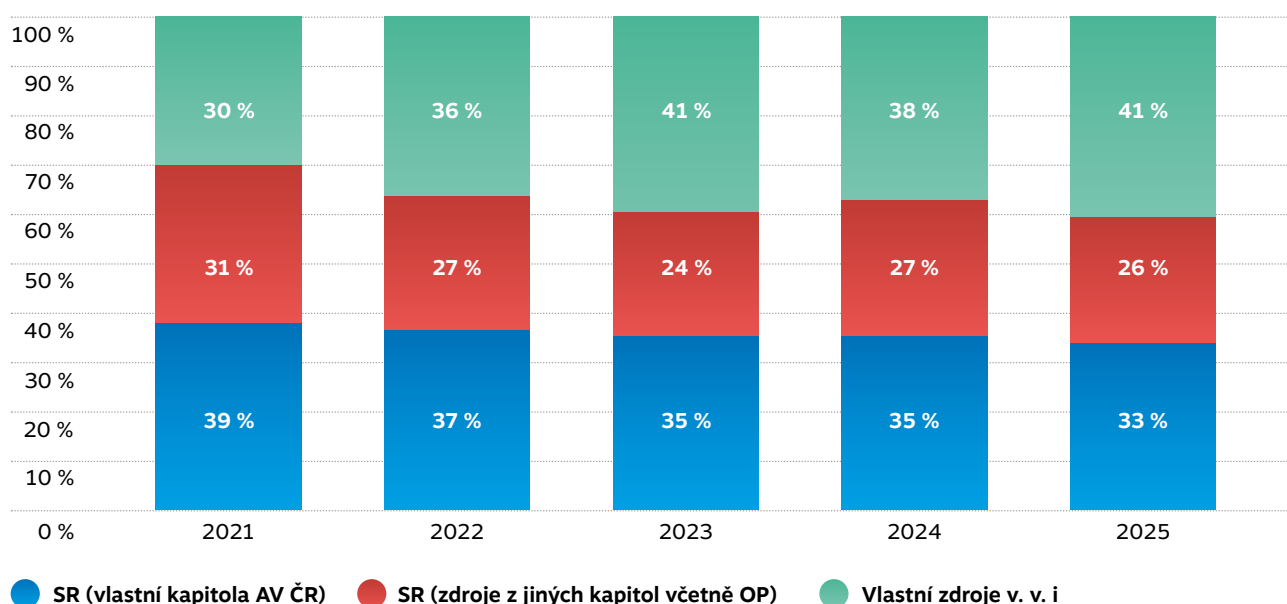

FINANČNÍ ZDROJE A JEJICH POUŽITÍ

Akademie věd ČR v roce 2025 hospodařila celkem s 23 409,93 mil. Kč, z nichž 7 717,15 mil. Kč pocházelo z vlastní rozpočtové kapitoly státního rozpočtu (SR). Podíl zdrojů z vlastní rozpočtové kapitoly na celkových finančních zdrojích AV ČR v roce 2025 činil 33 %.

Graf č. 3: Finanční zdroje AV ČR (v %)

Finanční zdroje (za celou AV ČR) pocházející z rozpočtu kapitoly, z dotací z jiných rozpočtových kapitol a z vlastních zdrojů jsou shrnuty v následujícím přehledu.

Tabulka č. 4: Struktura finančních zdrojů (skutečnost) v mil. Kč

Název	Neinvestiční prostředky	Investiční prostředky	Celkem
Zdroje z rozpočtu kapitoly AV ČR	6 321,35	1 395,80	7 717,15
Dotace z jiných rozpočtových kapitol	5 338,99	856,53	6 195,52
projekty GA ČR	1 782,66	5,82	
projekty TA ČR	597,94	0,00	
operační programy	1 340,82	707,46	
projekty ostatních resortů	1 367,70	137,43	
zahraniční poskytovatelé	249,87	5,82	
Vlastní zdroje v. v. i.	9 497,26		9 497,26
Tržby	4 432,06		
z toho: Tržby z prodeje publikací	89,72		
Inkaso konferenčních poplatků	27,16		
Tržby z licencí	3 547,35		
Tržby ze zakázek hlavní činnosti	767,83		
Ostatní výnosy	730,15		
Ostatní výnosy (pokuty, penále, odepsané pohledávky)	88,15		
Úroky	302,49		
Kurzové zisky	339,51		
Zúčtování fondů	785,49		
Rezervní fond (RF)	25,23		
Fond reprodukce majetku (FRM)	0,69		
Fond účelově určených prostředků (FÚUP)	687,40		
Účelové prostředky ze zahr. a peněžní dary	340,36		
Sociální fond (SF)	72,17		
Jiné ostatní výnosy	1 752,64		
(včetně odpisů majetku pořízeného z dotace)			
Tržby z prodeje majetku, cenných papírů, podílů a materiálu	1 796,53		
Přijaté příspěvky	0,39		
Zdroje celkem	21 157,60	2 252,33	23 409,93

Ke dni 31. 12. 2025 dosáhla pracoviště Akademie věd celkem 3 316,24 mil. Kč zisku. Výnosy pracovišť AV ČR činily celkem 21 157,47 mil. Kč (včetně odpisů majetku pořízeného z dotace ve výši 1 462,41 mil. Kč). Náklady pracovišť AV ČR činily 17 841,23 mil. Kč. Podrobný rozpis nákladů pracovišť AV ČR je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 5: Struktura neinvestičních nákladů pracovišť AV ČR (v mil. Kč)

Název	2024	2025	Koeficient
nákup materiálu (drobný hmotný majetek, nákup ostatního materiálu)	1 183,69	1 238,50	1,05
nákup energií a vody	564,29	502,50	0,89
prodané zboží	45,40	40,24	0,89
opravy a udržování	288,91	286,32	0,99
cestovné	264,82	287,33	1,09
nákup služeb (náklady na reprezentaci, technické zhodnocení drobného nehmotného majetku, poštovné, telefonní služby a internet, nákup drobného nehmotného majetku, nájemné, IT služby, pobytové výdaje hostujících pracovníků, konferenční poplatky a školení, ostatní služby)	2 681,69	1 615,68	0,60
osobní náklady	8 729,23	9 557,92	1,09
zákonné sociální náklady	248,45	249,32	1,00
ostatní sociální náklady	45,88	72,36	1,58
daně a poplatky	12,00	13,92	1,16
ostatní náklady (pojištění, ostatní provozní náklady, FÚUP, pokuty, manka, škody, úroky, odpis pohledávek, dary aj.)	470,45	474,27	1,01
kurzové ztráty	117,84	550,00	4,67
odpisy a zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	1 688,89	1 788,02	1,06
cenné papíry a podíly (prodej)	0,00	1 284,76	0,00
prodaný materiál	0,00	0,94	0,00
tvorba a použití rezerv a opravných položek	16,51	-17,33	-1,05
změny stavu zásob vlastní činnosti	-3,12	-42,23	13,54
aktivace materiálu, zboží, služeb a majetku	-77,14	-81,49	1,06
poskytnuté příspěvky	3,12	3,93	1,26
daň z příjmu právnických osob	610,97	16,28	0,03
Pracoviště AV použila celkem	16 891,88	17 841,24	1,06

Zdroje investičních prostředků tvoří především institucionální a účelové dotace ze státního rozpočtu a zahraniční granty. Slouží zejména k pořízení či zhodnocení staveb a přístrojů, případně k jejich údržbě a opravám.

Tabulka č. 6: Investiční zdroje pracovišť AV ČR (v mil. Kč)

Název	2024	2025	Koeficient
zdroje z kapitoly AV ČR	1 573,2	1 395,8	0,89
zdroje z ostatních resortů včetně operačních programů	926,1	855,9	0,92
odpisy	255,4	251,0	0,98
výnosy z prodeje dlouhodobého majetku	2,3	37,4	16,26
ostatní	105,4	96,3	0,91
Celkem	2 862,4	2 636,4	0,92

Tabulka č. 7: Použití investičních prostředků na pracovištích AV ČR (v mil. Kč)

Název	2024	2025	Koeficient
financování staveb	1 015,3	778,9	0,77
pořízení přístrojů a zařízení	1 610,4	1 973,7	1,23
údržba a opravy	5,1	20,3	3,98
ostatní	126,2	140,3	1,11
Celkem	2 757,0	2 913,2	1,06

Tvorba zdrojů v roce 2025 činila 2 636,4 mil. Kč; pracoviště AV ČR použila celkem 2 913,2 mil. Kč. Rozdíl v použití investičních prostředků proti zdrojům pracovišť AV ČR ve výši 276,8 mil. Kč je kryt použitím vlastních zdrojů z předchozích let.

Pozn. Vzhledem k datu sestavení této výroční zprávy jsou veškeré uvedené údaje týkající se hospodaření pracovišť AV ČR (veřejné výzkumné instituce) předběžné. Účetní závěrka pracovišť AV ČR podléhá povinnému auditu.

Projekty z operačních programů strukturálních fondů EU

V roce 2025 se pracoviště AV ČR zapojila do řešení projektů operačních programů spolufinancovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů týkajících se programového období 2021–2027. Jednalo se zejména o projekty podpořené z Operačního programu Jana Amose Komenského (OP JAK) řízeného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Přehled účasti pracovišť AV ČR na řešení projektů v programovém období 2021–2027 podle jednotlivých operačních programů je uveden v tabulce č. 8.

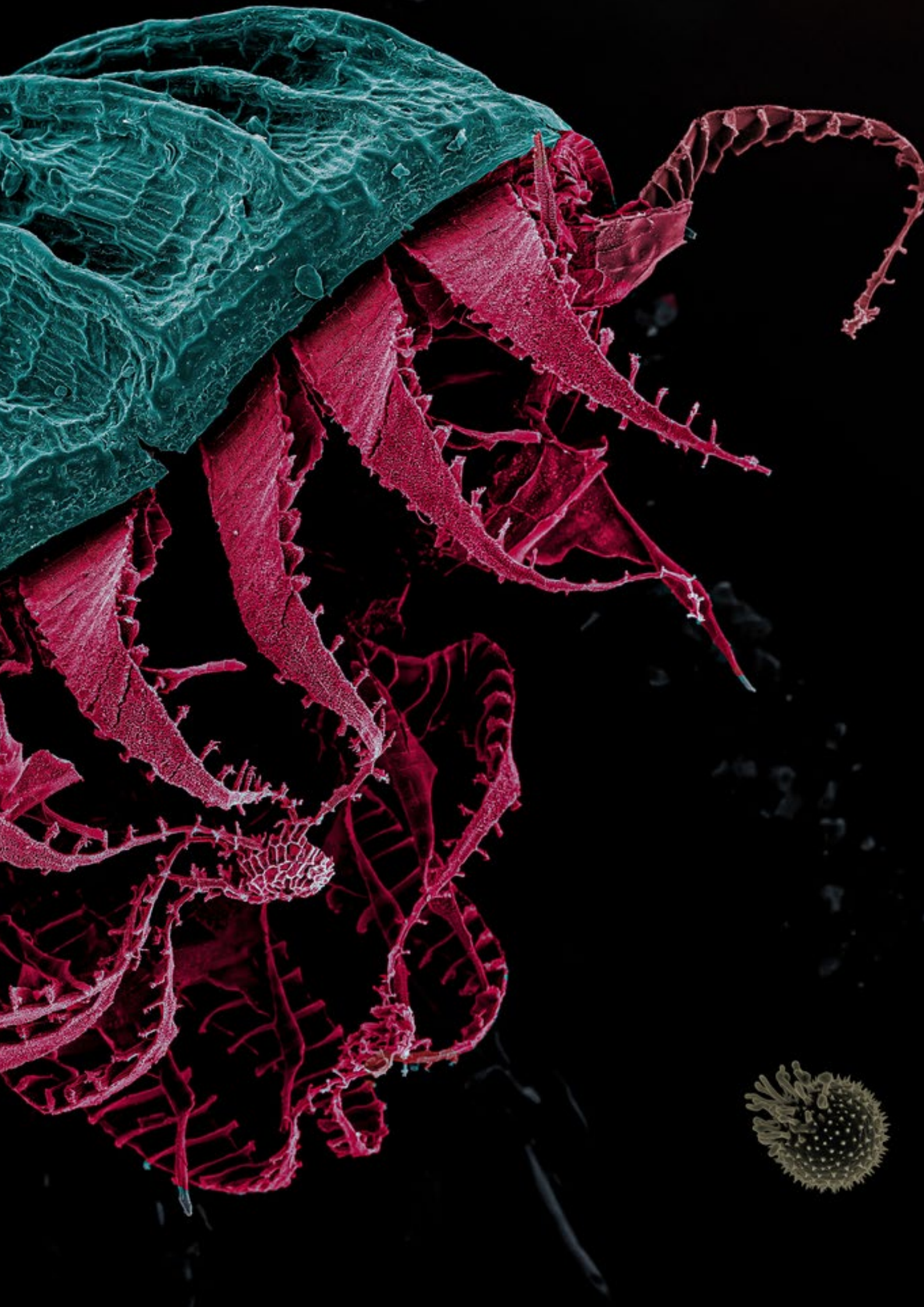
Tabulka č. 8: Projekty operačních programů zahájené v roce 2025

Příjemce koordinátor	Název projektu	Celková výše schválené podpory na projekt v tis. Kč
Integrovaný regionální operační program		
BÚ	Průhonický park – obnova, rozvoj a oživení památky UNESCO II	19 767
Interreg V-A Rakousko – Česká republika		
BC	AT-CZ OPEN LABS Brno – České Budějovice – Linz – Vídeň	25 959
BC	Bioinsekticidy pro kontrolu populací hmyzích škůdců	12 427
BC	Nanočástice pro přesnou medicínu	4 305
MBÚ	Využití udržitelné biotechnologie v zemědělském a potravinářském sektoru	8 812
Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika		
ÚBO	Kočka divoká – vlajkový druh ochrany biodiverzity	16 364
OP Jan Amos Komenský		
ARÚ	Možnosti a důsledky radiouhlíkového datování zděných konstrukcí	6 713
ARÚ	Zdivočelá země: archeologický a transdisciplinární výzkum resiličních strategií ve 20. století	145 835
ASÚ	Strategický rozvoj výzkumného prostředí	33 539
BC	Biologie kyseliny hyaluronové	99 959
BC	iVČELA – Inteligentní včelaření: využití moderních technologií a biotechnologií pro chov zdravých včelstev	20 460
BC	MSCA Fellowships – EUROTALENTS	11 342
BC	PF 2025	20 182
BC	SUNAL – Využití strojového učení a nanotechnologií v lesnictví	28 000
BC	VIZE – Výzkumné a inovační prostředí zvyšující excelentnost BC AV ČR	42 455
BTÚ	MSCA Fellowships CZ – BTÚ AV ČR	3 533
BÚ	EXPLANT. Mezinárodní excelence ve výzkumu rostlinného podzemí	14 321
EKÚ	Nové technologie a proměny vzdělávání, výzkumu a trhu práce	146 579
FLÚ	ArchConcepts	3 904
FLÚ	Podpora excelentního výzkumu: Strategické řízení, profesní růst pracovníků a institucionální odolnost ve Filosofickém ústavu AV ČR	32 290

FLÚ	Politika v holistickém myšlení Jana Amose Komenského	5 408
FLÚ	Vědění ve věku nedůvěry	148 928
FZÚ	MSCA Fellowships CZ FZU IV	24 101
MBÚ	Mikroorganismy v ekologické obnově – bakterie jako buněčné továrny pro řízené bioremediace ekosystémů	99 943
OÚ	Rozvoj výzkumného prostředí a kapacit na OÚ AV ČR	37 498
PSÚ	NEXT směřování k excelenci: propojení špičkového výzkumu se strategickým rozvojem	35 828
PSÚ	Zprostředkovaná společnost	148 729
ÚČL	Migrace a my: Mobilita, uprchlictví a hranice v perspektivě humanitních věd	145 405
ÚEB	Back2Science	47 334
ÚEB	BALANC osobního života a práce ÚEB AV ČR	5 492
ÚEB	Inovace a vzdělávání pro transformaci výzkumného prostředí na ÚEB (INOVATE)	24 671
ÚEB	SMART rostlinné biotechnologie pro udržitelné zemědělství	92 618
ÚFE	TeraProChips: SubTHz metamateriálové mikrofluidní čipy se silnou interakcí s proteinovými nanopřístroji	3 904
ÚFE	Zlepšení výzkumného prostředí na ÚFE AV ČR – HR Award	14 971
ÚFCH JH	Podpora mobility v oblasti nanočástic	
ÚFM	Binární mezokrystal TiO ₂ /ZnO citlivý na více vlnových délek pro fotokatalytickou degradaci mikroplastů	4 510
ÚFM	Partnerství pro bezpečnost v udržitelné dopravě a energetice	99 729
ÚFP	Strategický rozvoj a řízení pro excelentní výzkum na ÚFP	60 916
ÚCHP	HR AWARD ÚCHP	51 867
ÚCHP	ÚCHP Návrátové granty	42 643
ÚI	MSCA Fellowships na ICS	9 391
ÚIACH	Pokročilé techniky pro biomedicínskou diagnostiku (ATEBIO)	98 509
ÚJF	STAR: Strategický rozvoj prostředí a kapacit pro excelentní výzkum a vývoj v ÚJF	29 743
ÚMCH	Příprava nanovláknenné membrány pro použití v tkáňovém inženýrství	4 510
ÚOCHB	ComeBack: Zpět do vědy	22 407
ÚSD	Urbanita: nerovnost, adaptace a veřejný prostor měst v historické perspektivě	144 204
ÚT	Zkvalitnění strategického řízení výzkumu v Ústavu termomechaniky AV ČR	10 469
ÚTAM	Inovativní metody diagnostiky materiálů a monitoringu inženýrské infrastruktury pro zvýšení její odolnosti a životnosti	99 617
OP Zaměstnanost +		
ÚEB	BALANC osobního života a práce ÚEB AV ČR	5 492

AKADEMIE VĚD ČR V SYSTÉMU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ

Akademie věd České republiky navazuje na téměř třísetletou tradici institucí vědy na našem území počínaje vznikem prvního osvícenského spolku *Societas incognitorum* v Olomouci (1746) přes pražskou Soukromou společnost nauk (1769), která byla základnou pro Královskou českou společnost nauk (1784), až po založení České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění (1890–1952), přímé předchůdkyně dnešní AV ČR.

V roce 2025 AV ČR pokračovala ve výzkumné, vzdělávací, popularizační a kulturní činnosti. Navzdory neočekávanému krácení svého rozpočtu v tomto roce si i nadále udržela postavení nejvýkonnější vědecko-výzkumné instituce v naší zemi s řadou cenných přínosů pro celou společnost. Podle údajů Rady pro výzkum, vývoj a inovace za období 2018–2024 vyprodukovala v průměru 35 % excelentních vědeckých výsledků dle Metodiky M17+, a to s necelými 12 % výzkumných pracovníků v České republice v přepočtu na plné úvazky. Ačkoli tedy AV ČR představuje pouze část výzkumné kapacity České republiky, je dlouhodobě nejefektivnějším tvůrcem významných výsledků výzkumu i institucí s nejspěšnějšími výsledky transferu vědeckých poznatků do praxe.

Velká pozornost byla přirozeně věnována podpoře vzdělávací činnosti a dalšímu rozvoji partnerství s vysokými školami. Došlo k významnému posílení systémového propojení mezi AV ČR a univerzitami, včetně obnovení komunikace s Českou konferencí rektorů a Radou vysokých škol. Nově jmenovaná Rada pro spolupráci s vysokými školami se zaměřila na rozvoj spolupráce v oblasti doktorského studia, sdílené infrastruktury a podpory talentů, což se promítlo i do rozšíření jejího složení o další zástupce univerzit a Rady vysokých škol. Tato úprava umožní hlubší propojení s akademickým prostředím a efektivnější koordinaci změn vyplývajících z novely vysokoškolského zákona, zejména v oblasti smluvních vztahů, financování doktorandů a sjednocování metodických a právních rámců. V průběhu roku byly uzavřeny dvě nové dohody o spolupráci s Jihočeskou univerzitou a Vysokým učením technickým v Brně, dále dva dodatky k existujícím dohodám s Univerzitou Karlovou a Univerzitou Palackého v Olomouci a tři memoranda o spolupráci s Ostravskou univerzitou a Masarykovou univerzitou. V závěru roku byly zmapovány aktuální potřeby pracovišť AV ČR s cílem připravit koncepční materiál, který stanoví strategii AV ČR v oblasti spolupráce s vysokými školami pro nadcházející období.

V rámci spolupráce s podnikatelskou sférou AV ČR podporovala transfer znalostí a technologií do praxe a vytvářela pro něj vhodné organizační a právní podmínky. Transferové aktivity byly rozvíjeny zejména prostřednictvím Programu rozvoje aplikací a komercializace (PRAK), který spravuje Centrum transferu Akademie věd (CETAV). Akademická rada dosud podpořila šedesát transferových projektů a vznik pěti spin off společností na pracovištích AV ČR, přičemž další se připravují. Rostoucí význam transferu dokládá také zahájení prací

na založení akciové společnosti ve stoprocentním vlastnictví pracovišť AV ČR, jejímž úkolem bude dále posílit komercializaci výzkumu. Současně AV ČR rozvíjela strategický dialog s podniky, který má podpořit jejich zapojení do formulace výzkumných a transferových priorit. Významnou roli v tomto směru sehrála spolupráce se Svazem průmyslu a dopravy ČR, jenž je klíčovým partnerem pro efektivní propojování vědy s praxí. Cílem AV ČR je dále zefektivnit realizaci a komercializaci výsledků výzkumu, a tím přispívat k rozvoji oborů s vysokou přidanou hodnotou znalostí a kvalifikované práce v české ekonomice.

V mezioborové a meziinstitucionální spolupráci AV ČR plně využívala potenciál platformy Strategie AV21 zaměřené na multidisciplinární řešení společensky relevantních témat, která si získala mimořádný ohlas i v politické sféře, mezi podnikateli a širší veřejností. Na jejím základě pracoviště AV ČR navázala úspěšnou spolupráci s mnoha akademickými, komerčními a veřejnými subjekty a zároveň dále rozšířila své zapojení do grantové a mezinárodní vědecké spolupráce. Současně došlo k užšímu propojení výzkumných programů Strategie AV21 s existujícími národními strategiemi, zejména s Inovační strategií ČR 2019–2030, Národní RIS3 strategií a Národní politikou VaVaI 2021+. Tyto kroky dále posílily význam Strategie AV21 jako efektivního rámce, jenž propojuje výzkumnou, aplikační i veřejnou sféru.

Součástí těchto snah bylo i pokračování aktivit týkajících se podpory veřejných politik – AV ČR dále rozvíjela spolupráci s oběma komorami Parlamentu ČR a s vládou ČR. Cílem této spolupráce je poskytovat parlamentu, vládě a dalším orgánům státní a regionální správy kvalifikované expertní zázemí pro zvyšování kvality rozhodovacích procesů. V této souvislosti byla nově zřízena platforma Science4Policy, navazující na expertní stanoviska AVex, která vytváří ucelený rámec pro systematické poskytování analýz, expertiz a doporučení pro potřeby státní správy a dalších veřejných institucí. Tato iniciativa upevňuje roli AV ČR jako významného partnera veřejné správy.

Uvedenými aktivitami AV ČR v roce 2025 dále posílila svou roli instituce, která nejen dosahuje špičkových vědeckých výsledků, ale zároveň aktivně přispívá k rozvoji české společnosti a kultury.

Akademie věd
České republiky

ORGANIZAČNÍ ZÁLEŽITOSTI

Dnem 24. března 2025 skončilo druhé čtyřleté funkční období prof. Evy Zažímalové ve funkci předsedkyně AV ČR i členů Akademické rady AV ČR a Vědecké rady AV ČR. Prezident ČR dne 13. března 2025 jmenoval s účinností od 25. března 2025 pro další funkční období 2025–2029 novým předsedou AV ČR prof. Radomíra Pánka. Akademický sněm AV ČR na svém LXV. zasedání konaném 18. března 2025 v tajných volbách zvolil členy Akademické rady AV ČR a Vědecké rady AV ČR pro funkční období 2025–2029.

Per rollam hlasování a zasedání Akademického sněmu AV ČR v roce 2025

V roce 2025 se uskutečnila dvě řádná zasedání nejvyššího orgánu Akademie věd ČR – Akademického sněmu AV ČR (dále jen Akademický sněm) – a jedno per rollam hlasování Akademického sněmu.

Hlasování Akademického sněmu AV ČR per rollam č. 6

Ve dnech 5.–7. března 2025 se uskutečnilo šesté hlasování Akademického sněmu per rollam, ve kterém Akademický sněm v souladu s Jednáním a volebním řádem Akademického sněmu AV ČR pro funkční období 2022–2026 schválil program LXV. zasedání Akademického sněmu, návrhy na upřesnění procedur tajné volby členů Akademické rady a členů Vědecké rady AV ČR pro funkční období 2025–2029 a doplnil složení dvou pracovních komisí Akademického sněmu, a to mandátové i volební komise, pro zbytek funkčního období 2022–2026.

Vybraná usnesení Akademického sněmu AV ČR v roce 2025

LXV. zasedání Akademického sněmu AV ČR bylo jeho šestým zasedáním v devátém funkčním období 2022–2026. Konalo se 18. března 2025 v Národním domě na Vinohradech za účasti 238 členů Akademického sněmu (86 %). Akademický sněm schválil všechny předložené materiály, mj. Výroční zprávu o činnosti AV ČR za rok 2024, Zprávu o hospodaření AV ČR v roce 2024, výňatek ze závěrečného účtu AV ČR za rok 2024 i Zprávu o činnosti Vědecké rady AV ČR ve funkčním období 2021–2025.

LXVI. zasedání Akademického sněmu AV ČR bylo jeho sedmým zasedáním v devátém funkčním období 2022–2026. Konalo se 9. prosince 2025 v Národním domě na Vinohradech za účasti 211 členů Akademického sněmu (77 %). Akademický sněm schválil všechny předložené materiály, mj. zprávu o ekonomické situaci AV ČR za rok 2025 i návrh jejího rozpočtu na rok 2026.

Akademický sněm dále v bodě II. usnesení 1. vzal na vědomí informaci předsedy AV ČR prof. Radomíra Pánka o stavu přípravy státního rozpočtu na výzkum, experimentální vývoj a inovace (VaVaI) na léta 2026–2028,

2. vyslovil nesouhlas s navrhovanou výší rozpočtu kapitoly 361 – AV ČR na rok 2026 a s plánovaným poklesem ve střednědobém výhledu na roky 2027–2028; současně konstatoval, že o snížení zákonem stanovených výdajů na rok 2025 u této kapitoly a dalších subjektů VaVaI bylo rozhodnuto bez řádného odůvodnění konkrétních změn, 3. obrátil se na nastupující vládu ČR, aby do konce svého funkčního období zajistila zvýšení podílu výdajů státního rozpočtu na VaVaI ve vztahu k HDP alespoň na úroveň průměrné hodnoty EU27, která v letech 2020–2024 činila 0,73 % HDP, a 4. vyjádřil plnou podporu předsedovi AV ČR prof. Radomíru Pánkovi pro jednání s předsedou a členy nastupující vlády ČR o zásadních otázkách vědní politiky ČR.

Volba členů Akademické rady AV ČR a Vědecké rady AV ČR

Na programu LXV. zasedání Akademického sněmu byly tajné volby členů Akademické rady a členů Vědecké rady AV ČR pro funkční období 2025–2029. Obě tajné volby se uskutečnily prostřednictvím volební aplikace AV ČR bez technických problémů. Celkem bylo v tajných volbách zvoleno 15 členů Akademické rady, z toho 5 členů z oblasti věd o neživé přírodě, 6 členů z oblasti věd o živé přírodě a chemických věd a 4 členové z oblasti humanitních a společenských věd. Do Vědecké rady bylo zvoleno 30 členů, z toho 21 interních (7 členů z oblasti věd o neživé přírodě, 7 členů z oblasti věd o živé přírodě a chemických věd a 7 členů z oblasti humanitních a společenských věd) a 9 členů externích.

Účast AV ČR v meziresortních připomínkových řízeních

V meziresortních připomínkových řízeních AV ČR v roce 2025 posoudila a zaujala stanoviska celkem k 193 vládním materiálům, předkládaným ministerstvy či jinými státními orgány prostřednictvím elektronické knihovny legislativního procesu eKLEP, resp. systému e-Legislatura, což je nová platforma pro tvorbu, projednávání a vyhlášení právních předpisů ČR. AV ČR uplatnila své připomínky celkem v 17 řízeních (9 %), a to v 6 řízeních připomínky zásadní i doporučující, v 7 řízeních připomínky zásadní a ve 4 řízeních připomínky doporučující.

Usnesení vlády ČR týkající se činnosti AV ČR

V roce 2025 vláda ČR přijala na svých zasedáních tato usnesení týkající se AV ČR:

Usnesení vlády ČR č. 31 ze dne 15. ledna 2025 k materiálu „Návrh na jmenování předsedy AV ČR“ (MVVI, č. OVA 5/25), kterým vláda (i) vzala na vědomí návrh Akademického sněmu AV ČR na jmenování prof. Radomíra Pánka předsedou AV ČR ode dne 25. března 2025 do dne 24. března 2029 na první čtyřleté funkční období a (ii) pověřila předsedu vlády ČR předložit návrh prezidentu republiky.

Usnesení vlády ČR č. 416 ze dne 11. června 2025 k materiálu „Návrh výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2026 se střednědobým výhledem na léta 2027 a 2028 a dlouhodobým výhledem do roku 2032“ (MVVI/RVVI, č. OVA 429/25), kterým vláda ČR mj. (i) vzala na vědomí návrh výdajů v části III materiálu čj. 429/25 a (ii) uložila ministru financí, aby v návrhu státního rozpočtu na rok 2026 a střednědobém výhledu na léta 2027 a 2028 byly navýšeny výdaje na výzkum, experimentální vývoj a inovace proti výdajům schváleným na rok 2025.

Usnesení vlády ČR č. 458 ze dne 18. června 2025 k materiálu „Metodika hodnocení výzkumných organizací“ (MVVI/RVVI, č. OVA 476/25), kterým vláda ČR mj. (i) schválila metodiku hodnocení výzkumných organizací v části III mat. čj. 476/25, (ii) zrušila Metodiku hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací schválenou usnesením vlády č. 107 ze dne 8. února 2017, přičemž hodnocení započatá dle této metodiky se podle ní dokončí; (iii) uložila ministru pro vědu, výzkum a inovace a předsedovi RVVI, aby v bodě III.1 společně s ostatními členy vlády poskytujícími institucionální podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace a s předsedou AV ČR při hodnocení výzkumných organizací postupovali dle nově schválené metodiky hodnocení.

Usnesení vlády ČR č. 610 ze dne 20. srpna 2025 k materiálu „Návrh rozšíření systému školení ke zvýšení odolnosti proti nelegitimnímu ovlivňování na oblast vysokoškolského a výzkumného prostředí, soukromé sféry a veřejnosti“ (MV, č. OVA 644/25), kterým vláda ČR mj. (i) schválila návrh v části III. materiálu čj. 644/25 a (ii) v bodě III. vyzvala předsedu AV ČR k zapojení se do školení v souladu se schváleným návrhem.

Usnesení vlády ČR č. 717 ze dne 30. září 2025 k materiálu „Návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2026

včetně rozpočtové dokumentace“ (MF, č. OVA 718/25), kterým vláda ČR mj. schválila návrh zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2026 s úpravami dle závěrů vlády; v bodě VI. doporučila předsedovi AV ČR postupovat dle bodu III/2 usnesení.

Usnesení vlády ČR č. 914 ze dne 19. listopadu 2025 k materiálu „Zajištění krytí nezbytných výdajů státního rozpočtu v roce 2025“ (MF, č. OVA 982/25), kterým vláda ČR mj. snížila výdaje rozpočtové kapitoly AV ČR v roce 2025 o 141 milionů Kč za účelem zabezpečení nezbytných výdajů MŠMT a uložila předsedovi AV ČR předložit ministru financí žádosti o rozpočtová opatření dle usnesení do 21. listopadu 2025.

Obměna orgánů pracovišť AV ČR v roce 2025

Na základě výsledků výběrových řízení a návrhů rad příslušných pracovišť AV ČR předsedkyně AV ČR prof. Eva Zažímalová jmenovala v období od 1. ledna 2025 do 24. března 2025 dva ředitele pracovišť AV ČR. Předseda AV ČR prof. Radomír Pánek v období od 25. března 2025 do 31. prosince 2025 jmenoval dalších sedm ředitelů pracovišť AV ČR.

Z důvodů končících mandátů či ukončení pracovního poměru jmenovala Akademická rada v roce 2025 nové předsedy a členy dozorčích rad pracovišť AV ČR (4 předsedy, 4 místopředsedy a 6 členů).

V roce 2025 byla v AV ČR zřízena pozice ochránce práv, ombudsmanka AV ČR tuto funkci zastává od září 2025.

Udělené záštity předsedkyně AV ČR a předsedy AV ČR v roce 2025

Předsedkyně AV ČR prof. Eva Zažímalová udělila v období od 1. ledna 2025 do 24. března 2025 záštitu dvěma akcím spojeným s vědou a výzkumem. Předseda AV ČR prof. Radomír Pánek udělil v období od 25. března 2025 do 31. prosince 2025 záštitu 12 akcím spojeným s vědou a výzkumem.

AKTIVITY VĚDECKÉ RADY AV ČR

Vědecká rada AV ČR je významným poradním a koncepčním orgánem Akademické rady AV ČR. Svými aktivitami podporuje činnost Akademické rady, ale její role přesahuje rámec Akademie věd a dotýká se přípravy a realizace vědní politiky Akademie věd a taktéž vědní politiky na národní úrovni.

„Vědecký titul „doktor věd“ vyjadřuje zvláště vysokou vědeckou kvalifikaci prokázanou vytvořením závažných, vědecky originálních prací důležitých pro rozvoj bádání v určitém vědním oboru a charakterizujících vyhraněnou vědeckou osobnost. O udělení vědeckého titulu rozhoduje Vědecká rada AV ČR.“

Vědecká rada AV ČR (dále jen Vědecká rada) po zvolení Akademickým sněmem zahájila činnost v novém funkčním období 2025–2029 na svém ustavujícím zasedání, které se konalo 27. března 2025 za účasti předsedy AV ČR prof. Radomíra Pánka.

Uskutečnila se při něm volba předsedy a členů předsednictva Vědecké rady. Předsedou Vědecké rady byl tajným hlasováním zvolen dr. Pavel Baran. Vědecká rada zvolila sedm místopředsedů, jimiž se stali: prof. Luboš Náhlík z Ústavu fyziky materiálů (místopředseda pro I. vědní oblast), prof. Ondřej Prášil z Mikrobiologického ústavu (místopředseda pro II. vědní oblast), doc. Iva Poláčková Šolcová z Psychologického ústavu (místopředsedkyně pro III. vědní oblast); prof. Jan Vondráček z Biofyzikálního ústavu (místopředseda pro agendu vědeckého titulu „doktor věd“), prof. Petr Dvořák z Masarykovy univerzity (místopředseda pro vědní politiku), prof. Michaela Hrubá z Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (místopředsedkyně pro spolupráci s vysokými školami) a prof. Josef Lazar z Ústavu přístrojové techniky (místopředseda pro transfer znalostí). Místopředsedové Vědecké rady se zároveň stali členy pomocných orgánů Akademické rady ve funkčním období 2025–2029.

Vědecká rada začátkem nového funkčního období nominovala ze svých řad předsedkyni Koordinační komise pro zařazování pracovníků do nejvyššího kvalifikačního stupně, kterou se stala dr. Ivana Kolmašová z Ústavu fyziky atmosféry. Rovněž nominovala své členy prof. Luboše Náhlíka z Ústavu fyziky materiálů, doc. Eduarda Petrovského z Geofyzikálního ústavu a doc. Kateřinu Valentovou z Mikrobiologického ústavu do Rady pro nákladné přístroje.

Vědecká rada věnuje stálou pozornost koncepci podpory excelence v Akademii věd ČR, a proto z podnětu prof. Ondřeje Prášila k tomu v novém funkčním období zřídila pracovní skupinu. Pracovní skupina se zabývala přípravou koncepce pro podporu zájemců o ERC granty v Akademii věd ČR, která vyústila v plán založit

ERC inkubátor v Akademii věd ČR. Vědeckým koordinátorem ERC inkubátoru byl navržen dr. Luděk Brož z Etnologického ústavu, člen Vědecké rady.

Rovněž úzce spolupracovala se členem Akademické rady prof. Petrem Baldrianem na přípravě koncepce podpory excelence a kariér v Akademii věd ČR včetně nového programu Akademie budoucnosti. Koncepci podpory excelence a kariér v Akademii věd ČR projednala Vědecká rada na svém zasedání v říjnu 2025. Přípomínky členů Vědecké rady byly následně zapracovány do finálního návrhu koncepce a předloženy Akademické radě.

Téma podpory excelence v Akademii věd ČR zařadila Vědecká rada i do svého programového dokumentu pro funkční období 2025–2029, který schválila na svém listopadovém zasedání.

Velkou pozornost věnovala Vědecká rada také přípravě hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2020–2024. Místopředsedové Vědecké rady se stali členy Koordinační rady hodnocení, pomocného orgánu Akademické rady, podíleli se na nominacích expertů do hodnotících komisí a spolu s dalšími členy Vědecké rady se stali pozorovateli ve II. fázi hodnocení pracovišť.

Do působnosti Vědecké rady patří také vypracovávat návrh kariérního řádu a podmínek pro zařazování vysokoškolsky vzdělaných pracovníků pracovišť do kvalifikačních stupňů v Akademii věd ČR. Vědecká rada v novém funkčním období zřídila k přípravě nového kariérního řádu pracovní skupinu, jejímž předsedou se stal doc. Petr Cintula z Ústavu informatiky AV ČR.

Jedním z cílů Programového dokumentu Vědecké rady AV ČR pro funkční období 2025–2029 je i nadále prosazovat zakotvení vědeckého titulu „doktor věd“ v zákoně o Akademii věd ČR. Vědecká rada z podnětu svého místopředsedy a předsedy Grémia pro vědecký titul prof. Jana Vondráčka proto zřídila pracovní skupinu pro otázky spojené s udělováním vědeckého titulu „doktor věd“.

V listopadu 2025 projednala Vědecká rada sedm návrhů výzkumných programů Strategie AV21, z nichž tři doporučila Akademické radě k finálnímu výběru pro finanční podporu.

Vědecká rada věnovala velkou pozornost spolupráci Akademie věd ČR s vysokými školami. O problematice týkající se novely zákona o vysokých školách diskutovala s členkou Akademické rady prof. M. Buchtovou rovněž v listopadu 2025.

Na žádost Akademické rady jednala Vědecká rada o změně vědeckého zaměření Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského ve vztahu k návrhu na změnu názvu pracoviště. Vědecká rada vyjádřila souhlasné stanovisko s důvody pro úpravu názvu pracoviště založenými zejména na jeho tematické reorganizaci.

Z podnětu místopředsedy prof. Josefa Lazara byla Vědecká rada v prosinci 2025 informována o záměru založení právnické osoby, akciové společnosti pro komercializaci výsledků výzkumu pracovišť AV ČR, který jí představil ředitel CETAV Ing. Martin Smekal.

Vědecká rada udělila záštitu „Veřejnému slyšení k otevřené vědě“, které pořádal Ústav fyzikální chemie

J. Heyrovského (v rámci projektu OP JAK AMULET) 12. září 2025 v budově AV ČR na Národní 3. Akce volně navázala na konferenci „Vědecká integrita a úloha vědy“ pořádanou Vědeckou radou v září 2024. V návaznosti na „Veřejné slyšení k otevřené vědě“, kde velkou pozornost vzbudila problematika poplatků za Open Access a striktní požadavky některých poskytovatelů na licenci CC-BY, se Vědecká rada připojila k „Výzvě řešitelů projektů OP JAK Špičkový výzkum k pravidlům financování Open Access publikací“.

V rámci cyklu Aktuální vědecké téma vystoupili na zasedáních Vědecké rady vynikající odborníci a nositelé vědeckého titulu „doktor věd“ z Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy.

Vědecká rada projednala 25 návrhů na udělení medailí Akademie věd ČR, které předložili ředitelé pracovišť AV ČR. Zároveň navrhla udělení čestné medaile „De scientia et humanitate optime meritis“ prof. Stefanu M. Newerklovi, přednímu mezinárodně respektovanému rakouskému bohemistovi a dlouholetému členovi Vědecké rady a Akademického sněmu.

Vědecký titul „DOKTOR VĚD“

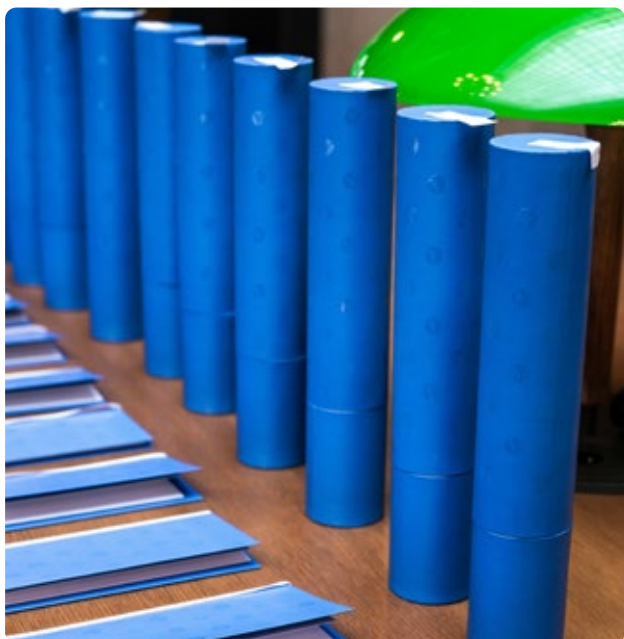
Vědecký titul „doktor věd“ byl zřízen na základě rozhodnutí XXI. Akademického sněmu AV ČR ze dne 18. prosince 2002 a opakovaně jej potvrdila usnesení vlády České republiky ke Stanovám Akademie věd České republiky.

V souvislosti s novým funkčním obdobím Vědecká rada zvolila v dubnu 2025 nové členy Grémia pro vědecký titul. Ve spolupráci s předsedy komisí pro obhajoby disertací k udělení vědeckého titulu „doktor věd“ a řediteli pracovišť AV ČR se v roce 2025 uskutečnila restrukturalizace komisí pro nové funkční období 2025–2029. Grémium pro vědecký titul následně schválilo komise pro obhajoby disertací v novém složení (celkem 36 komisí, z toho 33 stálých a tři ad hoc komise). V 36 komisích pro obhajoby disertací aktuálně pracuje celkem

389 členů, z nichž 173 členů je z pracovišť AV ČR, 185 členů z vysokých škol, deset z jiných vědeckých institucí v ČR, devět ze zahraničních vysokých škol a 15 ze zahraničních vědeckých institucí. Zároveň vznikly tři komise „ad hoc“.

Vědecká rada udělila v roce 2025 celkem 12 vědeckých titulů „doktor věd“, pět ve fyzikálně-matematických vědách, dva v technických vědách, dva v molekulárně-biologických a lékařských vědách a tři ve filologických vědách. Diplomy novým doktorům věd předal předseda Akademie věd ČR prof. Radomír Pánek ČR na slavnostním ceremoniálu, který se konal 24. září 2025 ve dvoraně Knihovny AV ČR.

V roce 2025 získalo vědecký titul „doktor věd“ následujících 12 badatelů z Akademie věd ČR a vysokých škol:

RNDr. Pavel Rössner, Ph.D., DSc.

(Ústav experimentální medicíny AV ČR)

disertace: „Mechanisms of oxidative stress induction by environmental pollutants in exposed human populations and in vitro cell models“

komise: Biomedicína

udělen vědecký titul: „doktor molekulárně-biologických a lékařských věd“

RNDr. Aleš Cieplý, CSc., DSc.

(Ústav jaderné fyziky AV ČR)

disertace: „Chirally motivated Prague model for KbarN and etaN interactions and its applications“

komise: Jaderná, subjaderná a matematická fyzika

udělen vědecký titul: „doktor fyzikálně-matematických věd“

doc. PhDr. Marcel Černý, Ph.D., DSc.

(Slovanský ústav AV ČR)

disertace: „Sounáležitosti a soudržnosti k vzájemnému pozná(vá)ní: Sondy z kulturních vztahů mezi Čechy a Bulhary do vzniku ČSR“

komise: Bohemistika

udělen vědecký titul: „doktor filologických věd“

Mgr. Vladislav Knoll, Ph.D., DSc.

(Slovanský ústav AV ČR)

disertace: „Církevní slovanština v pozdním středověku“

komise: Bohemistika

udělen vědecký titul: „doktor filologických věd“

prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D., DSc.

(Historický ústav AV ČR)

disertace: „Habsburská šlechta. Proměna elit podunajské monarchie v dlouhém 19. století“

komise: Obecné a české dějiny

udělen vědecký titul: „doktor historických věd“

Mgr. Martin Horák, Ph.D., DSc.

(Ústav experimentální medicíny AV ČR)

disertace: „Regulation of NMDA receptors and their pharmacological modulation“

komise: Biomedicína

udělen vědecký titul: „doktor molekulárně-biologických a lékařských věd“

doc. RNDr. Antonín Slavík, Ph.D., DSc.

(Matematicko-fyzikální fakulta UK)

disertace: „Diffusion and reaction-diffusion equations on discrete domains“

komise: Matematická analýza a příbuzné obory

udělen vědecký titul: „doktor fyzikálně-matematických věd“

doc. Ing. Jan Valdman, Dr. rer. nat., DSc.

(Ústav teorie informace a automatizace AV ČR)

disertace: „Vectorized implementations of the finite element method and applications to nonlinear domains“

komise: Matematická analýza a příbuzné obory

udělen vědecký titul: „doktor fyzikálně-matematických věd“

Mgr. Jan Hladký, Ph.D. et Ph.D., DSc.

(Ústav informatiky AV ČR)

disertace: „Graph limits“

komise: Matematické struktury

udělen vědecký titul: „doktor fyzikálně-matematických věd“

prof. RNDr. Karel Hron, Ph.D., DSc.

(Univerzita Palackého v Olomouci)

disertace: „Density data analysis in Bayes spaces and its applications“

komise: Informatika a kybernetika

udělen vědecký titul: „doktor fyzikálně-matematických věd“

prof. Ing. Jaromír Říha, CSc., DSc.

(Vysoké učení technické v Brně)

disertace: „Hodnocení bezpečnosti a poruch hydrotechnických staveb s využitím rizikové analýzy“ **komise:** Aplikovaná a teoretická mechanika

udělen vědecký titul: „doktor technických věd“.

Ing. Václav Vinš, Ph.D., DSc.

(Ústav termomechaniky AV ČR)

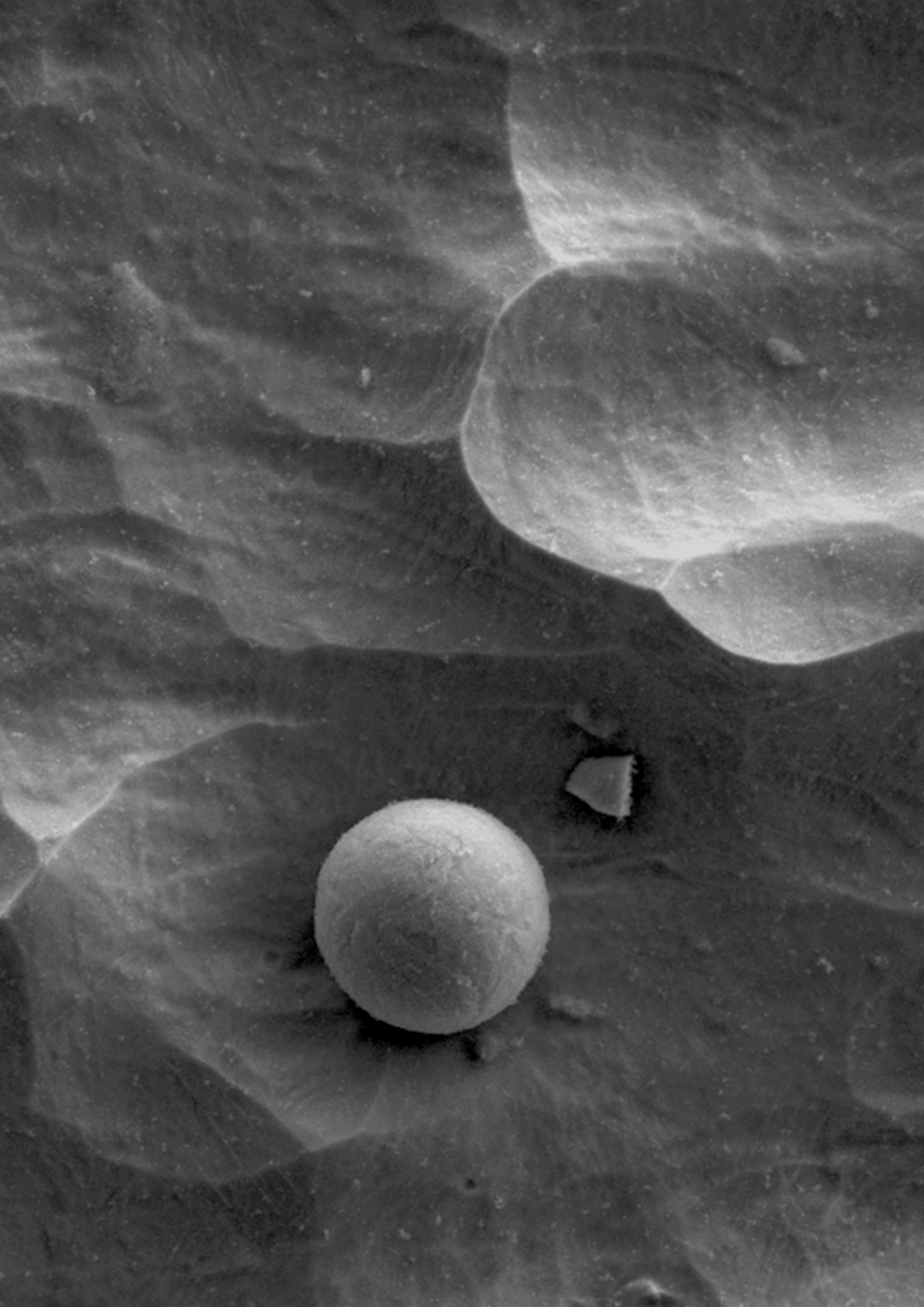
disertace: „Experimental Investigation of Surface Tension of Aqueous Systems at Low Temperatures“

komise: Aplikovaná a teoretická mechanika

udělen vědecký titul: „doktor technických věd“

Fotografie ze slavnostního předání diplomů „doktor věd“, které se konalo 24. září 2025 ve dvoraně Knihovny AV ČR.

HODNOCENÍ VÝZKUMNÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI PRACOVIŠŤ AV ČR

Cílem hodnocení je zvyšovat kvalitu vědecké a odborné činnosti pracovišť AV ČR. Hodnocení zároveň přináší ucelený obraz o postavení pracovišť AV ČR v mezinárodním kontextu a tyto poznatky slouží jako podklad pro strategické řízení AV ČR jako celku, včetně informovaného rozhodování o financování.

Hodnocení vychází z principů mezinárodního peer-review, které zajišťuje vysokou míru nezávislosti díky účasti zahraničních expertů bez střetů zájmů. Opírá se o kvalitativní posouzení založené na podrobných podkladech a datech o činnosti jednotlivých pracovišť. Hodnoceny jsou jak celá pracoviště, tak i jejich výzkumné týmy. Důraz se klade na formativní charakter procesu, který poskytuje zpětnou vazbu pro další rozvoj. Nedílnou součástí je také respekt k oborovým specifikům a zajištění nezávislosti celého hodnotícího procesu.

Stěžejním tématem roku 2025 bylo interní hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2020–2024, které bude pokračovat i v roce 2026.

Hodnocení vychází ze dvou metodik, které zohledňují výzkumné a odborné činnosti 52 výzkumně orientovaných pracovišť AV ČR a odborné činnosti dvou výzkum-

ně-infrastrukturních pracovišť AV ČR (KNAV a SSČ). Pro tento účel bylo vytvořeno 54 hodnotících komisí. Již v roce 2024 byl schválen seznam 408 týmů z výzkumně orientovaných pracovišť a v roce 2025 bylo do hodnocení zařazeno také 11 odborných týmů KNAV a SSČ.

Hodnocení výzkumně orientovaných pracovišť

Hodnocení 52 výzkumně orientovaných pracovišť bylo vykonáno ve dvou fázích.

I. fáze hodnocení

Pracoviště dodala podkladové materiály do 20. března 2025. V témže měsíci absolvovali předsedové a členové 52 komisí on-line brífinky, na nichž se seznámili s průběhem I. fáze, harmonogramem i s jednotlivými úkoly. Samo hodnocení bylo zahájeno 1. dubna 2025.

V této fázi se odehrálo vzdálené hodnocení vybraných vědeckých výstupů. Pracoviště přihlásila celkem 3 941 výstupů, přičemž všechny byly zhodnoceny. Do I. fáze se aktivně zapojilo 336 předsedů a členů hodnotících komisí ze zahraničí, převážně z vědecky vyspělých zemí a výzkumných institucí. Tito experti dále oslovili přibližně 1 550 nezávislých hodnotitelů, opět zejména ze zahraničí. Při výběru hodnotitelů se kladl důraz na vyloučení střetu zájmů, což patří mezi klíčové principy celého hodnocení.

Výsledky I. fáze byly zpracovány do Zpráv z I. fáze pro každý tým a před zahájením II. fáze byly zpřístupněny hodnotícím komisím i jednotlivým pracovištím. Kvantitativní bibliometrické analýzy nebyly v tomto cyklu hodnocení zahrnuty.

II. fáze hodnocení

Podkladové materiály pro II. fázi dodala pracoviště do 20. června 2025. Během příprav byly rovněž doplněny hodnotící komise; II. fáze se zúčastnilo 341 expertů. Byla zahájena 1. září 2025 a skončila 6. února 2026. V září 2025 komise absolvovaly on-line školení zaměřené na podrobnosti II. fáze.

Klíčovým nástrojem II. fáze byly prezenční návštěvy pracovišť mezi 22. zářím a 17. říjnem 2025, které trvaly jeden až tři dny podle velikosti pracoviště. Akademická rada pro ně schválila 21 pozorovatelů, kteří dohlíželi na

dodržování metodiky a pravidel. Od října 2025 komise postupně odevzdávaly závěrečné zprávy z hodnocení, které byly následně zasílány pracovištím k vyjádření. Během roku 2025 bylo ukončeno hodnocení 22 pracovišť.

Hodnocení KNAV a SSČ

V září 2025 bylo zahájeno také hodnocení Knihovny AV ČR a Střediska společných činností AV ČR. U těchto institucí hrají klíčovou roli odborné činnosti, služby a infrastruktura poskytované AV ČR a jejím výzkumným pracovištím. Proto se u nich nehodnotily výstupy v I. fázi; nahradilo je dotazníkové šetření zaměřené na jejich služby a odborné aktivity, které sloužilo jako vstupní podklad pro hodnocení. Také zde se uskutečnily prezenční návštěvy za účasti pozorovatelů. Hodnocení obou pracovišť bylo v roce 2025 uzavřeno.

Zapojení do mezinárodních iniciativ spjatých s hodnocením výzkumné a odborné činnosti

V návaznosti na členství AV ČR ve sdružení CoARA (Coalition for Advancing Research Assessment) AV ČR realizuje prostřednictvím hodnocení Akční plán k reformě hodnocení výzkumu. AV ČR rovněž uspěla ve výzvě CoARA-BOOST na malé roční projekty související s hodnocením vědy a prostřednictvím Kanceláře AV ČR pracuje na projektu „New Assessment Tools for Internal Programs of the Czech Academy of Sciences“. Cílem projektu je vytvoření hodnotících nástrojů pro stávající i nové programy, které budou zohledňovat principy CoARA. Tyto hodnotící nástroje jsou postupně implementovány do programů podpory excellence a kariér.

OCENĚNÍ UDĚLENÁ AV ČR

Akademie věd ČR každoročně oceňuje vědeckou i popularizační práci svých pracovníků, jak mimořádné výsledky výzkumu, tak celoživotní zásluhy. Mnozí vědci AV ČR byli za svou práci oceněni i jinými domácími či zahraničními institucemi.

Ceny Akademie věd České Republiky

Předseda AV ČR udělil v roce 2025 následující ocenění:

Cena Akademie věd ČR za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, kterých bylo dosaženo při řešení výzkumných úkolů

- **doc. Ing. Roman Gröger, Ph.D. et Ph.D.,**
Ústav informatiky AV ČR,
za vědecký výsledek *Objasnění atomárního mechanismu magnetizační reverze a spontánní fázové přeměny v superparamagnetických nanočásticích,*
- **kolektiv autorů ve složení RNDr. Jitka Stěpánková, CSc., Mgr. Jindřich Chrtek, CSc., Mgr. Zdeněk Kaplan, Ph.D.,**
Botanický ústav AV ČR,
za monografii *Štěpánková J., Chrtek J. jun. a Kaplan Z. (eds.): Květena České republiky,*
- **Mgr. Vladislav Knoll, Ph.D., DSc.,**
Slovanský ústav AV ČR,
za trojdílnou monografii *Church Slavonic and the Romanian-speaking Lands I-III.*

Cena Akademie věd ČR pro mladé vědecké pracovníky za vynikající výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací dosažené při řešení výzkumných úkolů podporovaných AV ČR nejdéle do dovršení věku 35 let

- **Ing. Radovan Smíšek, Ph.D.,**
Ústav přístrojové techniky AV ČR,
za vědecký výsledek *VDI Scientific – software pro měření dyssynchronie srdečních komor*
- **Ing. Jakub Poloprudský, Ph.D.,**
Ústav fyziky materiálů AV ČR,
za vědecký výsledek *Hodnocení počátečního stádia eroze vlivem dopadajících vodních kapek*
- **JUDr. Eva Balounová, Ph.D., LL.M.,**
Ústav státu a práva AV ČR,
za publikaci *Na cestě k přijetí klimatických zákonů ve státech Visegrádské skupiny (Towards the adoption of climate change acts in the Visegrad Group countries. Review of European, Comparative & International Environmental Law (RECIEL).*

Cena předsedy Akademie věd ČR za propagaci nebo popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

- **prof. PharmDr. Alena Sumová, CSc., DSc.,**
Fyziologický ústav AV ČR

- **PhDr. Dagmar Hájková, Ph.D.,**
Masarykův ústav a Archiv AV ČR
- **Mgr. Tomáš Koblížek, Ph.D.,**
Filosofický ústav AV ČR

Čestné medaile udělené českým a zahraničním vědeckým pracovníkům v roce 2025

Čestná medaile Akademie věd ČR „De scientia et humanitate optime meritis“

- **prof. Steven A. Mansbach**
University of Maryland, USA
- **Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla**
Universität Wien, Rakousko
- **prof. RNDr. Pavol Šajgalík, DrSc.**
Slovenská akadémia vied, Bratislava, Slovensko

Čestná oborová medaile Bernarda Bolzana za zásluhy v matematických vědách

- **prof. Petr Hájek, Ph.D., DrSc.**
Fakulta elektrotechnická ČVUT
- **RNDr. Šárka Nečasová, CSc., DSc.**
Matematický ústav AV ČR

Čestná oborová medaile Ernsta Macha za zásluhy ve fyzikálních vědách

- **Dr. Enrico Costa**
APS – INAF, Istituto di Astrofisica e Planetologia Spaziali, Řím
- **prof. Ing. Jiří Čtyroký, DrSc.**
Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR
- **prof. RNDr. Jiří Horáček, DrSc.**
Matematicko-fyzikální fakulta UK
- **prof. Ing. Karel Hrbáček, DrSc.**
Ústav fyziky materiálů AV ČR
- **prof. RNDr. Ludvík Kunz, CSc., dr. h. c.**
Ústav fyziky materiálů AV ČR
- **prof. Dr. Hartmut Zohm**
Max-Planck Institut für Plasmaphysik, Německo

Slavnostní předání čestných oborových medailí Dr. Enrico Costovi a PhDr. Natalie Venlcové, DrSc.

Čestná oborová medaile F. Křižíka za zásluhy v oblasti technických věd a za realizaci výsledků vědeckého výzkumu

- **Ing. Jan Blabla, CSc.**
Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR, Český metrologický institut

Čestná oborová medaile Jaroslava Heyrovského za zásluhy v chemických vědách

- **prof. Ing. Michal Hocek, CSc., DSc.**
Ústav organické chemie a biochemie AV ČR

Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách

- **doc. RNDr. Pavel Dráber, CSc., DSc.**
Ústav molekulární genetiky AV ČR
- **RNDr. Karel Tajovský, CSc.**
Biologické centrum AV ČR

Čestná oborová medaile Jana Evangelisty Purkyně za zásluhy v biomedicinských vědách

- **PD. Dr. rer. nat. habil. Radislav Sedláček**
Ústav molekulární genetiky AV ČR

Čestná oborová medaile Karla Engliše za zásluhy v sociálních a ekonomických vědách

- **prof. RNDr. Filip Matějka, Ph.D.**
Ekonomický ústav AV ČR
- **prof. JUDr. Jiří Malenovský, CSc.**
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Čestná oborová medaile Františka Palackého za zásluhy v historických vědách

- **prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.**
Filozofická fakulta UK
- **Prof. Dr. Frank Hadler**
Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa
- **PhDr. Natalie Venclová, DrSc.**
Archeologický ústav AV ČR, Praha
- **PhDr. Lenka Bydžovská, CSc.**
Ústav dějin umění AV ČR
- **PhDr. Lenka Veselá, Ph.D.**
Knihovna AV ČR

Čestná medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy o popularizaci vědy

- **PhDr. David Černý, Ph.D.**
Ústav informatiky AV ČR
- **doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D., DSc.**
Historický ústav AV ČR

Pamětní medaile Jana Patočky

- **prof. PhDr. Petr Horák, CSc.**
Filozofický ústav AV ČR
- **PhDr. Vojtech Čelko, Ph.D.**
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

prof. Mgr. Tomáš Jungwirth, Ph.D.

prof. RNDr. Julius Lukeš, CSc.

Významná ocenění udělená pracovníkům AV ČR institucemi mimo AV ČR

Státní vyznamenání prezidenta republiky – Medaile Za Zásluhy o stát v oblasti vědy

- **prof. Mgr. Tomáš Jungwirth, Ph.D.**
Fyzikální ústav AV ČR

Národní cena vlády Česká hlava

- **prof. RNDr. Julius Lukeš, CSc.**
Biologické centrum AV ČR

Cena Neuron

- **RNDr. Jiří Grygar, CSc.**
Fyzikální ústav AV ČR – za rozvíjení lásky k vědě
- **prof. Pavel Jungwirth, CSc., DSc.**
Ústav organické chemie a biochemie AV ČR – za celoživotní přínos vědě
- **Mgr. Tomáš Pluskal, Ph.D.**
Ústav organické chemie a biochemie AV ČR – pro mladé nadějně vědce v oboru chemie
- **Mgr. Ota Pavlíček, Ph.D., Th.D.**
Filosofický ústav AV ČR – pro mladé nadějně vědce v oboru sociální vědy

Cena Wernera von Siemense za nejvýznamnější výsledek základního výzkumu

- **Iryna Ivanko, Ph.D.**
Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR
- **Ing. Elena Tomšík, Ph.D.**
Ústav makromolekulární chemie AV ČR

Cena Gratias agit – za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí jakožto významná osobnost českého polárního výzkumu, udělována ministrem zahraničních věcí České republiky

- **prof. Ing. Josef Elster, CSc.**
Botanický ústav AV ČR

Polské státní vyznamenání Złoty Krzyż Zasługi (Zlatý kříž za zásluhy) za významný rozvoj česko-polských vědeckých vztahů

- **doc. PhDr. Roman Baron, Ph.D.**
Historický ústav AV ČR

Medaile za zásluhy o diplomacii, udělována ministrem zahraničních věcí České republiky – za rozvoj česko-rakouských vztahů

- **PhDr. Luboš Velek, Ph.D.**
Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

- **Mgr. Marek Piliarik, Ph.D.**
Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR
- **Mgr. Klára Petrželková, Ph.D.**
Ústav biologie obratlovců AV ČR

Cena ministra zdravotnictví za zdravotnický výzkum a vývoj

- **prof. RNDr. Ivo Rudolf, Ph.D.**
Ústav biologie obratlovců AV ČR

Cena ministra zemědělství pro mladé vědce

- **Ing. Lenka Kajgrová, Ph.D.**
Biologické centrum AV ČR

Cena předsedy Grantové agentury České republiky

- **RNDr. Šárka Nečasová, CSc., DSc.**
Matematický ústav AV ČR
- **Mgr. Matyáš Havrda, Ph.D., DSc.**
Filosofický ústav AV ČR

Medaile Učené společnosti České republiky za zásluhy o rozvoj vědy

- **prof. RNDr. Jan Palouš, DrSc.**
Astronomický ústav AV ČR

Cena Učené společnosti České republiky v kategorii mladší vědecký pracovník

- **Mgr. RNDr. Štěpán Coufal, Ph.D.**
Mikrobiologický ústav AV ČR

Cena Františka Nušla, za celoživotní vědeckou, odbornou, pedagogickou, popularizační nebo organizační práci v astronomii a příbuzných vědách

- **prof. RNDr. Vladimír Karas, DrSc.**
Astronomický ústav AV ČR

Medaile Josefa Hlávky pro nestory a významné osobnosti české vědy a umění

- **prof. MUDr. Bohuslav Ošťádal, DrSc.**
Fyziologický ústav AV ČR

Mimořádná cena Josefa Hlávky

- **RNDr. Jitka Štěpánková, CSc., Mgr. Jindřich Chrtek, CSc., a Mgr. Zdeněk Kaplan, Ph.D.**
Botanický ústav AV ČR

Cena Josefa Hlávky za dosavadní mimořádné vědecké výsledky

- **Ing. Tomáš Hostinský, Ph.D.**
Ústav fyziky plazmatu AV ČR

Medaile Za zásluhy o diplomacii, udělovaná ministrem zahraničních věcí, za přínos k rozvoji mezinárodních vědeckých vztahů, podporu vědecké diplomacie a významnou reprezentaci české vědy v zahraničí

- **prof. RNDr. Eva Zažímalová, CSc.**
Ústav experimentální botaniky AV ČR

Leibnizova medaile za celoživotní výzkum, uděluje Leibniz Society on Bioactive Compounds

- **prof. Ing. Miroslav Strnad, CSc., DSc.**
Ústav experimentální botaniky AV ČR

Ocenění Turjuman Award udělované Sharjah International Book Fair pod záštitou vládcem emirátu Šardža (Sharjah). Ocenění podporuje kulturní dialog mezi Východem a Západem prostřednictvím kvalitních překladů arabské literatury do světových jazyků

- **Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D.**
Orientální ústav AV ČR

Medaile ČVUT v Praze I. stupně za významné zásluhy o rozvoj univerzity

- **prof. Ing. Martin Nikl, CSc.**
Fyzikální ústav AV ČR
- **prof. RNDr. Pavel Exner, DrSc.**
Ústav jaderné fyziky AV ČR

Medaile Silesia Docta et Culta Slezské univerzity v Opavě

- **prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc.**
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

Ocenění L'Oréal-UNESCO Pro ženy ve vědě

- **Ing. Pavlína Modlitbová, Ph.D.**
Ústav přístrojové techniky AV ČR

Ocenění CEFRES Platform Award for the Best Article in Social Sciences and Humanities

- **Nikola Tohma**
Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Medaile za zásluhy o české archivnictví, udělovaná Ministerstvem vnitra České republiky

- **prom. hist. Nataša Kmočová**
Masarykův ústav a Archiv AV ČR

Cena Arnošta Lustiga za podporu celospolečenských hodnot, jakými jsou odvaha, lidskost a spravedlnost, a to pro jeho významnou roli v podpoře vědy a obhajobě pravdy, zejména v době pandemie

- **prof. RNDr. Jan Konvalinka, CSc.**
Ústav organické chemie a biochemie AV ČR

Cena Magnesia Litera za naučnou literaturu

- **PhDr. Alena Hadravová, CSc., DSc.**
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

Pamětní medaile Technologické agentury České republiky

- **Ing. Jiří Plešek, CSc.**
Ústav termomechaniky AV ČR

Pamětní medaile Georgia Agricoly za celoživotní vědecko-výzkumnou a pedagogickou činnost a významný osobní přínos k rozvoji spolupráce mezi ÚFM AV ČR, VŠB – Technickou univerzitou Ostrava a VUT v Brně

- **prof. Ing. Ivo Dlouhý, CSc.**
Ústav fyziky materiálů AV ČR

Výroční zpráva Akademie věd České republiky o poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, za období od 1. 1. do 31. 12. 2025

a) Počet podaných žádostí o informace	10
Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti	4
b) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti	1
c) Počet rozsudků soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí o odmítnutí žádosti	0
d) Počet poskytnutých výhradních licencí	0
e) Počet stížností podaných podle § 16a zákona	0

Seznam použitých zkratk

AV ČR	Akademie věd České republiky
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
ERC	European Research Council
EU	Evropská unie
GA ČR	Grantová agentura České republiky
KAV ČR	Kancelář AV ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
RVVI	Rada pro výzkum vývoj a inovace
TA ČR	Technologická agentura České republiky
UK	Univerzita Karlova
VaV	výzkum a vývoj
VaVal	výzkum, experimentální vývoj a inovace
VŠ	vysoké školy

Názvy pracovišť AV ČR jsou uváděny ve zkráceném tvaru a neobsahují spojení „AV ČR, v. v. i.“.

Seznam fotografií použitých na přelomových stránkách – Věda fotogenická 2025

str. 10	Abhishek Nair Anil (Ústav biologie obratlovců AV ČR): <i>Cuckoo chick in hand</i>
str. 23	Martina Vaňková (Středisko společných činností AV ČR): <i>Nouzový východ</i>
str. 24	Lukáš Krmíček (Geologický ústav AV ČR): <i>Láva na pochodu</i>
str. 30	Lenka Lisá (Geologický ústav AV ČR): <i>Studna v červí díře</i>
str. 38	Petra Dragonidesová (Archeologický ústav AV ČR, Brno): <i>Zamilovat si práci</i>
str. 46	Pavol Gajdoš (Astronomický ústav AV ČR): <i>Pri pozorovaní...</i>
str. 51	Michal Filippi (Geologický ústav AV ČR): <i>Slunce v hornině</i>
str. 52	Tomáš Figura (Botanický ústav AV ČR): <i>Šaškova čepice ze sekáče</i>
str. 56	Jitka Walterová (Ústav dějin umění AV ČR): <i>Příroda přebírá prostor</i>
str. 60	Jiří Peterka (Biologické centrum AV ČR): <i>Tady vládnou já!</i>
str. 66	Lukáš Vejřík (Biologické centrum AV ČR): <i>V zajetí pomalosti</i>
str. 74	Jana Kocková (Slovanský ústav AV ČR): <i>Kódy minulosti</i>
str. 78	Michal Šulc (Ústav biologie obratlovců AV ČR): <i>Setkání v rákosi</i>
str. 82	Martin Čech (Biologické centrum AV ČR): <i>Hlavně nenápadně!</i>
str. 86	Martin Fořt (Archeologický ústav AV ČR, Brno): <i>Velkomoravská velikonoční kraslice</i>
str. 94	Tomáš Figura (Botanický ústav AV ČR): <i>Anglermoss</i>
str. 98	Alexey Bondar (Biologické centrum AV ČR): <i>Příliš mnoho květin...</i>
str. 102	Roman Kuchta (Biologické centrum AV ČR): <i>Hrotnatka (Daphnia)</i>
str. 108	Jaromír Kopeček (Fyzikální ústav AV ČR): <i>Tištěno v titanu</i>
str. 112	Lucie Najmanová (Mikrobiologický ústav AV ČR): <i>Život po životě</i>

Výroční zpráva o činnosti Akademie věd České republiky za rok 2025

Ve spolupráci se Střediskem společných činností AV ČR vydala Kancelář AV ČR v roce 2026

Národní 1009/3, 110 00 Praha 1

Odpovědné redaktorky: Soňa Ehlerová, Jana Cmarková

Redakční a jazyková korektura: Irena Vítková

Grafické zpracování: JF MARK s.r.o.

Fotografie a ilustrace: Jan Kober, Josef Landergott, Vojtěch Pavelčík, Jana Plavec/ Akademie věd ČR, archiv pracovišť AV ČR, Věda fotogenická, Fotobanka AV ČR

Akademie věd České republiky

Akademie věd České republiky
Národní 3, 110 00 Praha 1
IČO: 60165171

Tel.: +420 221 403 111
E-mail: info@cas.cz
www.avcr.cz